

A MESEKERT ÓVODA HELYI PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

SZÉKHELY: 4033 DEBRECEN, KÖRTEFA U. 3.

TELEPHELY: 4033 DEBRECEN, JÁNOSI U. 88.

PH.

Iktatószám: 47/556/2025

Legitimációs eljárás	
OM azonosító: 030894	 igazgató aláírása
Készítette:	Fekete Valéria Igazgató és a Mese kert Óvoda nevelőtestülete
Jóváhagyta:	
A Szülői szervezet nevében	Véleményét nyilvánította Verpeléti-Szabó Petra
Hatályba lépés:	2025. szeptember 01.
A dokumentum jellege: Megtalálható:	Nyilvános https://www.mesekertovi.hu

AZ ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI

1. **Hivatalos elnevezés:** Mesekert Óvoda
2. **Az óvoda pontos címe,
telefonszáma:** 4033 Debrecen, Körtefa u. 3.
+36/52/448-363
+36/30/462-1856
3. **Az alapító okirat száma, és kelte**
4. **Az óvoda fenntartójának
neve és címe:** Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzat
Közgyűlése
4024 Debrecen, Piac u. 20. szám
5. **Az óvoda igazgatója:** Fekete Valéria
6. **A Helyi Pedagógiai Program
bevezetésének ideje:** 1999. szeptember 1.
7. Felülvizsgálata jogszabályi változás vagy a nevelőtestület kezdeményezése esetén.

A pedagógiai program jogszabályi háttere és egyéb szabályozók:

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről (a továbbiakban: Nkt.)
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (a továbbiakban: Gyvt.)
- 229/2012. (VIII.28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról (a továbbiakban: Nkt. Vhr.)
- 363/2021. (XII.17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról (a továbbiakban: ONAP)
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról (a továbbiakban: EMMI rendelet)
- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
(https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok/)
- Jegyzék a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) felszereléseiről (BM/19703-3/2024.)
(https://www.oktatas.hu/kozneveles/az_oktatasert_felelos_miniszter_altal_jovahagyott_felszerulesjegyzek)
- Az intézmény alapító okirata

TARTALOMJEGYZÉK

Az óvoda jellemzői	7. o.
Jövőképünk	10. o.
Küldetésnyilatkozatunk	11. o.
I. Helyzetkép az óvodáról	12. o.
II. Nevelésünk céljai és feladatai	14. o.
II./1. A tevékenységközpontú óvodai nevelés célja és feladatai	16. o.
II./2. A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében	17. o.
III. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében	17. o.
III./1. A tudatos fejlesztés feltételei	18. o.
III./2. Az óvoda kapcsolatrendszere	19. o.
III./2./1. A két feladatellátási hely kapcsolattartása	19. o.
III./2./2. Óvoda – család kapcaolata	19. o.
III./2./3. Az óvoda és az iskola kapcsolata	21. o.
III./2./4. Az óvoda egyéb kapcsolatai	22. o.
IV. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrált nevelése	
A fejlesztés tartalma	24. o.
IV./1. Individualizálás, differenciálás az óvoda tevékenység rendszerében	24. o.
IV./2. Személyiséglap	26. o.
IV./3. A Mesekert óvodában megvalósuló integrált nevelés	27. o.
IV./4. Tehetség gondozás	31. o.
IV./5. Az egészséges életmód alakítása	36. o.
IV./6. A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése	41. o.
V. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	44. o.
V./1. Jutalmazás és büntetés	50. o.
VI. Hagyományok	51. o.
VI./1. Hagyományrendszerünk	52. o.
VII. Az óvodai élet tevékenységi formái	54. o.
VII./1. Játék	54. o.
VII./2. Drámajáték	56. o.
VII./3. Tevékenységben megvalósuló tanulás	57. o.
VIII. Munka jellegű tevékenység	59. o.
IX. Játsszóház	62. o.

IX./1. Játszóház a Jánosi utcai telephelyen	62. o.
IX./1. Játszóház a Körtefa utcai székhelyen	64. o.
X. Komplex tevékenységek rendszere	65. o.
X./1. Az anyanyelv, az értelmi fejlesztés és a nevelés megvalósítása	65. o.
X./2. A külső világ tevékeny megismerése – környezet tevékeny megismerése	69. o.
X./2./2. Matematikai tartalmú tapasztalatok	74. o.
XI. Művészeti tevékenységek	76. o.
XI./1. Verselés, mesélés	77. o.
XI./2. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	79. o.
XI./3. Ének-zene, népi játék, tánc	81. o.
XII. Mindennapos Mozgás	82. o.
XIII. A nevelés tervezése és értékelése	85. o.
XIII./1. A nevelőmunka tervezése	86. o.
XIII./2. Nyári udvari élet	89. o.
XIV. Gyermekvédelem	90. o.
XIV./1. Gyermekvédelmi tevékenységünk feladatai	90. o.
XIV./2. A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenység	94. o.
XIV./3. Az óvoda-iskolai átmenet támogatása	96. o.
XV. A pedagógiai-szakmai munka eredményessége	97. o.
Felhasznált irodalom	98. o.

Függelék

Melléklet

” IGAZÁN JÓL CSAK A SZÍVÉVEL LÁT AZ EMBER”

Óvodánk nevelési intézmény, sajátossága, hogy két feladatellátási helyen működik. A Körtefa utcai székhely a keleti városrészben helyezkedik el, nyugodt, csendes környéken. Az óvoda mellett húzódik a városrész határáig egy nagyon szép erdősáv, mellette pedig a Kondoroscsatorna. A Jánosi utcai telephely a Csapókert szívében található. Jól frekventáltak, tömegközlekedési eszközzel könnyen megközelíthetőek.

Székhelyünk: a Körtefa utcai Óvoda négy életkorokként osztott csoporttal,
Feladatellátási helyünk: a Jánosi utcai Óvoda három életkorokként osztott csoporttal működik.

2008. őszén került átadásra új székhelyünk, mely a Sámsoni úti Óvoda megszűnése miatt létesült, és a legkorszerűbb, legmodernebb intézmények közé tartozik. Adottságai, felszereltsége a XXI. sz. követelményeit tükrözi.

A Jánosi utcán lévő feladatellátási hely közelében igazi kulturális centrum található: Csapókerti Általános Iskola, Közösségi Ház, Könyvtár - ezek mind-mind további lehetőséget biztosítanak különböző gyermekprogramok igénybevételére.

Feladatellátási helyeink udvarai tágasak, barátságosak, jól felszereltek, biztosítják a gyermekek felhőtlen szabad játékát, kielégítik mozgásigényüket.

Csoportszobáink **barátságosak, játékra, tanulásra motiválóak**, az óvodapedagógusok igyekeznek a gyermekekhez közelebb álló **pasztellszínekkel**, természetes alapanyagok felhasználásával otthonossá tenni azokat. Ez szemléletünket is tükrözi.

Nevelői szemléletünk, attitűdünk: őszintén becsülni a kisgyermekkor, a gyermeki jogok maximális tiszteletben tartásával.

Hitvallásunk: Legfontosabb számunkra, hogy a gyermekek jól érezzék magukat köztünk, örömmel és szívesen jöjjenek óvodánkba. Az óvodapedagógus „anyapótló” magatartása őszintén elfogadó, szeretetteljes, kicsit utánaengedő.

A hivatásunknak elkötelezve valljuk:

- Minden kisgyermek fejleszhető, s a fejlesztésnél a gyermek meglévő képességeiből kell kiindulni.
- Azon képességeket, amelyeknek fejlődése részleges zavart szenvedett, vagy késve jelentkezett, szükséges támogatni, fejleszteni.
- Gyermekeink fejlesztéséhez, az SNI gyermekek integrált neveléséhez szakmai kompetenciánk, hagyományaink, a szabad játék, a mozgás, a tevékenységek sokszínű eszközei, és a tudatos módszerválasztás nyújtanak segítséget.
- Nevelésünk során a szülőket partnerként kezeljük, hiszen az óvoda csak kiegészíti a családi nevelést, nem helyettesítve annak fontosságát.

Óvodakép

Óvodánk pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermekek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Óvodánkban - miközben teljesíti óvó-védő-szociális-nevelő és személyiségfejlesztő funkcióit - a gyermekekben kialakulnak a következő életszakaszba (kisiskolás korba) való átlépés pszichikus feltételei. **Óvodánk nemcsak felkészít az iskolára, hanem kiegyensúlyozott, együttműködő és támogató környezetet teremt, amelyben a gyermekek kibontakoztathatják egyéniségüket, képességeiket.**

Csoportszervezésünk elve a homogenitás, azaz azonos életkorú gyermekek csoportja. Szorosan együttműködünk a különféle nevelési színterekkel: család, iskola stb., bekapcsolódunk azokba a tevékenységekbe, amelyeket a velünk kapcsolatot tartó intézmények a gyermekek érdekében folytatnak, emellett saját szervezeti keretek között integráljuk-differenciáljuk az óvoda óvó-védő, nevelő-személyiségfejlesztő és szociális funkcióit. Ugyanakkor fellépünk minden olyan szolgáltatással szemben, amely az iskola előtti korosztály testi, szellemi, szociális, érzelmi fejlődését megzavarhatja, vagy veszélyezteti.

A Mesekert Óvoda nevelési gyakorlata bizonyítja, hogy a nevelés alapja az a környezet, amely figyelembe veszi a gyermekek alapvető biológiai, kulturális és lelki szükségleteit, az elfogadás, megértés, az önmagáért nyújtott szeretet és odafordulás szükségletét. Az érzelmi védettség kielégítését szolgálja az óvodapedagógusok és a társak megnyugtató közelsége, a biztonságot nyújtó légkör, amelyben az összetartozást az alkalmazkodás igényével együtt mindenki belső szükségletként élhet át. Pozitív cselekvéssel elősegítjük a társadalmi diszkrimináció-mentesség megvalósítását.

Gyermekképünk:

A gyermeki személyiség kibontakoztatása, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Olyan gyermekek nevelése, akik óvodánk derűs, családias légkörében felszabadult, kiegyensúlyozott, az élet minden területén egyéni képességeik szerint megfelelni tudó kreatív, iskolaérett gyermekeké válnak. Tudnak nevetni, felfedezni, csodálkozni; nyitottság, őszinteség, és jó kapcsolatteremtő képesség jellemzi őket. Alkalmazkodóak, együttműködőek, önállóak, felszabadultan mozognak. Kötődnek a meséhez, zenéhez, az alkotó tevékenységekhez, szeretik és óvják a természet kincseit, **tudatosan óvják környezetüket.** Óvodapedagógusi segítséggel kiépül bennük a bizalom, a szeretet, az egymás megbecsülésének érzése.

Feladataink:

Integrált nevelésünkben a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására törekszünk a játékhelyzetek bővítésével, szituációs játékok beépítésével, a néphagyomány kínálta lehetőségeinkkel, a tevékenységek pedagógiai eszközeinek kihasználásával. Szakemberek bevonásával segítjük a *sajátos nevelést igénylő* gyermekek érvényesülését, fejlődését. A családias légkör megteremtésével oldjuk a gyermekeinket is körülvevő rohanó világ okozta félelmeiket. A bizalom építésén, „elnyerésén” keresztül a pozitív magatartásmintákat erősítjük, dicsérjük, s a nem kívánatos magatartásformákat tudatosan átalakítjuk.

Hítvallásunk: Legfontosabb számunkra, hogy a gyermekek jól érezzék magukat köztünk, örömmel és szívesen jöjjenek óvodánkba. Az óvodapedagógus „anyapótló” magatartása közvetlen, következetes, őszinte és elfogadó.

Célunk: Nyugodt, családi, érzelmi biztonságot nyújtó, feltétel nélküli szeretetre, bizalomra épülő légkörben minden egyes gyermek önmagához képest egészségesen, harmonikusan fejlődjön.

Pedagóguskép:

Az óvodapedagógus, aki a nevelés középpontjában áll, modell, példakép a gyermekek előtt. Ismeri a csoportjába tartozó gyermekek életkoruként és egyéneként eltérő biológiai, lelki, és kulturális szükségleteit. A gyermekek fejlődését nyomon követi, figyelemmel kíséri.

Megérti a gyermekek egyéni fejlődési ütemét, és segít nekik önbizalommal kibontakozni. Érdekes, változatos foglalkozásokkal teszi élvezetessé a tanulást. Nemcsak a gyermekekkel, hanem a szülőkkel is nyíltan és hatékonyan kommunikál. Gyorsan alkalmazkodik a helyzetekhez, és pozitív légkört teremt. Folyamatosan fejleszti magát, és maximálisan támogatja a gyermekek fejlődését.

A Mesekert Óvoda Pedagógiai Programja szerint dolgozó óvodapedagógus számára a vállalt feladat egyet jelent:

- A különböző szociokulturális helyzetű családokból érkezők iránt megnyilvánuló szeretettel.
- A gyermekek adottságaikból eredő másság tiszteletben tartásával és toleranciájával.
- Az átlagostól – pozitív, vagy negatív irányban – eltérő képességek és személyiségvonások problémáinak felismerésével, korrekciójával, speciális eljárásaival.
- A meglévő, már kialakult képességek, tulajdonságok egyéneként differenciált fejlesztésével.
- A személyes érzelmi kötődések kialakulásának, és megerősítésének elősegítésével, az ellentétek okainak felderítésével, megoldási eljárásainak megkeresésével.

Az óvodapedagógus nevelőmunkája gyakorlatában kifejezésre juttatja:

- A gyermekekkel kapcsolatos együttérző, oda-és ráfigyelő, szeretetteljes magatartását.
- Műveltségéből fakadó, cselekedeteiben, megnyilvánulásaiban mérhető intelligenciáját.
- Pedagógiai és pszichológiai ismereteken, gyakorlati jártasságon alapuló óvodai szakértelmét.
- Kulturális magatartásából eredő etikus, esztétikus magatartását és viselkedését.
- Önmaga továbbfejlesztésének igényét.
- A vele kapcsolatba kerülő személyekkel szemben kifejezésre jutó tiszteletét, probléma- és feladatérzékenységét.
- A rábízottak fejlődését, fejlesztését elősegítő értékek, normák közvetítését.

Személyi feltételek

Óvodánk személyi ellátottsága a törvényi előírásoknak megfelelő. A nevelés eredményessége érdekében különösen fontos a csoportokban együtt dolgozók hatékony együttműködése, amely a gyermekek érdekeinek megfelelően történik. A csoportban dolgozó óvodapedagógusok és a **nevelő-oktatómunkát segítők** munkakapcsolata az általános célok és feladatok ismeretén és teljesítésén túl az egymást elfogadó és tisztelő viszonyuláson alapszik.

A családokkal való együttműködés célja, hogy a gyermekek biztonságban és szeretetteljes környezetben fejlődhessenek, miközben az óvoda és a család közösen alakítja ki a nevelési irányelveket.

A családdal való együttműködésünk elve:

- közös felelősségünk a derűs, boldog gyermekkor felejtethetetlen élményének, a visszahozhatatlan, megismételhetetlen korszaknak biztosítása.
- ugyanakkor a jövőre, az életre való felkészítés, a sikeres és zökkenőmentes átlépés elősegítése a következő életszakaszba.

Kiemelt nevelési területeink: Az egészséges életmódra nevelés, hagyományápolás és a környezetvédelemre nevelés.

Helyi Pedagógiai Programunkat 1999-ben az „Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja” alapján a „Tevékenységek központú óvodai Nevelési Program” adaptálásával készítettük.

JÖVŐKÉPÜNK

A Mesekert Óvoda Debrecen város olyan óvodája szeretne maradni:

- Ahol minden dolgozó munkáját továbbra is a gyermekek őszinte szeretete hatja át.
- Együttműködő kapcsolatokra építve, közvetett és közvetlen partnereink igényeit minél szélesebb körben ki tudjuk elégíteni, rugalmasan alkalmazkodva a kihívásokhoz.
- A jó hírnév, elismertség óvodánk hagyományai motiválják a szülőket óvodánk választásában.

Olyan környezetet teremtünk, amely támogatja a gyermekek egyéni fejlődését, kreativitását és érzelmi intelligenciájának fejlődését.

Az óvoda fejlődése és a gyermekek fejlesztése érdekében együttműködünk más nevelési intézményekkel is, széleskörű kapcsolatrendszerrel építve ki.

Az egészséges életmód, az egészséges életvitel hozzátartozik mindennapjainkhoz, és törekszünk arra, hogy beépüljön a családok életébe is!

Közvetlen tapasztalatszerzés útján óvodásaink megismerkednek a magyar néphagyományok őrzésével, ápolásával, és tiszteletben tartásával.

A gyermekek személyisége olyan képességekkel gazdagodik, amelyek alkalmazásával alkotó tagjává válnak csoportjuknak, családjuknak, az életnek. Óvodásaink kisgyermekkorukat kiteljesedve, boldogan és felszabadultan élhetik meg, életkori sajátosságaiknak megfelelően játékosan és sok játékkal. A gyermekek kedvükre mozoghatnak, de van idő az elmélyült beszélgetésekre, az egyéni törődésre is.

Gyermekközpontú neveléssel a továbbiakban is egyre nagyobb hangsúlyt fektetünk a gyermekek egyéni szükségleteire és képességeire.

Innovatív pedagógiai módszerek alkalmazásával a játékos tanulás, a projektalapú oktatás és a digitális eszközök integrálása segíti a gyermekek fejlődését.

Fenntarthatóság és környezettudatosság révén a továbbiakban is kiemelt figyelmet fordítunk a környezetvédelemre és a természetközeli nevelésre.

Családias légkörben szeretetteljes és elfogadó közegben biztosítjuk a gyermekek érzelmi biztonságát és önbizalmának fejlődését.

Az intézmény dolgozói céltudatos, munkavégzéssel dolgoznak, közösséget formálnak oly módon, hogy egyéniségük feladása nélkül összetartanak, és önmaguk építése mellett kollégáikat is segítik, valamint nyitott szívvel fogadják a segítő szándékú kritikát.

Az igényesség, tolerancia, az udvariasság, egymás elfogadása és tiszteletben tartása alapvető emberi tulajdonság, és ez megnyilvánul mind gyermekeink nevelésében, mind munkatársi kapcsolatainkban is.

Mindezen értékek segítségével, továbbvitelével az európai igényeknek és színvonalnak megfelelő nevelési intézménnyé szeretnénk válni.

KÜLDETÉSNYILATKOZATUNK

*„Minden gyerek egyedi, és mint ilyen, joga van elvárni személyisége tiszteletben tartását, szüksége van arra, hogy a saját ritmusának megfelelően éljen és pihenjen, joga, hogy ne legyen mindig tiszta és tökéletes, joga van hibázni, szüksége van a feltalálásra és alkotásra, szüksége van esztétikai érzelmekre, joga van bármiféle tudás megszerzésére.”
(Celestin Freinet)*

Olyan új közösséget nyújtunk a gyermekeknek, amely hagyományaival, ünnepeivel a szülőktől távol töltött órákban meleg, szeretetteljes otthont biztosít számukra.

Az egészséges életvitel megalapozásához segítséget nyújtunk mozgással, jó levegővel, helyes táplálkozással, tiszta környezettel.

A helyes táplálkozási igény kialakítását vitaminnapok beiktatásával, a gyermekek mozgásigényének kielégítését, fejlesztését – a láb-, - és tartásjavító tornák rendszeres végzésével a hanyag tartás megelőzését, a lábboltozat erősítését segítjük.

A gyermeki lélek ápolását népi kultúránk, néphagyományaink szépségeivel is erősítjük.

Szabad játék és változatos tevékenységek által felfedeztetjük velük a bennük, alkotásaikban és környezetükben rejlő szépséget.

A környezetvédelemre neveléssel célunk, a környezetünk megszerettetése, a környezetvédelem megalapozása, s annak felismertetése, hogy értékeinkre, a természet kincseire vigyázni kell.

Az együtt töltött idő önmaguk és társaik feltétlen elfogadása mellett egyéni és közösségi értékekkel gazdagítja jelenüket és jövőjüket.

Óvodánkban kiemelten kezeljük a XXI. század technikai vívmányaira való felkészítést, ezért 5 éves kortól a Bee-Bot/Blue-Bot/Pro-bot **padlórobotok és a robotika** mindennapos használatával komplex kompetenciafejlesztést valósítunk meg. Az algoritmikus gondolkodás, problémamegoldás, kreativitásfejlesztés egyaránt kimagaslóan fejlődik ezáltal.

A Mesekert Óvodában lehetőségük van a gyermekeknek 5 éves kortól a DIOO program mindennapi használatára.

A DIOO - Digitális OkosJáték Óvodásoknak egy nagyon látványos, izgalmas fejlesztő játék, mely felkelti a gyerekek érdeklődését, érdekes kihívásokkal és sikerélménnyel ajándékozta meg őket. Mindezek mellett számos rész képesség-területen teszi lehetővé a gyermekek fejlődését. Az óvodai nevelésbe beilleszthető, színesebbé, változatosabbá, intenzívebbé téve a nevelést-fejlesztést. Az iskola alkalmasságot mérő és felkészítő programok több, személyre szabott értékelő- rendszerrel és számtalan különböző szinttel, fokozattal rendelkeznek, támogatják az óvodapedagógusok munkáját azzal, hogy pontos adatokkal szolgálnak az adott gyermek fejlődéséről. Az OkosJáték, mely a képességfejlesztés tárházát tartalmazza, valójában egy olyan érintőképernyős digitális komplex rendszer, amely a kis felhasználók digitális tudását erősíti.

Mindezek teljesítését egy lelkes, nyitott, sokoldalúan képzett, szülőkkel jól együttműködő nevelőközösség valósítja meg.

I. HELYZETKÉP AZ ÓVODÁRÓL

Családok szociokulturális helyzete

A Csapókert területileg illetékes körzetéből, Veres Péter kertből érkező gyermekek járnak óvodáinkba. A peremkerületekből, a tanyavilágból (Gáspár György-kert, Szikigyakor, Bellegelő-kert) is vannak óvodásaink. Igen eltérő szociokulturális helyzetű családok gyermekeit fogadjuk.

A szülők összetétele változó, iskolázottságuk, foglalkozásuk tekintetében is. Intézményünkben magas a három és többgyermekes családok aránya.

Elanyagiasodott világunkban ugyanakkor a munkával rendelkező szülőknek egyre kevesebb idejük jut gyermekeikre, ennek megfelelően elvárásuk is nő az óvodával szemben. Igénylik, hogy a játékon, a nevelésen túl olyan élményekhez is juttassuk gyermekeiket, amire nekik már nincs idejük (kulturális programok biztosítása színházi, bábszínházi előadás megtekintése, kiállítások, múzeum, könyvtárlátogatás, kirándulás).

Gyermekek jellemzői

A családokból érkező gyermekek nyitottak, barátságosak, hamar elfogadják az óvoda szokásrendszerét, érdeklődéssel csatlakoznak a különböző tevékenységekhez.

A gyermekek neveltségi és képességfejlettségi szintje igen változó az óvodába lépés kezdetén. Magas a beszédhibás gyermekek száma, akik szakemberek (logopédus, pszichológus) segítségét igénylik.

Tárgyi, dologi erőforrások

A Mese kert Óvoda integrált intézmény. A két feladatellátási hely között jelentős a különbség. Székhelyünk modern, jól felszerelt.

A Jánosi utcai feladatellátási hely sajátossága, hogy egyik csoportja különálló épületrészben működik.

Csoportszobáink világosak, felszereltségük az előírásoknak megfelelő, alkalmasak a különböző párhuzamosan végezhető tevékenységek kialakítására.

Esztétikus, harmóniát árasztó tárgyi környezet várja a gyermekeket és az itt dolgozókat. Az óvoda berendezése a praktikusság jegyeit mutatja; s érvényesül a természetes anyagok felhasználása. Minden csoportszobának egyéni hangulata, arculata van, sok-sok növényvel, a természetsarokban a természet kincseivel.

Az udvar

Udvaraink nagy alapterületűek, sok fával, bokorral. A kertünk elrendezése gazdag játék - és mozgáslehetőséget nyújt a gyermekek számára. A feladatellátási helyeinken EU-s szabályoknak megfelelő udvari játékokkal biztosítjuk a gyermekek mozgásigényeinek kielégítését.

Berendezések, felszerelések:

JEGYZÉK a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) helyiségeiről és egészség- és munkavédelmi eszközeiről szerint a fenntartó önkormányzatunk biztosítja az óvoda zavartalan működéséhez szükséges eszközöket, felszereléseket.

Össességében elmondhatjuk, hogy a működési feltételek biztosítása mellett játék- és egyéb eszközellátottságunk kiváló. A gyermekek biztonságos környezetben nevelkedhetnek. Tevékenységükhöz szükséges feltételeket megfelelő mennyiségben és minőségben tudjuk biztosítani. Folyamatos bővítéséről és elhasználódás esetén cseréjéről gondoskodunk.

A székhelyen tornaterem és Sószoza is rendelkezésünkre áll. A nevelést-oktatást segítő eszközrendszerünket folyamatosan bővítjük. Fejlesztő játékokat folyamatosan szerzünk be minden nevelési területhez, képességfejlesztéshez.

II. NEVELÉSÜNK CÉLJAI ÉS FELADATAI

Céljaink:

- Komplex személyiségfejlesztés, elsősorban a kiemelt jelentőségű szabadjáték által.
- Az integrált nevelés megvalósítása, biztosítása a tevékenységek pedagógiai eszközeivel.
- Az egészséges életmód, életvitel megalapozása.
- A mozgás megszerettetése.
- Érzelmi biztonságot nyújtó légkörben az interperszonális kapcsolatok kialakítása, elmélyítése, az énkép, önismeret fejlesztése, új attitűdök, erkölcsi normák (tolerancia, másság elfogadása, együttérzés, befogadás, segítségnyújtás, önzetlenség) kialakítása.
- Olyan kreatív, megfelelő nyelvi kommunikációs és önértékelő képességgel rendelkező gyermekek nevelése, akik az óvodai élet végére rendelkeznek az iskolai élet megkezdéséhez szükséges készségekkel és képességekkel.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek fogyatékoságaikból eredő hátrányok csökkentésével, leküzdésével teljes értékű ember nevelése tudással és szeretettel, így is biztosítva a gondjainkra bízott gyermekek számára az esélyegyenlőséget, a társadalmi integrációt.

Feladataink:

- Az egyéni-és életkori sajátosságokat figyelembevevő, gyermekeink igényeihez rugalmasan alkalmazkodó szokás-és szabályrendszerünk.
- Napirendünk betartása.
- Érzelmi biztonságot nyújtó, nyugodt, családi légkörben, élményekben gazdag környezeti feltételek megteremtésével a közösség kialakítása, formálása, a szocializáció támogatása.
- Komplex fejlesztő eljárásokkal, foglalkozásokkal a harmonikus személyiség kibontakoztatásának, fejlődésének elősegítése a gyermek saját adottságaihoz mérten, és módon.
- Az óvodáskorú gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, ezen belül:
 - Az egészséges életmód alakítása
 - Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
 - Az anyanyelvi-értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása
- A kreatív gondolkodást, az alkotó képzelőerőt és a fantáziát megmozgató tevékenykedtetés kibontakoztatása a tevékenységek pedagógiai eszközeinek alkalmazásával.
- A mozgás a nyelv és a percepció játékok integrálása a kognitív képességek kibontakoztatásában.
- A napi életritmusba a sokmozgásos tevékenységek elemeinek beépítése, az egészséges, edzett, fejlett és igényes mozgáskultúra kialakítása.
- Az egészséges életmód, életvitel alakítása, szülői szemlélet formálása.
- A sajátos nevelési igényű gyermekeknél a másság elfogadtatása a lehető legnagyobb toleranciával.
- Tudatosabb, és szakmailag megalapozottabb együttműködés a családokkal annak érdekében, hogy kialakulhasson a gyermek fejlődését ténylegesen előremozdító fejlesztő családi beállítódás.
- A szülők aktív bevonása az óvodai életbe a nevelési gyakorlatunk megvalósítása érdekében.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrált, személyközpontú, differenciált nevelésének kialakítása, mely segíti a kölcsönös megértést, elfogadást, ezáltal mérsékli az előítéleteket.

Kiemelt feladatunk: a komplex személyiségfejlesztés:

- A személyiség fejlesztése kiemelt feladatunk, jelen van valamennyi tervezett, irányított tevékenység közben, de a nap szinte bármely percében spontán módon is adódhat rá lehetőség.
- A személyiségfejlesztés során olyan magatartásformák, erkölcsi normák, kimunkálásán, megtanításán fáradozunk, amelyek az egyén és a közösség szempontjából egyaránt értékesek és fontosak (pl. a köszönés, alkalmazkodó képesség, egymásra figyelés, elfogadás, együttérzés, egymás segítése, a másság elfogadása, kitartás, önfegyelem, jó és rossz felismerése, őszinteség, igazságosság, felelősség stb.).

• Programunkban hangsúlyos szerepet kap a prevenció (a megelőzés), amelyen a korai fejlődés tudatos támogatását értjük, mindig differenciáltan, a gyermek éppen aktuális fejlettségi szintjéhez, állapotához igazítva. Ezért tartjuk fontosnak a gyermek óvodáskor elején megjelenő önállósulási törekvéseinek maximális, átgondolt támogatását, ami - felnőtt segítségével, fokról-fokra magasabb követelményszintet támasztva - pozitív irányú fejlődést eredményez.

- Az önállóság ösztönzésén kívül igyekszünk a közösség nyújtotta speciális lehetőségeket, a társaik sokféleségéből adódó változatos helyzeteket kihasználni a nem kívánt magatartásformák visszaszorítására, és a követendő jellemvonások erősítésére.

Fejlesztésen a gyermek érési folyamatához igazított támasznyújtást értjük, amelynek fő kritériuma a gyermek megismerése, feltétel nélküli elfogadása, támogatása. Törekvésünk, hogy pedagógusaink felkészültsége, megfelelő helyzetértékelése és viszonyulása megteremtse azt az alapot, aminek kialakulása elengedhetetlenül szükséges ebben a hihetetlenül érzékeny életkori periódusban.

- A Pedagógiai Programunk a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelését is biztosítja, és minden segítséget megad a személyiség fejlődéséhez. Az integráció két feltételez: a beilleszkedni akaró egyiket és a befogadni akaró másikat. A folyamat mindkét részről alkalmazkodást, egymáshoz való igazodást kíván. Az integráció a gyermekek vonatkozásában a sérült és a nem sérült együtt fejlesztését, közös tevékenységeiknek az adott lehetőségekhez képest maximális megvalósítását jelenti.

- A sajátos nevelési igényű gyermekek elsősorban gyermekek, és csak másodsorban sajátos nevelési igényűek. Ez azt jelenti, hogy a részfunkciók fejlesztésén túl az általános személyiség fejlesztésre nekik is szükségük van.

- A nevelés hatására a sérülés arányában, és az óvodapedagógus kompetenciájából adódóan a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az együttműködő képesség.

- Az óvodáskor végére óvodásaink alkalmassá válnak az iskolai élet sikeres megkezdésére testi, lelki, szellemi, erkölcsi és szociális téren egyaránt.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Ismeri az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramját, valamint intézményünk szabályozó dokumentumait (Pedagógiai Program, SZMSZ, Házirend stb.).
- Pedagógiai céljai összhangban állnak az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjával és az óvoda Pedagógiai Programjának célrendszerével.
- Eleget tesz továbbképzési kötelezettségének.
- Az alkalmazott pedagógiai módszerek a kompetencia fejlesztést támogatják.
- Alkalmazza a gyermekcsoportoknak, különleges bánásmódot igénylőknek megfelelő, változatos módszereket.
- Felismeri a gyermekek tanulási, magatartási problémáit, szükség esetén megfelelő szakmai segítséget kínál számukra.
- Az óvodapedagógus az egyéni és életkori sajátosságok figyelembe vételével választja meg alkalmazott módszereit.

- Pedagógiai munkájában nyomon követhető a tervezés, megvalósítás, ellenőrzés, visszacsatolás.
- Alkalmazott módszerei a nevelés-oktatás eredményességét segítik.
- Tudatos, célszerű, változatos, céljainak megfelelő módszereket, eszközöket, digitális anyagokat használ.
- Nevelő-oktató munkája során épít a gyermekek más forrásból szerzett tapasztalataira.
- Saját pedagógiai gyakorlatát folyamatosan elemzi és fejleszti.
- Tisztában van szakmai felkészültségével, személyiségének sajátosságaival, és képes alkalmazkodni a szerepelvárásokhoz.
- Tudatosan fejleszti pedagógiai kommunikációját.
- Rendszeresen tájékozódik a pedagógia tudományára és az óvodapedagógiára vonatkozó legújabb eredményekről, kihasználja a továbbképzési lehetőségeket.
- A környezeti nevelésben jártas, tájékozott, a fenntarthatóságot hitelesen képviseli.
- Aktív résztvevője az online megvalósuló szakmai együttműködéseknek.
- Munkájában alkalmaz új módszereket, tudományos eredményeket.
- Részt vesz intézményi innovációban, pályázatokban, esetleg kutatásban.
- **Digitális kompetenciáinak tudatos fejlesztése.**

II./1. A TEVÉKENYSÉGGKÖZPONTÚ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA ÉS FELADATAI

„A tevékenységközpontú óvodai nevelés a gyermek középpontba helyezését és az óvoda nevelési funkciójának kiteljesítését tekinti alapvető feladatának. A gyermeki személyiséget úgy definiáljuk, mint az egyedi, megismételhetetlen, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény aktivitását. A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, a belső fejlődés – az érés – sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

Az óvodai nevelés a 3-7 éves korú gyermekek szociális életképességét (életre nevelését) minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli, a pedagógiai célok és feladatok centrumába tudatosan az együttműködés és érintkezési képességek fejlesztését állítja, azaz kooperációra és kommunikációra kívánja képessé tenni óvodáskorban a gyermekeket.

A kooperáció és a kommunikáció az adott nevelési intézmény lehetőségei között valamennyi nevelési helyzetre vonatkozóan a következő konkrét tartalmat foglalja magába:

1. A kooperáció konkrét tartalma:

A társas, közösségi és egyéni élet feltételeinek közös, összehangolt erőfeszítésén alapuló újratermelése.

2. A kommunikáció konkrét tartalma:

Az óvoda a szocializáció minél teljesebb megvalósítására törekszik. A kisgyermeknek ahhoz, hogy boldoguljon, meg kell tanulnia beszélni, közlekedni, a környezet adta keretek között tevékenykedni, az eszközöket használni, a társakkal együttműködni, el kell lennie a mindennapi élet adta szerepeket, a magatartásmintákat. Az óvoda azonban nem csupán kiegészítő szerepet játszik az elsődleges szocializáció folyamatában, hanem arányos fejlesztését, intenzitásának fokozását, magasabb színvonalra emelését is vállalja, azaz: kiegészíti, kiterjeszti, felerősíti a szociális tanulást.

Programunk kitűzött nevelési célját a gyermek szükségleteinek, tevékenységeinek és képességeinek figyelembevételével, a gyermek egyéni adottságaiból kiindulva lehetséges megvalósítani.”

II./2. A SZÜKSÉGLETEK SZEREPE A NEVELÉSI CÉL ELÉRÉSÉBEN

„A gyermek fejlődő személyiség, ezért sajátos, életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi, lelki szükségletei vannak. A szükségletek kielégítésében, a gyermeki személyiség alakulásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van. A környezeti hatások közül a család szerepe igen jelentős, hiszen a család az első szocializációs színtér, amely a kisgyermeket formálja. E családi hatások a legtöbb esetben nem tudatosan tervezettek, sokkal inkább jellemző rájuk, hogy spontán módon valósítják meg a „társadalomba való bevezetés” feladatait. Természetesen a különböző kultúrájú családok másként viszonyulnak a gyermekhez, a gyermeknek a családban elfoglalt helyéhez és más-más szerepet szánnak neki a családi életben belül.

A családi nevelés mellett az óvodának igen nagy szerepe van az elsődleges szocializáció során. Az óvoda nagy előnye a családdal szemben, hogy a családnál tágabb, tagoltabb szocializációs erőteret hoz létre. Tudatosan alakítja, építi, azokat a nevelői hatásokat, amelyekben az együttműködés és a társas érintkezés elemi formái egységes, kapcsolatot alkotnak.”

III. A TEVÉKENYSÉGEK SZEREPE A NEVELÉSI CÉL ELÉRÉSÉBEN

A gyermek tevékenykedő lény. Személyisége komplex tevékenységek által fejleszthető a leghatékonyabban. A gyermeki tevékenykedtetést, a cselekvésbe ágyazott tanulási folyamatot tartjuk szem előtt. A gyermeki tevékenység fogalma összefoglalható az alábbiakban:

- a) Valamilyen belső szükséglet kielégítésének, vagy külső követelmény teljesítésének eszköze.
- b) Képesség felhasználás, képességfejlesztés eszköze az egyéni képességek figyelembevételével.

A nevelő hatás belső feltételei, melyek a tevékenység tartalmából erednek:

- Az egyén számára érdekes, a csoport számára fontos, hasznos tevékenység legyen a munkatevékenység a közösségért végzett tevékenység.
- Célkitűző és a célmegvalósító tevékenység egysége érvényesüljön (természetes anyagok, hagyományápolás, régi népszokások, néptánc).
- A tevékenység és az eredmény kölcsönös feltételezettsége biztosítva legyen (csak végig vitt, befejezett tevékenységnek van élményereje).
- A tevékenységrendszer teljessége zavartalan legyen.
- Elégítse ki a gyermek sokrétű szükségletét, és oldja meg az adott gyermekközösség valamennyi feladatát.

A nevelő hatás pedagógiai feltételei:

- A tevékenység pedagógiai előkészítése (élménynyújtás, ráhangolás, tapasztalás, tudatosítás stb.) közös feladata az óvodapedagógusnak és az egész óvodai környezetnek.
- A tevékenység pedagógiai megszervezése az óvoda dolgozói részéről nagy tapintatot igényel (semmit se végezzünk el a gyermekek helyett, de mindenben segítsünk, amikor arra szükségük van a gyermekeknek).

- A tevékenység pedagógiai értékelése ugyancsak alapvető feladata az óvodapedagógusnak. „A siker, sikertelenség okai, a jól vagy rosszul megválasztott tevékenységi mód, az együttműködés megléte vagy hiánya stb. lehet az értékelés kiinduló alapja.”

III./1. A TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI

Támogatjuk, biztosítjuk az egyik csoportból a másik csoportba történő átjárást. Rangot kap a szokásrendszer, „megbízhatóság” eleme is. Hozzásegítjük a gyermeket a társadalmi valóságban való eligazodás képességének kialakulásához.

Az óvodánk udvara ideális a program céljainak megvalósításához, összefüggő, egybefüggő játékokra és mozgásra alkalmas terület biztosítja a kapcsolatteremtés, a kommunikáció lehetőségét. Növények további ültetése, sövény kialakítása az udvar adottságai még vonzóbbá, kellemesebbé, praktikusabbá teszi mindezt.

Az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése:

A hangsúly az aktív, kétpólusú együttműködésre kerül. Az aktív nevelés tevékenységközpontú és tevékenységre alapozott nevelés. A gyermeket saját környezete, saját tapasztalatai, élményei befolyásolják, amit nem lehet figyelmen kívül hagyni a nevelés folyamatában. Ezekre az élményekre, tapasztalatokra építeni, tervezni lehet. A gyermeknek mindenkor lehetőséget biztosítunk ötletei megvalósításához a gyermeki tevékenység során: pl. játék, komplex foglalkozások, ünnepek, naposi munka, kirándulás, egyéb tevékenységek keretében.

Az óvodapedagógus modell szerepe:

A gyermek utánzási hajlamából következően az óvodapedagógusoknak kiemelt, azonosulást indukáló szerepe van. Ez növeli felelősségünket is. Óvodáskorban, de későbbi életkorban is a példa a leghatásosabb nevelőerők egyike, éppen ezért nagyon fontos, hogy mit és hogyan mond a pedagógus. Miként viselkedik, hogyan öltözködik, hogyan beszél, kiemelt jelentőséggel az empátiára való hajlamára. A gyermek kizárólag a szeretett és érzelmileg hozzá legközelebb álló felnőtt kedvéért sok mindent megtesz. Sok múlik tehát azon, milyen értékeket preferál az óvodapedagógus.

A gyermek elsődleges környezete a család, ahonnan magával hoz bizonyos értékeket. Egyre fontosabb feladat hárul azonban az óvodára amiatt, hogy egyre több az ingerszegény, érzelmileg sivár környezetből bekerülő gyermek. Az óvodapedagógus mintegy átveszi, átvállalja a gyermek óvodai életében az anya szerepét. Az ő biztonságot és harmóniát sugárzó egyénisége hat a gyermeki személyiség fejlődésére. A gyermek biztonságérzetének alapja a **feltétel nélküli szeretet kialakítása**. Igénylik a gyakori simogatást, szeretgetést, ölelést.

Az óvodapedagógus használja a modern információfeldolgozási eszközöket, mellyel példát mutat az infokommunikációs eszközök óvodában indokolt alkalmazására.

Rendszeresen tájékozódik az óvodai nevelést, képességfejlesztést támogató digitális technológiai eszközökről, és lehetőség szerint alkalmazza is azokat.

Az óvodapedagógus, pedagógiai asszisztens, fejlesztő pedagógus és a dajka együttműködése:

A pedagógiai asszisztens megismeri, aláírásával elfogadja minden csoport nevelési tervét, együttműködik az óvodapedagógusokkal.

A fejlesztő pedagógus mindig egyeztet az óvodapedagógusokkal mielőtt tájékoztatja a szülőket és folyamatosan beszámol a fejlesztés menetéről, a mérés eredményeiről. Egyéni fejlesztési terveit ismerteti az óvodapedagógusokkal.

Óvodánkban minden dajka elvégezte a dajkaképző tanfolyamot, valamennyien nagyfokú gyermekszeretettel rendelkeznek. A tevékenységközpontú óvodai program megvalósítása során a dajka munkája az óvodapedagóguséval összehangoltá válik, nélkülözhetetlen, felelős, közvetlen segítőtjének tekintjük. A dajka ugyanúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével hatást gyakorol a kisgyermekre. Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, rendszeresen tájékoztatjuk az adott csoport időre szabott nevelési feladatairól, aktuális pedagógiai célkitűzéseiről, elképzeléseiről, hogy nevelőmunkánk eredményességét segíthessék, a gyermek körüli teendők zavartalan ellátásával, az otthonos, esztétikus környezet megteremtésével segítőtársaink legyenek. Együttműködésünk egyre tudatosabb, gyermekszeretetünk közös és meghatározó.

III./2. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

III./2./1. A két feladatellátási hely kapcsolattartása:

- Kölcsönös bemutató foglalkozások.
- Nevelőtestületi értekezletek.
- Előadások.
- Munkaközösségi foglalkozások, műhelymunkák, team-munkák.
- Közös szervezésű ünnepek, egyéb programok, rendezvények, a kollektíva közös kirándulása.
- Egymás munkájának jobb megismerése, belső hospitálások.
- Gyermekmunkák, kiállítások megtekintése.
- „Fürkész” napok megszervezése.

Nevelőmunkánkban hagyományteremtő kapcsolatokra törekszünk.

Elv: Tudjunk örülni egymás sikereinek, legyünk büszkék az elért eredményeinkre.

III./2./2. Óvoda – család:

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését. A szülők tudnak legtöbbet a gyermekekről, ezért erre alapozva a szakmai tudásunkat és tapasztalatainkat felhasználva segítjük a fejlődést. A harmonikus fejlesztés elengedhetetlen feltétele a korrekt, partneri együttműködés. Ennek a formáját körültekintően szervezzük meg. A szülőkkel megismertetjük az óvoda tartalmi munkáját. Figyelünk az információk átadására, áramoltatására, a szemlélet formálására, az egyéni fejlődés közvetítésére.

Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Óvodánkban arra törekszünk, hogy a szülők meglegedésére a családi nevelést kiegészítve gondozzuk, ápoljuk, védjük, neveljük, fejlesszük a gyermekeket. Ezzel az óvodai és a családi nevelés összehangolását teremtjük meg. A szülőket nevelőpartnernek tekintjük, s a jó nevelőtársi viszony kialakítását elengedhetetlen feltételnek tartjuk. Az együttműködés,

kommunikáció elősegítésére követendő mintát mutatunk a gyermekek és szülők számára a digitális eszközök funkcionális használata terén is.

A megváltozott társadalmi hatások következtében egyre több az átlagostól eltérő gyermek az óvodai csoportokban. Nevelésük segítése akkor lehetséges, ha a pedagógusok jól ismerik a gyermekeket, a családjukat, és képesek mozgósítani a szükséges erőforrásaikat.

A pedagógiai program megvalósítását szolgáló egyéb kapcsolatok mélyítése a hatékonyabb nevelés érdekében fontos pl. a történelmi egyházakkal, mivel a történelmi egyházak szolgálata a gyermekek egészséges lelki nevelésében nyújthat segítséget, amennyiben a családok elkötelezettek emellett.

A különböző családi tényezők ismeretének szükségessége:

- Értékrend, szokások, hobby.
- Család szerkezete, generációk.
- A gyermek helye a testvérkapcsolatokban.
- A család életvitele, nyitottsága.
- Az anyagi helyzet.
- Szülők gyermekismerete, elképzeléseik a gyermeknevelést illetően.
- Az óvodai neveléssel szembeni elvárások.
- A szülői közreműködés fontosságának kifejezésre juttatása és eredményessége, kérdőív kitöltése, majd az eredmények megbeszélése.
- A családdal közös nevelési problémák megbeszélése: tanácsadás. A családlátogatás, családi beszélgetések, amennyiben szükségesek.
- Pedagógiai esetmegbeszélések.
- A szülők és a pedagógus aktív kapcsolatát csak az egyenrangú nevelőtársak felelős együttműködéseként lehet szorossá tenni.
- A beavatás pedagógiáját kell alkalmaznunk. A szülőt beavatni mindabba, ami az intézményben történik, vele együtt beszéljük meg az eredményeket, együtt tevékenykedünk, dolgozunk.
- Az óvodai nevelés céljának megfelelni és feladatait maradéktalanul megoldani csak a szülők tevékeny, konkrét közreműködésével képes.
- Az óvoda a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek testi- érzelmi és értelmi fejlődését. A család a biológiai gondozáson túl az elsődleges szocializáció színtere, mely mintául szolgál az erkölcsi és társadalmi magatartásformák kialakulásához.
- A család és az óvoda kölcsönös együttműködésével, az empátiára épülő jó kapcsolat kialakításával, – figyelembe véve a család elképzeléseit – az óvodapedagógusok szaktudásuk és munkatapasztalatuk alapján, segítséget tudnak nyújtani a gyermekek otthoni személyiségfejlesztéséhez is. Az együttműködés megnyilvánul a kölcsönös bizalomban, a nyílt, őszinte kapcsolattartásban, a család világnézeti nevelésének elfogadásában, a gyermekszeretben.

A kapcsolattartás formái, alkalmai:

- „Játszó napok”: január-február, illetve április hónapokban a leendő szülők gyermekeikkel együtt ismerkedhetnek az óvodai élettel.
- Ünnepek, közös programok: szüret, egészségnap, **Márton nap, adventi rendezvények, tavaszi családi napok, anyák napja, apák napja, közös kirándulás a családokkal, évzáró - ballagás** alkalmával várjuk a családokat közös programokra. **Leendő**

kiscsoportosokat és szüleiket augusztus végén ismerkedős „Csibe” napi programokra várjuk.

- A karácsonyi ünnepségre várjuk a középső és nagycsoportos gyermekek szüleit.
- Szülői értekezlet: Az óvodát, csoportot, gyermekeket, szülőket, óvodapedagógusokat érintő legfontosabb **feladatok** megbeszélése.
- Befogadási időszak: Az óvoda lehetőséget biztosít arra, hogy a gyermekek a szülővel közösen tölthessen el néhány órát az első napokban a gyermekek beilleszkedésének megkönnyítése céljából.
- Napi kapcsolattartás: A gyermekekkel kapcsolatban felmerülő legfontosabb **információk** megbeszélése.
- Fogadóórák: Az óvodapedagógus vagy szülő kezdeményezésére, személyre szabottan, igény szerint előre megbeszélte időpontban történik. A szülők tájékoztatása - legalább félévente egyszer - a gyermek nyomon követési dokumentációjáról.
- Ünnepségek, közös programok: Lehetőség a család és óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás jobb megismerésére.

III./2./3. Az óvoda és az iskola kapcsolata:

Minél szélesebb körben támogatjuk az óvoda – iskola átmenetet, szinte minden hagyományápoló tevékenységben találunk együttműködési lehetőséget az iskolai szakemberekkel, a gyermekek zökkenőmentes iskolakezdését elősegítve. A szülők megnyerését különösen fontosnak tartjuk.

Az óvoda-iskola átmenetet a kölcsönös pedagógiai munka megismerésével segítjük.

Az iskolakezdés egyaránt fontos esemény a szülőknek, pedagógusoknak és a gyermekeknek.

Az együttműködés formái:

- Az óvodában kialakított szokásrendszer megismertetése az általános iskolai tanítókkal. Óvoda-iskola munkacsoport működtetése. Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának megismertetése, az óvoda kompetenciáinak bemutatása.
- A családok jobb megismerése rendezvények szervezésével. A szülők segítése, rendszeres kapcsolattartással.
- Az óvodánkba járó gyermekek bevonása az iskolai programokba, közös élményszerzés. A tanítók és gyermekek személyes kapcsolatának segítése közös programok által. A tanítók és szülők személyes kapcsolatának segítése:
- Az augusztusban megvalósuló, a Csapókerti Általános Iskola szervezésében tartandó „Csibetáborban” való részvétel.
- Óvodai-iskolai nyílt napokon való kölcsönös részvétel a gyermekekkel, szülőkkel és pedagógusokkal egyaránt.

Az eligazodás különösen fontos akkor, amikor az óvodai játékos, gondtalan időszakot felváltja a tanulás, az ismeretek állandó bővítése. Megváltozik a gyermek életformája, egy új, kötelességszerű tevékenység veszi kezdetét. Ennek sikere nagymértékben függ a megfelelő előkészítéstől, a szülők felvilágosításától, illetve tájékoztatásától.

Intézményünkben fokozott figyelmet fordítunk az iskolai élethez szükséges alapképességek megerősítésére, figyelembe véve az egyéni eltéréseket és fejlődési potenciálokat. Intézményünk és az általános iskolák az együttműködési megállapodásban megfogalmazottak alapján „beiskolázási programsorozatot” szerveznek, amelynek során a gyermekeknek, a szülőknek és az óvodapedagógusoknak is lehetőségük nyílik betekinteni az óvodában és az iskolában folyó

nevelő-oktató munkába, emellett alkalom kínálkozik a leendő tanító személyének megismerésére is. Az életkorhoz kötött iskolakezdést különösen nagycsoportban iskola előkészítő tevékenységgel segítjük.

Feladataink:

- Minden szülőhöz eljuttatjuk az iskolák írásos tájékoztatóját, **zárt facebook csoporton és faliújságon keresztül.**
- Felhívjuk a szülők figyelmét az iskolák nyílt napjaira, mivel a személyes találkozás segíti a szülőket és a gyermekeket a megfelelő iskola választásban.
- Iskolakezdés után ellátogathatunk az első osztályosok nyílt napjára, ahol megnézhetjük, hogyan tanulnak volt óvodásaink.

III./2./4. Az óvoda egyéb kapcsolatai:

- Oktatási Hivatal debreceni Pedagógiai Oktatási Központ.
- Logopédus: A logopédus szükség szerint végzi a gyermekek beszédfejlesztő foglalkozásait, folyamatosan kapcsolatot tartva az óvodapedagógusokkal, és a szülőkkel.

Minden nevelési év elején kezdeményezzük az általános szűrővizsgálatok elvégzését és a rászoruló gyermekeket a megfelelő szakemberhez irányítjuk.

Intézményünk és a hajdúhadházi Rózsai Tivadar Református Általános Iskola és Óvoda, valamint a hajdúsámsoni Önkormányzati Óvoda között horizontális kapcsolat működik, a jó gyakorlatok átadása, az egymástól való tanulás célja érdekében.

Kapcsolat egyéb partnerekkel

Gyermekjóléti Szolgálat, óvodai szociális segítő, Családsegítő Központ, a Gyámhivatal, a város óvodái, a közvetlen környezetünkben lévő iskolák, gyermekorvosok, védőnők.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében óvodánk a külföldi magyar óvodák közül a szatmárnémeti **Liceul Reformat** óvodával testvéróvodai szakmai kapcsolatot tart.

Az eddigi, mindennapi, hagyományosan eltérő kapcsolattartáson túl, az együttműködés további lehetséges formái többek között:

- Új típusú szülői értekezletek – szülők hatékonyabb bevonásával.
- Vendég előadók, szakemberek meghívása (fejlesztőpedagógus, pszichológus, védőnő stb.).
- Egyéni esetmegbeszélések – a fogadóórák tudatosabb felkínálása.
- Ünnepeken lehetőség van szülői jelenlét biztosítására:
- **A nevelési év végén (május, június) közös kirándulás a szülőkkel.**

Óvodánk családias, s egyben kedvező lehetőséget teremt a szülőkkel való hatékony együttműködésre.

További kapcsolataink:

- a) Fenntartóval,
- b) Közművelődési intézményekkel
- c) Család-és Gyermekjóléti Szolgálat szakembereivel (
- c) Egészségügyi szakszolgálattal
- d) Szakmai szervezetekkel
- e) **Történelmi egyházak képviselőivel a hittan foglalkozások tartása érdekében**
- f) Egyéb partnerkapcsolataink

Minden nevelési év elején elkészítjük a közvetlen és közvetett partnerek listáját. Partnerünkhöz kapcsolattartó személyt jelölünk ki, aki összekötő szakemberként ápolja a gyermekek nevelése érdekében szükséges együttműködést.

a./ Fenntartóval

Az együttműködés alapelve:

A segítő szándék és az együttműködés jellemző. A kölcsönös tájékoztatás, bizalom és egymás munkájának megbecsülése a legfontosabb alapelvek.

A kapcsolattartás formái, tartalma:

- kölcsönösen tájékoztatjuk egymást az aktuális eseményekről,
- megbeszéléseken, testületi üléseken az óvoda igazgatója részt vesz,
- az óvoda igazgatója írásos beszámolókat készít az óvoda működéséről,
- az óvodapedagógusok részt vesznek a közösségi munkákban,
- óvodai értekezletekre a fenntartó képviselőjét is meghívjuk,
- az óvoda igazgatója napi munkakapcsolatban áll a hivatal dolgozóival.

b./ Közművelődési intézményekkel

Az együttműködés alapelve:

Törekszünk a folyamatos kapcsolattartásra. A már meglévő kapcsolatainkat ápoljuk. A környezetünkön működő közművelődési intézmények kínálatából úgy válogatunk, hogy az elősegítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását, s kizárjuk azokat a kezdeményezéseket, amelyek pedagógiai elveinkkel, az óvoda értékközvetítő szerepével, tartalmával nem egyeztethetők össze.

A kapcsolattartás formái, lehetséges tartalma:

- mozi - színház - bábszínház látogatás
- múzeum látogatás
- időszakos és állandó kiállítások megtekintése
- könyvtár látogatása
- koncertlátogatás

c./ Egészségügyi szakszolgálattal

Az együttműködés alapelve:

Korrekt tájékoztatás, segítségnyújtás

A kapcsolattartás formái:

- éves rendszeres szűrővizsgálatok
- tisztasági vizsgálatok
- a védőnői tevékenységek
- szülői értekezleten tájékoztató előadások tartása
- alkalmanként esetmegbeszélések

- orvosi rendelő meglátogatása
- ismerkedés az óvoda védőnőjével

d./ Szakmai szervezetekkel

Folyamatosan figyelemmel kísérjük a szakmai szervezetek által felkínált képzéseket, tanfolyamokat, programokat és érdeklődésünknek megfelelően, illetve a programunk megkívánta fejlesztési lehetőségeknél megfelelően részt veszünk azokon. Szakmai tevékenységünket, tudásunkat fejleszteni szeretnénk, ezért a megújulás érdekében igénybe vesszük segítségüket.

Rendszeres kapcsolatot ápolunk a Gyermekjóléti Szolgálattal, szükség szerint a gyermek- és ifjúságvédelmi intézményekkel.

e./ Egyéb partnerkapcsolataink

Debreceni Hoki klub

IV. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrált nevelése

A FEJLESZTÉS TARTALMA

*„Mindenhez van jogom, ha játszom,
fönről gyerekek,
lentől embernek látszom”
(Ratkó József)*

„A tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes feladatrendszerén keresztül valósul meg. A négyes feladatrendszer elemeit a nevelés foglalja keretbe. A feladatrendszer elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól. A gyermek életmegnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg.

A gyermek számára egy adott tevékenység, mint pl. a sepregetés épp úgy lehet játék és munka is, mint ahogy beletartozhat a közösségi tevékenységek körébe, hiszen másokért másokkal együttműködve végezheti. Ez az oka annak, hogy a nevelés tervezésekor nem szedhetjük szét a feladatrendszer elemeit, hanem egységben gondolkodva a tervezett tevékenységből kiindulva kell a tervezést átgondolnunk. Miután a tanulás tervezésében is a komplex gondolkodásmód, az egymáshoz való kapcsolódás szándéka vezeti gondolatainkat.”

IV./1. INDIVIDUALIZÁLÁS, DIFFERENCIÁLT FEJLESZTÉS AZ ÓVODA TEVÉKENYSÉG RENDSZERÉBEN

Az óvodai nevelés-fejlesztés komplex tevékenységrendszer kínálatával hat a gyermekek egészséges személyiségének fejlődésére.

A gyermekek fejlődési tempója, élet- és nevelési körülményei azonban eltérőek. Különböznek egymástól testi, idegrendszeri sajátosságokban, értelmi képességeik, érdeklődésük, nyelvi kifejezőképességük, társas magatartásuk, érzelmeik, aktivitásuk terén. Az évek számának növekedésével nőnek az egyéni különbségek a gyermekek között, ezért egyéni bánásmódra minden gyermeknek szüksége van, annak is, aki sajátos (pozitív vagy negatív) tulajdonságaival nem hívja fel magára a figyelmet. A gyermekek különbözőségéből fakadóan a gyengébb

képességű gyermekek felzárkóztató formában fejleszthetők, míg vannak gyermekek, akik kevesebb befektetéssel messzebbre jutnak, mint mások, ők tehetségfejlesztő formában fejleszthetők.

A másság felismerése fontos, mert csak így lehet megteremteni a gyermek egész személyiségében az összetevők lehető legjobb összhangját.

Hisszük, hogy a hozzánk járó gyermekek, mint egyedi individuumok, megkapják a számukra megfelelő törődést, figyelembe véve aktuális fejlettségi szintjüket és egyediségükből fakadó különbségeiket.

Bár igaz, hogy a gyermekek az óvodai élet alatt természetes érési, fejlődési perióduson haladnak, de ez nem elég képességeik teljes kibontakoztatásának biztosításához.

Fejlesztésre, törődésre minden gyermeknek szüksége van, megadva számukra az egyenlő esélyt, hogy fejlődésük maximumáig jussanak.

„A gyermekeknek joguk van egészséges szellemi és testi fejlődésre.

A gyermekeknek joguk van szeretetre, megértésre, gondoskodásra.”

Gyermeki Jogok Deklarációja

Alapfeltétel a gyermek személyiségének, hozott tapasztalatainak, érdeklődésének ismerete. Kiváló szervezési forma a gyermek egyéni üteméhez igazodó differenciált fejlesztés.

A differenciálás során kiinduló alap: - a gyermek aktuális fejlettségi szintje,
- az egyénre szabott fejlesztési ütem meghatározása.

A differenciált fejlesztés az esélyegyenlőség biztosításának az eszköze.

Óvodánkban a differenciálás keretében a fejlesztés az egyénre koncentrál:

- Átöleli az óvodai tevékenységrendszer egészét.
- A gyermek adottságaira, hajlamaira építve egyéni képességeinek kibontakoztatására törekszik, mely által a képességek idővel készségekké válnak.

A gyermekek egyéni képességeihez igazodó fejlesztés célja:

- Legyen biztosított a gyermekek érzelmi fejlődésének gazdagítása.
- Tanulási nehézségek, veszélyeztettség esetén történjen megelőző, preventív cselekvés.
- Valósuljon meg az egyéni részképességek lemaradásával küzdő gyermekek individualizált fejlesztése.
- A tehetséges gyermekek kapják meg a támogatást tehetségük kibontakoztatásához.
- Segítse a Sajátos Nevelési Igényű, Beilleszkedési Tanulási Magatartási Nehézséggel küzdő gyermekek gondozását.
- Történjen meg a Hátrányos és Halmozottan Hátrányos helyzetű gyermekek szakszerű fejlesztése.

Az óvodapedagógus fejlesztési feladatai:

- Információgyűjtés a gyermek élettörténetéről (anamnézis).
- A gyermekek megfigyelése az óvodai tevékenységek során, dokumentálás.
- Csoportos tevékenységek esetén is figyel az egyéni szükségletekre, és a gyermekek egyéni igényeinek megfelelő módszerek, eljárások alkalmazására.
- Képességterületek mérése, a gyermek egyéni képességeinek, aktuális fejlettségének megismerése, elemzése, értékelése, dokumentálása.
- A gyermek egyéni fejlettségéhez igazodó tervezés, fejlesztés, mérés, elemzés, majd **fejlesztő értékelése**.

- A gyermekek hibáit, tévesztéseit a tanulási, fejlődési folyamat részeként kezeli, az egyéni megértést elősegítő módon reagál rájuk. **Megismerteti a hibajavítás, önkorrekció lehetőségeit a gyermekekkel.**
- Az egyéni részképességekben lemaradt gyermekek **individualizált fejlesztése.**
- A tehetséges gyermekek gondozása, erős oldalának támogatása, **a gyengébb** adottságok, képességek kibontakoztatása, kreativitás és feladatalkötelezettség tényezőinek fokozása.
- A pedagógusok által végzett **differenciált értékelés** a gyermek egyéni képességeinek ismeretében történik.

IV./2. SZEMÉLYISÉGLAP

Óvodába lépés kezdetétől kb. két hónap elteltével az óvodapedagógusok az oviKRÉTA felületén található személyiséglap kitöltésével felméri a gyermekek egyéni képességeit.

A tanköteles korúak képesség mérésének tudatos és következetes használata és pontos vezetése elősegíti a részképesség lemaradással küzdő gyermekek korai felismerését, egyben felhívja a figyelmet a tehetséges gyermekek gondozására is. A mérésekre épülő egyénre szabott fejlesztés eredményeként a gyermek iskolakészültté válik. Az iskolakezdés meglétének lényeges feltétele a gyermek testi, értelmi, lelki-pszichés, szociális érettsége, észlelési és következtetési képességének, számolási készségének, nyelvi megértésének, beszédképességének, megfelelő fejlettsége. A gyermek értelmi fejlettsége a tanulási képesség egyik meghatározója. A testileg egészségesen fejlődő gyermek teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezett, harmonikus. Erősödik a mozgás-koordinációja, finommotorikája. Szükségeit irányítani tudja.

A lelki-pszichés érettség az iskolakezdés egyik legfontosabb tényezője. A gyermeki idegrendszer intenzív fejlődésének következtében az óvodáskor végére nő meg az agykéreg kontrolláló és szabályozó szerepe. Kialakul az akaratlagos irányítás és az önuralom. A gyermek képes alkalmazkodni az iskolai szabályokhoz, normákhoz, elvárásokhoz. Ide tartozik a figyelem, emlékezés, formaészlelés, térészlelés, időészlelés, nyitottság, konkrét műveleti gondolkodás (decentrálás), alak-, látás-, színkonstancia, mennyiségi invariancia, akaratlagos szabályozás, a teljesítmény motiváció, elismerés szükséglete, frusztrációs tolerancia, valamint a magasabb rendű érzelmek megjelenése.

A szociális érettségnél ki kell emelni:

- A fokozott önállóságot, amely alapján képes a gyermek alapvető szükségleteit kielégíteni.
- A környezeti elvárásokhoz való alkalmazkodás képességét, melynek kialakulásával el tudja fogadni a tanító irányító szerepét, be tud illeszkedni társai közé.
- Megfelelő feladattudattal, kötelesség-és felelősségérzettel rendelkezik, valamint figyelemösszpontosításra képes.

A mérés, fejlesztés módszere: információgyűjtés, tervezés, fejlesztés, mérés, elemzés, értékelés.

Az iskolaérettségi mérést intézményünk fejlesztőpedagógusa végzi, szeptember-október hónapokban.

A fejlesztés elvárt eredménye:

- A gyermekek minden területen egyéni képességeiknek megfelelően, önmagukhoz mértén fejlődnek.
- A tehetséges gyermekek képességei kibontakoznak.

A családdal, a szülőkkel való kooperatív, együttműködő kapcsolattartás elengedhetetlen a gyermekek egészséges személyiségfejlődése érdekében.

Fontos számunkra az **óvodapedagógusok pedagógiai-pszichológiai kultúrája,** személyiségük varázsa, hiszen a felnőtt minta a gyermekek számára.

Olyan **nevelői attitűd** megléte szükséges, mint a bizalom, lelkiismeretesség, empátia, értő figyelem, türelem, kongruencia (hitelesség), szeretet.

IV./3. A MESEKERT ÓVODÁBAN MEGVALÓSULÓ INTEGRÁLT NEVELÉS

Az integráció a sajátos nevelési igényű gyermekek számára esélyt ad arra, hogy könnyebben jussanak azoknak a készségeknek a birtokába, amelyek a teljes élet eléréséhez szükségesek. Elősegíti a társadalomba történő integrálódásukat, a szocializációjukat. Felgyorsítja a tanulás, az önálló életvezetés elsajátításának folyamatát. A társai számára pedig lehetőség a tolerancia, a másokra való fokozottabb, ámde észrevétlen odafigyelés eszközének elsajátítására.

A sajátos nevelési igényű gyermeknek joga, hogy különleges gondozásban, kiemelt bánásmódban részesüljön attól kezdődően, hogy jogosultságát megállapították.

A sajátos nevelési igény kifejezi a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulását, a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszhetőségét.

Óvodánkban *a teljes funkcionális integráció* valósul meg, ahol minden tevékenységben együtt vannak, a sajátos nevelési igényű gyermek az egész idejét társaival együtt tölti.

Minden többségi óvodában történő együttnevelésnek egyéni döntést kell igényelnie. Azt, hogy melyik gyermek nevelhető integráltan **a szakértői bizottságok** állapítják meg.

Azok a gyermekek, akik gyógypedagógiai intézményekben nevelkednek, nehezebben igazodnak el a mindennapi életben, mint azok, akik társaikkal együtt nevelkedhetnek. Az integrált óvodai nevelésben résztvevők azonban könnyebben juthatnak azoknak a képességeknek a birtokába, amelyek a teljes élethez elengedhetetlenek. *A sajátos nevelési igényű gyermekek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelésük. Az együttnevelést vállaló intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget.*

Az integrált nevelés előnyei:

- széles körű a szociális tanulás, amely megsokszorozza a szociális kölcsönhatásokat;
- az önálló életvezetés gyorsabb tempójú elsajátítása;
- a spontán utánzásos tanulás jelentősége megnő;
- a tanulási folyamat megszervezésének minden gyermek nyertese lesz;
- a tolerancia, a másság elfogadásának gyakorlása a többi érintett részéről;
- megalapozza az integrált iskolai oktatást;
- felértékelődik az egészség;
- társadalmi integráció biztosítása.

A társadalmi integrációhoz szükséges viselkedésminták elsajátítása tehát sokkal könnyebb annak a gyermeknek, aki egészséges társaival tölti mindennapjait. Hiszen a kisgyermekkor egyik jellemző tanulási módja az *utánzás*. Az integrált nevelés minden érintett résztvevője – társadalom, sajátos nevelési igényű gyermek, társak, szülőtársak, pedagógus - profitál a gyakorlati megvalósítás során.

Az integrált neveléshez a következő feltételeket biztosítjuk

- a pedagógusok, az alkalmazottak felkészültsége, pozitív hozzáállása,
- a gyermekek integrált nevelésében résztvevő, az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus,
- a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, továbbképzéseken – támogató környezet biztosítása,
- személyi és tárgyi feltételek biztosítása,
- az integráltan nevelkedő gyermek részére mindazon speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai rehabilitációs és rehabilitációs ellátást, amire a szakértői bizottság javaslatot tesz,
- együttműködés az integrált fejlesztésben tapasztalt gyógypedagógussal: módszertani intézmény, utazó gyógypedagógiai szolgálat /Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben tapasztalatokkal rendelkező, gyógypedagógus, terapeuta segíti, - akinek közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógus felkészítésére, az óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére, folyamatos tanácsadásra is.
- a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására.

A sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló speciális fejlesztő tevékenység

A Pedagógiai Programunkban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek, így a sajátos nevelési igényű gyermeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk. *„A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés.”*

Fontos és speciális feladatunk azonban, hogy **az elvárásaink igazodjanak a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlődésének üteméhez, a pedagógiai program és a sajátos nevelési igény így összhangba kerüljön.**

A sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló eszközeink tehát:

- Az elvárások igazodjanak a gyermek fejlődésének üteméhez.
- Fejlesztésük a számukra megfelelő területeken történjen.
- A sajátos nevelési igényű gyermeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl.
- Az ép érzékszervek, nem vagy kevésbé sérült funkciók kiemelt, differenciáltabb fejlesztése.
- Az egyes fogyatékosági típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.
- Egyéni fejlesztési terv gyógypedagógiai és más társszakmák együttműködésével.
- Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermekek támogatása.
- A kisgyermek a napirend során mindig csak annyi segítséget kapjon, amennyi a további önálló cselekvéséhez szükséges.
- A mérési- értékelési rendszerünk hatékony használata

- Az óvoda alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermekek befogadására.
- Fokozottabb együttműködés a sérült gyermek családjával.

„A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszer minden esetben a gyermek állapotából fakadó **egyéni szükségletek** határozzák meg.”

„A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós habilitációs és rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.”

A differenciált pedagógiai munkában a cél, a feladat, a feladatmegoldásra szánt idő, a hozzávezető módszer és a teljesítmény értékelésének módja is differenciált.

Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel vagyunk arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, a legapróbb eredményt is értékelő környezet segítse,
- a gyermek iránti elvárást és a terhelhetőségét fogyatékoságának jellege, biológiai állapota, személyiségjegyei befolyásolják.

A gyermeki személyiség harmonikus fejlesztését tűztük ki célul. A „minden egyes gyermek önmagához képest fejlődjön” gondolatot rájuk is ugyanúgy értelmeznünk kell, de a prevenció a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében még jelentősebb súllyal bír.

A csoportok szervezésénél **a sajátos nevelési igényű gyermek szükségleteihez mérten**, a pedagógiai munka eredményességének biztosítása érdekében kialakítjuk a megfelelő felnőtt-gyermek arányt.

Az óvodapedagógusoknak *a gyermek egyéni szükségleteihez* kell igazodniuk, számukra teljesíthető célokat kell kitűzni és egyéni fejlesztési tervet készíteni, melyben nagy segítséget jelenthet:

- a drámapedagógia elemeinek használata,
- a relaxáció,
- szükség esetén „agresszió-napló” vezetése,
- a kompetencia alapú nevelés elemei.

Az óvodapedagógus feladatai

- Az együttnevelés megvalósításában érvényesítse a habilitációs, rehabilitációs szemléletet és a sérülés specifikus módszertani eljárásokat. (A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.)
- A többlétszolgáltatások hozzáférhetővé tétele. *A habilitációs, rehabilitációs egyéni és csoportos fejlesztés azonban gyógypedagógiai kompetencia!* Gondot fordítson arra, hogy minden gyermek megkapja a segítséget hátrányai leküzdéséhez, kezdeményező szereppel közvetítse feléjük a másság elfogadását.
- Speciális szakemberek segítségével - egyéni fejlesztési tervet készítsen, individuális módszereket, technikákat alkalmazzon.
- A tevékenységek során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat építse be, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – indokolt esetben - eljárásait változtassa meg, az adott

szükségleteh igazodó módszereket válassza meg.

- Egy-egy nevelési helyzet, problémamegoldásához alternatívákat keressen.
- Alkalmazkodjon az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez.
- Működjön együtt a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait építse be a pedagógiai folyamatokba.
- A jó gyakorlatot terjessze, és szakmai párbeszédet folytasson.
- Működjön együtt a családdal, és ebben a pedagógusnak kezdeményező, modell-szerepe legyen.
- A fejlesztést szolgáló sokféle hatás összehangolása.
- A napirend során mindig csak annyi segítséget adjon, ami a gyermek önálló cselekvéséhez szükséges.
- A sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, eredményeket értékelő környezet megteremtésével segítse elő.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

Speciális szakemberek folyamatos segítségével a programunk különböző területein leírt fejlettségi szintek a sérülésspecifikusság figyelembevételével. Alkalmassá válnak a sikeres iskolai élet megkezdésére. Iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekkel szemben.

A sajátos nevelési igényű kisgyermeknek is joga van ahhoz, hogy megkapja a neki megfelelő gondoskodást és nevelést és olyan környezetben fejlődhessen, mely igazodik egyéni szükségleteihez, életkori és egyéni sajátosságaihoz, fejlődési üteméhez.

Beilleszkedési tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A tanulási, beilleszkedési, magatartási nehézségek és a zavar, valamint a tanulási gyengeség elkülönítése gyógypedagógiai/pszichológiai szakmai kompetencia. További nehézséget jelent a diagnosztikai kategóriák elkülönítésében, hogy a klasszikus pszichológia a nehézséget is zavarként értelmezi, definiálja.

A diagnosztizálás meghatározott vizsgálóeljárásokkal történik, melyek a pedagógiai szakszolgáltatás keretében érhetők el.

Szakértői bizottsági tevékenység keretében az intézmény szakértői bizottsága a gyermek, komplex pszichológiai, pedagógiai-gyógypedagógiai, továbbá szükség szerint orvosi, sajátos nevelési igény gyanúja esetén komplex pszichológiai, pedagógiai-gyógypedagógiai, orvosi vizsgálat alapján szakértői véleményt készít:

- az iskolába lépéshez szükséges fejlettség megállapítása céljából
- abban az esetben, ha a gyermek nem járt óvodába,
- annak megítélésére, hogy a gyermek számára javasolt-e, hogy hatéves kora előtt megkezdje tankötelezettségének teljesítését,
- óvodába járó gyermek esetén, ha a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettsége egyértelműen nem dönthető el a fejlődésének nyomon követéséről szóló óvodai dokumentumok alapján,
- a beilleszkedési, a tanulási, a magatartási nehézség megállapítása vagy kizárása,

- a sajátos nevelési igény - a mozgásszervi-, az érzékszervi- (látási-, hallási-), az értelmi, a beszéd fogyatékoság, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén a halmozott fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy az egyéb pszichés fejlődési zavar: súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavar - megállapítása vagy kizárása.

A szakértői bizottságok munkaterületét, feladatellátását és kompetenciáit a törvény azzal választja szét, hogy az előbbiekre hatáskörébe utalja a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek problémáinak feltárását, a Szakértői és Rehabilitációs Bizottságok hatáskörébe pedig a sajátos nevelési igény fogalmkörébe tartozó fogyatékoságok megállapítását, a különleges gondozás keretében történő ellátást.

A beilleszkedési, tanulás, magatartási nehézség átlagos intellektus mellett fellépő nehézség, amely megfelelő fejlesztőpedagógiai ellátás, felzárkóztatás hatására jelentős javulást mutat. Ellátása fejlesztőpedagógusi, ritkábban gyógypedagógusi kompetencia.

IV./4. TEHETSÉGGONDOZÁS

Hitvallásunk a tehetséggondozásról:

*„Emberi érték a tehetség,
amely majdnem
mindenkiben megtalálható,
Csak sokáig kell faragni a követ,
hogy végül megcsillanjon a drágakő”
(Dr. Czeizel Endre)*

A kiemelten tehetséges gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség. Az óvoda a maga kiegyensúlyozott légkörével, kötetlen lehetőségeivel hozza felszínre a tehetségigéret gyermekben rejlő plusz adottságokat, képességeket. Az általános, speciális képességek már az óvodai évek alatt megjelenhetnek.

A tehetséggondozás modelljei közül a Nagy Jenőné mérvadó számunkra, valamint a környezet szerepét differenciáltabban bemutató újabb modellek közül a Gagné féle megkülönböztető modell, amely magában foglalja a fejleszthetőség lehetőségeit is.

Mára kialakultak azok az alapelvek, tudományos módszerek, amelyek segítségével megalapozottabban választhatjuk ki a tehetségigéreteket. Gyermekkorban célszerű ezt a kifejezést használni, mert korántsem biztos, hogy a potenciálisan tehetséges gyermek el is jut képességei kibontakoztatásának szintjére, tehetsége érdemi megvalósításáig.

A gyermek képességei a maguk teljességében csak akkor realizálódnak, ha korán, már az óvodai években azonosítjuk, és differenciált fejlesztésben részesítjük őket.

Óvodánk „**Akkreditált kiváló Tehetségpont**” intézményként korai tehetség felismeréssel, diagnosztizálással felkarolja a potenciálisan tehetséges gyermekek céltudatos fejlesztését, gondozását.

A tehetség összetevői az óvodáskorban:

I. Általános intellektuális képességek: figyelem, memória, gondolkodás

Az általános intellektuális képességek gondozása csak játékos formában, sokféle tevékenységbe ágyazva lehetséges.

Fontos a biztonságérzet, a felszabadult légkör és a szabályos kötődés kialakítása.

A speciális tehetségigéretnek megjelenése a **matematika**, vizualitás, a zene, a mozgás területein ragadható meg.

II. A kreativitás fejlesztése a képességekbe ágyazva hatékony.

III. A motiváció lényege, hogy a gyermek érdeklődést megfelelően felkeltsük és fenntartsuk.

*„A gyermek feje nem edény, amit meg kell
tölteni, hanem fáklya, amit lángra kell lobbantani”
(Galilei)*

Célunk:

- a gyermekek erős oldalának fejlesztése
- **olyan területek támogatása, amelyek kiegészítik a direkt tehetségfejlesztést. (relaxáció)**
- a gyermekek gyenge oldalának kiegyenlítése
- képességek, kreativitás, motiváció fejlesztése
- diagnosztizálás beépítése a tehetségprogramba
- szociális – együttműködési képesség erősítése
- egészséges énkép formálásának segítése
- megfelelő légkör teremtése
- regenerálódás biztosítása
- a gyermek egész személyiségének komplex fejlesztése
- a szülők támogatásának megnyerése a tehetségügynek
- a tehetséges gyermek iskolaválasztásának segítése

Feladatunk:

- felismerni a tehetséget és megjelenési formáit
- **lehetőleg minden 5. életévét augusztus 31-ig** betöltött gyermeket tehetségműhelyben foglalkoztassunk
- korai tehetségazonosítás, gondozás az óvodai nevelés eszköztárával - beépítve a Pedagógiai Programba
- segíteni a gyermeket a tovább fejlődésben
- a gyermek tehetséggel kapcsolatos szükségleteinek kielégítése
- a szociálisan hátrányban lévő tehetségigéretes gyermek felkarolása, hátránycsökkentése
- esélyegyenlőség biztosítása a tehetség kibontakoztatása érdekében
- differenciált személyiség- és képességfejlesztés

Szervezeti formák:

Egyéni, illetve csoportos munkaforma heti 0,5-1 órában. Kiemelt jelentőségű a gyermek motiváltsága, melyet legjobban önálló tevékenykedtetéssel lehet elérni.

Módszereink a folyamat során: megfigyelés, mérés, a gyermek speciális képességeinek megfelelő program kidolgozása, játékos tevékenységben történő gazdagítás, motiváció, értékelés.

A tehetségazonosítás, diagnosztizálás:

- Az óvodapedagógus és a gyermek együttes tevékenysége adja a legtöbb kapaszkodót a tehetség felismeréséhez.
- Az óvodapedagógusok által mért aktuális személyiség- és képességfejlettség eredménye, értékelése.
- Általános intellektuális képesség és speciális tehetségigéret azonosítása: szempontsor alkalmazása, felhasználása.
- **A gyermek beválasztása óvodapedagógusi javaslatra 5 éves kortól a tehetséggondozó műhelybe.**

Egyéni fejlesztési terv készítése:

- óvodapedagógus részéről a csoportban történő fejlesztésre vonatkozóan
- műhelyvezető részéről a tehetségműhelyben történő fejlesztésre vonatkozóan.
- A gyermek tehetségével kapcsolatos erős oldalának fejlesztése, gazdagítása, egyben a gyenge oldal kiegyenlítése, regenerálódás biztosítása.
- A fejlesztés rögzítése a Nyomon követési dossziéba.
- Kreativitás, motiváció folyamatos fenntartása, biztosítása.
- A gyermek fejlődésének ellenőrzése.
- Az értékelést követő további fejlesztő, gazdagító feladatok meghatározása.
- Hatásvizsgálat; szülői kérdőív, beszámoló egyéni fejlesztési terv megvalósulásáról, beszámoló tehetségprogram megvalósulásáról, csoportonkénti összefoglaló, a tehetségfejlesztő pedagógus önértékelése a program végén.

A tehetségfejlesztés során használt eszközök az egységes dokumentációs rendszer használatát, valamint játékos tevékenykedtetéssel a tapasztalat- és élményszerzést szolgálják.

A tehetségfejlesztés időkerete:

A tehetséggondozó program a meghatározott célok és feladatok megvalósítása érdekében minimum 30 alkalmat igényel.

A tevékenységek megszervezése a megfelelő légkör kialakítására fókuszál. Az állandóság biztosítása mellett a gazdag tevékenység repertoár adja a helyszínek megválasztását. A tehetséggondozás helyszíne és időkerete garantálja a megfelelő légkör kialakítását, így erősödik a gyermek lelki, szociális együttműködési képessége; egyben fejlődik egész személyisége. A tehetséggondozó tevékenység a gyermek erős oldalára épít, biztosítva a kreativitás szárnyalását. A gyermek motiválása a tevékenységek, a dolgok megszerettetésére irányul. A gyenge oldal kiegyenlítése, a hiánypótlás a tevékenységekbe ágyazva valósul meg.

A hangsúly a játékos tevékenységben történő gazdagításra, a sokszínű tapasztalat- és élménynyújtásra helyeződik.

Az óvodapedagógus feladata a tehetséggondozói tevékenység során:

- A tehetségigéretes gyermek felismerése, azonosítása, diagnosztizálása, **beválogatása** segítése.
- Egyéni fejlesztési terv készítése.
- **Önképzés**, szakmai megbeszélés, továbbképzés
- Továbbképzésen való részvétel a tehetséggondozói tevékenységgel kapcsolatban.

A tehetséggondozó pedagógus speciális személyiségjegyei:

- érettség, tapasztalat
- magas intelligencia, jól informáltság
- szakma iránti érdeklődés, elkötelezettség
- kedvező hozzáállás a tehetséges gyermekhez (türelem, tolerancia, kitartás, pozitív attitűd)
- kapacitás a kemény munkára: hajlandóság arra, hogy több időt és erőfeszítést áldozzon a fejlesztésre
- általános ismeretek széles háttere, konkrét területek szakértői szintű ismerete
- hit az egyéni eltérésekben, azok megértése

A tehetségfejlesztő pedagógus szerepe:

- tanácsadás
- fejlesztés

Az optimális otthoni környezet és szülői attitűd kialakításához elengedhetetlen a pedagógus és a szülő tehetséggel kapcsolatos konzultációja, a folyamatos kapcsolattartás, információcsere, együttműködés. A rendszeres szakszerű tanácsadásra fogadóórák, nyílt napok, szülői értekezletek alkalmával törekszünk.

Ezen szempontokhoz társul a célok tisztázása, azonos követelményrendszer kialakítása.

- A gyermek megismerése, tehetségének felismerése.
- A fejlődés közös értékelése.
- A pedagógus pszichológiai témájú tanácsadása, módszertani segítségnyújtása.
- A gyermek érzelmi támogatása, elfogadása, odafigyelés.
- Közös programok szervezése.
- Iskolaválasztás segítése.

Rendezvények, programok szervezése:

A különböző rendezvények, programok segítséget adnak a tehetségazonosítás, tehetségfejlesztés folyamatában részt vevő gyermekek, szülők, óvodapedagógusok számára egyaránt. A tehetségígéretes gyermekek tehetségterületüknek megfelelő óvodai és városi rendezvényeken, kiállításokon, pályázatokon vesznek részt. A programok, helyszínek kiválasztása segíti a tudatos fejlesztést, egyben felkészítést nyújt az otthoni tevékenységre.

Az óvodapedagógusok számára a tehetség tudatos felismerését, azonosítását önképzésen, továbbképzéseken, tehetségnapokon, előadásokon való aktív részvétel segítheti.

Kapcsolattartás formái:

Az óvoda nyitott a Tehetségpont intézményekkel való együttműködésre. A Tehetségpontokon keresztül egyrészt kölcsönös szakmai konzultáció folyik, másrészt az iskolákkal való szakmai együttműködés segíti a tehetségígéretes gyermekek tehetségfejlesztésének folytatását.

Tehetséggondozó tevékenységünk várható eredménye:

- Hangsúlyos pedagógiai cselekvéssel megvalósul az erős oldal fejlesztése és a gyenge oldal kiegyenlítése.
- Motiválttá, érdeklődővé fejlődik a gyermek.
- A képességfejlesztés a pszichikus funkciók figyelembevételével történik (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás, képzelet, kreativitás).

- Megvalósul a környezetorientált magatartás, környezetbarát szokások életkori megalapozása.
- A környezetvédelem érdekében kifejlődik a cselekvési készség.
- Fejlődnek a kapcsolatteremtő kommunikációs és metakommunikációs képességek.
- A gyermek elsajátítja az együttműködés szabályait, eredményesen kommunikál.
- Kockázatvállaló magatartás alakul ki.
- **Egészséges énkép, pozitív gondolkodás.**
- Megvalósul a gyermek önismeretének fejlesztése.
- A gyermek személyisége komplexen fejlődik.
- Eredményes iskolaválasztással, a gyermek tehetségével összefüggő képességterületének továbbfejlesztése folyamatossá válik.

A tudatos fejlesztés a nevelési céloknak megfelelően a nevelési folyamatban valósul meg, amelyben a gyermek spontán fejlődése, érése is érvényesül.

Hiszünk a korai tehetség felismerés és gondozás meghatározó erejében. A tehetséges gyermekek között előforduló későbbi alulteljesítés egyik oka a korai években hiányzó támogatás és intellektuális kihívás.

„Ne erőszakkal oktasd a gyermeket tanulmányokra... hanem játszva tanuljanak, már csak azért is, hogy jobban megfigyelhesd, melyiknek mire van hajlama.” (Platón)

Óvodánk székhelyén és a Jánosi utcai telephelyen több tehetségfejlesztő csoport is működik. Mivel az óvodáskor ún. „alapozó” korszak, lehetőség szerint nem utasítjuk el az érdeklődő gyermekek részvételét az egyes műhelyekben. Elsőbbséget élveznek azonban a nagycsoportos korú gyermekek, mivel a nyugodt munkához esetenként maximalizálni kell a gyermeklétszámot. Két hasonló intelligenciájú, fizikai felépítésű és közel azonos háttérrel rendelkező gyermek énképe és önértékelése különbözik. Következtes, ésszerű és elfogadható korlátok alkalmazásával magas önértékelésű gyermekeket nevelhetünk, akik függetlenebbek és kreatívabbak a többiekénél, s társaik is jobban elismerik őket. Érdekes az önértékelés és a teljesítmény viszonya: általában elmondható, hogy a teljesítmény befolyásolja a gyermekek önmagukról alkotott véleményét.

A kicsi gyermek tulajdonságaiból azonban aligha lehet a felnőttkori jellemvonásokra következtetni; ezzel együtt a kontinuitás valószínűsége nagy. Egyéni megítélés szükséges ahhoz, hogy egy teljesítmény az adott gyermek számára kényszer, vagy örömforrás. Gyakran a tehetséget felfedező szülők sem látják szívesen gyermekük különlegességét, sőt az alacsony kulturális szinten álló családoknál ez zavart is okozhat. Ha az elvárások nincsenek összhangban a gyermekek képességeivel, csökken a teljesítmény. A tehetséges gyermekeknél is előfordulnak átmeneti megtorpanások, de a pozitív irányú tapasztalataik és a számukra fontos személyek róluk alkotott véleménye átsegíti őket a nehéz helyzeteken. Előfordul részképesség-gyengesség is, ami gyakran elfedi a kiemelkedő képességet, de az is megtörténhet, hogy a gyermek kiemelkedő képességeivel többé-kevésbé kompenzálni tudja hiányosságait.

A kreativitást is figyelembe vevő azonosítási eljárások használatával nagyobb esély van a tehetségek azonosítására. Éppen ez indokolja, hogy a gyermekek kiválasztásánál a műhelyvezetők figyelembe veszik az adott gyermek óvodapedagógusainak véleményét is. A mindennapi gyakorlatban kevés az eszköz a „szabálytalan” tehetségek azonosítására és fejlesztésük megvalósítására. A külső (környezeti), vagy belső (egyéni) okokból fakadó hátrányok megakadályozhatják a tehetségpotenciál megmutakozását. Előrelépés akkor várható, ha a szakemberek szemléletében a tehetség sokfélesége, így a képességeikben kiegyenlítetlenek csoportjai is helyet kapnak, megismerik lehetőségeiket és szükségleteiket, azonosításukra igény mutatkozik. Azok a módszerek, amelyek a mai tehetséggondozásban

elterjedtek – kihívás, szabad választás, a saját utak kockázata, az alkotó gondolkodás megtapasztalása – egyenes utat biztosítanak a munka és a teljesítmény örömforrássá válásához.

Cél, hogy a megfelelő módszerekkel mindenki biztosabban érjen el a szintjének megfelelő teljesítményekhez.

A tehetségműhelyekben való részvétel elutasítása csak nagyfokú magatartási probléma miatt lehetséges, ugyanis ebben az esetben a gyermek zavarja a többi résztvevő munkáját is.

A tehetségműhelyek legkésőbb **október 15-től** kezdik tevékenységüket, s ez heti rendszerességgel ismétlődik legkésőbb június 15. napjáig. A szülők tájékoztatása szülői értekezlet keretében történik műhelykezdés előtt 1 héttel. A műhelyvezetők az óvodapedagógusok közül kerülnek ki – érdeklődés és tehetség területén szerzett továbbképzés/végzettség alapján.

IV./5. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

Célunk: Olyan feltételrendszer megteremtése, egységes szokás és szabályrendszer megalapozása, betartása, ahol a rendszeres cselekedtetés lehetővé teszi, hogy a gyermekek egyéni fejlettségüknek megfelelően képesek legyenek a környezetükhöz való optimális alkalmazkodásra, és váljon belső igényükké az egészséges életvitel. Óvodánkban az egészséges életmód területén kialakított szokások szolgáljanak mintául a családok számára is. Az egészséges életmódra nevelés épüljön be a nevelés folyamatába, mely igényli a tudatosságot, s az óvoda dolgozóinak pozitív modellhatását.

Óvodánkban az évszakok ritmusához alkalmazkodva ismertetjük meg a gyermekekkel az egészséges táplálkozást, melynek alapja zöldségekből, gyümölcsökből, gabonafélékből, olajos magvakból, könnyen emészthető fehérjékből és megfelelő mennyiségű folyadék fogyasztásából áll. Az óvoda központi étrendjét **hetente vitaminnapok beiktatásával**, a szülők segítségével egészítjük ki.

Az óvodába lépés után folyamatos megfigyelésekkel tárjuk fel az egyéni sajátosságokat. Igyekszünk a lehető legrövidebb idő alatt megismerni a gyermekeket.

Napirendünk és heti rendünk lehetővé teszi a napi testedzést, megteremti a tisztálkodás szükség szerinti feltételeit.

Heti rendszerességgel lehetőséget teremtünk tartásjavító tornára, lábboltozat-erősítő gyakorlatok végzésére, valamint vitaminnapok tartására.

A Körtefa utcai székhelyen a gyermekek számára heti rendszerességgel sószoza használata áll rendelkezésre. A sószoza egy esztétikusan kialakított helyiség, ahol a gyermekek kedvük szerint tevékenykedhetnek, mesét, verset hallgathatnak, énekelhetnek a benn töltött idő alatt.

A sószoza szolgálja a gyermekek alsó- és felső légúti megbetegedésének (orrduugulás, köhögés, hörghurut stb.) asztma, allergia, egyes bőrbetegségek tüneteinek mérséklését, közérzetük jobbá tételét, életminőségük javítását. A sószobának a klímája a természetes sóbarlangokéhoz hasonló.

A gyermekek érzékenysége, allergiája az anamnézis lapon és az erre a célra kialakított táblázatban kerül rögzítésre. Az óvodában észlelt betegség esetén - a többi gyermek egészségének védelme érdekében - megtesszük a szükséges intézkedéseket: azonnal értesítjük a szülőt, és szükséges mértékben ellátjuk a gyermeket.

Kiemelt feladatunk a gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, biztonságos, esztétikus környezet megteremtése.

A gondozási feladatok teljesítése maximálisan elfogadó, támogató légkörben zajlik az egyénileg szükséges és elégséges segítség megadásával. Az önkiszolgáló tevékenység során fontosnak tartjuk az ösztönzést, bátorítást; együtt örülünk az elért eredményeknek.

A gyermekekkel kapcsolatba kerülő valamennyi felnőtt azonos, egymással összhangban álló koncepció alapján segíti a gondozási és önkiszolgálási feladatok megvalósulását, az egyéni fejlődés elősegítését. A fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása kiemelt feladatunk.

A személyi és környezeti higiénia alapvető feltétele az egészséges életmódnak, az egészség megőrzésének, a jó közérzet kialakulásának. A felnőttek személyi higiéniája mintául szolgál a gyermekek számára. A környezet higiéniáját az óvoda egészére és környezetére kiterjedő tisztasággal, a jó világítással, a légcserével, megfelelő páratartalommal, zöld növényekkel, színharmóniával teremtjük meg.

A berendezési tárgyak, játékok, eszközök igazodnak a gyermekek méretéhez. Törekszünk a zsúfoltság kiküszöbölésére, arra, hogy a bútorok, tárgyak elhelyezésével elegendő hely jusson a biztonságos közlekedésre. Fontosnak tartjuk, hogy domináljanak a természetes anyagok. Tudatosítjuk az óvodán belüli és kívüli közlekedés, az eszköz- és udvarhasználat szabályait.

Egészségnevelési, egészségfejlesztési program:

Az egészség:

- Testi, lelki, szociális jól-lét állapota, nem a betegség hiánya.
- Alkalmazkodóképesség a környezet változásaihoz.
- Összhang a fizikai, a lelki és a társadalmi lehetőségek közt.
- Kiteljesedése az egyén társadalmi integrációjától is függ (család, óvoda, más közösségek)

Egészségnevelés:

A gyermekek egészségkultúráltsági szintjének emelésével egyidejűleg olyan tevékenység kialakítása, amely az ismereteket aktív magatartássá formálja.

Egészségfejlesztés:

Magába foglalja a korszerű egészségnevelést, az elsődleges prevenció, mentálhigiéné, az önségítés feladatait, módszereit.

Az egészségnevelés célja:

Az egészség, mint elfogadott érték épüljön be mindennapjainkba. A nevelés során növekedjen a gyermekek felelősségérzete önmaguk, mások és környezetük iránt, továbbá a mozgás és sport egészségmegőrző hatásának növelése, a sport egészségmegőrző szerepének népszerűsítése, tudatosítása.

Az egészségnevelés alapelvei:

- a szellemi, a testi és a lelki nevelést egyformán fontosnak kell tekinteni
- tervszerű, szervezett, rendszeres tevékenység
- kiterjed minden gyermekre
- résztvevője az óvoda minden dolgozója
- helyes cselekedésre serkentő
- segíti az „egészséges óvodai légkör” kialakulását
- személyiség megerősítése

Egészségnevelés, fejlesztés területei:

- testi nevelés:
 - személyi higiéné
 - környezethigiéné
 - környezetvédelem
 - mozgás és sport – több mozgás
 - egészséges táplálkozás
 - balesetek megelőzése
 - egészséges életvezetés
 - napi és heti életritmus
 - alvás, játék, munka,
 - pozitív értékrend kialakítása
 - a jó közérzet, a boldogság és sikeresség szükségletének kontrollálása – belső harmónia

Egészségpropaganda:

Az óvodánkban az egészségpropaganda elsősorban a szülők felé irányul. Segítségével intézményünk, valamint a szülői ház egészségnevelésének összehangolására törekszünk (pl.: dohányzás, drog, alkoholizmus elleni propaganda, a szív védelme, az egészséges táplálkozásra való figyelem felhívás, anyajegyszűrés stb.)

Célunk a betegségmegelőzés és egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése.

Feladatunk modell értékű felnőtt viselkedési minta nyújtása egészségpropaganda a szülők körében – az egészségesebb választásra való törekvés képességének fejlesztése. Ennek érdekében minden évben egészségnapokat szervezünk, ahol különféle egészséges ételek kóstolásával, előadásokkal, szűrővizsgálatokkal segítjük a családok egészséges ételszemléletének kialakítását az egészség fenntartását.

A fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermekek egészségének megőrzése

Intézményünk működtetése során a Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ (NNGYK) által meghatározott szabályokat szigorúan be kell tartani.

• Az óvodában csak teljesen egészséges (közösséget látogatható állapotú) gyermekek tartózkodhatnak!

• A szülőnek legkésőbb a gyermek óvodai jogviszonyának létesítésekor tájékoztatást kell adnia arról, ha gyermeke diabéteszrel él, és/vagy fokozott kockázatú allergiás megbetegedéssel diagnosztizált. Ha a szülő, törvényes képviselő, mindezen körülmény fennállásáról a gyermek óvodai jogviszonya, a létesítését követően szerez tudomást, akkor a szülő, törvényes képviselő, a köznevelési intézményt a tudomásszerzést követően erről haladéktalanul tájékoztatni köteles. Továbbá a szülő, törvényes képviselő gyermeke rejtett betegsége, elhúzódó betegsége, fejlődése ütembeli eltérése felől (pl.: szív és érrendszeri, vagy légúti, asztmatikus betegség, szocializációs, ill. nyelvi/beszédbeli elmaradás stb.) óvodai jogviszony kezdetekor, legkésőbb tudomásra jutáskor haladéktalanul tájékoztatja az óvodát, gyermeke óvodapedagógusait. Amennyiben ez később jut az érintett óvodapedagógus tudomására, élhetünk az orvosi, pszichológusi kivizsgálás indítványozásával. A gyermek egészségével összefüggő szülőtől, törvényes képviselőtől kapott adatokat gyermek biztonságos napközbeni ellátása céljából diabétesz esetén fokozott kockázatú allergiás betegség esetén legfeljebb a gyermek óvodai jogviszonya fennállásig kezeli az óvoda. A nyilatkozattételhez szükséges

formanyomtatványok az óvoda SZMSZ-ének mellékletét képezik és az óvodatitkárnál elérhető, valamint az óvoda honlapjáról is letölthető.

- A gyermekek részére gyógyszer csak életszükségleti betegség esetén, orvosi javaslat alapján adható be az óvodában. Ettől eltér az 1-es típusú diabéteszsel élő gyermek óvodai ellátása, valamint az anafilaxiás sokkal veszélyeztetett, fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált, azonnali intézkedést igénylő gyermekek ellátása.

Tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek fejlesztését segítő pedagógiai tevékenység

Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek: az a gyermek, akinek egészségügyi ellátása az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.) 89. §-a szerinti általános járóbetegszakellátásban vagy az Eütv. 91. §-a szerinti általános fekvőbetegszakellátásban részt vevő szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben, a harminchat nevelési napot, várhatóan meghaladja, és emiatt az óvodai nevelésben nem tud részt venni.

Célunk: A gyermek egyéni foglalkozás keretében történő differenciált, egyéni képességeit figyelembe vevő fejlesztése, támogató-segítő pedagógusi magatartással.

Az intézmény feladatai a tartósbeteg gyermekek esélyegyenlőségének, fejlesztésének, rehabilitációjának biztosítása érdekében:

A gyermek óvodapedagógusai a kórházi lét szakaszában:

1. Felveszik a családdal a kapcsolatot az igények, lehetőségek egyeztetése céljából.
2. A kortársakat és a nevelőtestületet informálják.
3. Az adott időszakra vonatkozó heti tervet, fejlesztési feladatokat, SNI gyermek esetében a gyógypedagógus által elkészített, az adott időszakra vonatkozó egyéni fejlesztési tervet a szülőnek írásban és/vagy online formában megküldik.
4. A közösségben tartás megszervezése.

Az aktív kezelés ideje alatt, az adaptációs otthonlét és az aktív kezelések lezárását követő otthon tartózkodás időszaka során:

1. Az óvodapedagógusok az adott időszakra vonatkozó heti tervet, fejlesztési feladatokat, SNI gyermek esetében a gyógypedagógus által elkészített, az adott időszakra vonatkozó egyéni fejlesztési tervet a szülőnek írásban és/vagy online formában megküldi.
2. Amennyiben lehetőség van rá családlátogatás.
3. Szükség szerint online kapcsolattartás.

Visszatérés az óvodába, utógondozás:

1. A reintegráció és inklúzió előkészítése.
2. A fokozatos visszatérés kidolgozása, a nevelőtestület bevonása.
3. Szükség szerint kapcsolatfelvétel a Szakszolgálattal, szakértői bizottsággal, gyermekvédelemmel.

Stresszoldás

- apróbb sikertelenség elviselése
- konfliktusok megoldása, problémamegoldás
- önismeret, én-tudat fejlesztése
- dönteni tudás
- ellazulás

Érzelmi nevelés

- érzelmeket felismerni, kifejezni saját érényeit, gyengéit felmérni, érzéseket kezelni
- empátia-képesség fejlesztése, segítőkészség, felelősségérzet, akaraterő fejlesztése
- **boldogságra való képesség fejlesztése, életszeretet kibontakoztatásának elősegítése**

Szociális higiénés nevelés:

- barátságok kialakítása
- kommunikáció fejlesztése
- kreativitás, aktivitás, együttműködés,
- érték szabályok kialakítása,
- korlátokat felállítani és elfogadni (házirend)
- szerepfeszültségek feloldása,
- társadalmi izoláció megelőzése (hátrányos helyzetűek)

Az egészségnevelés színterei

Az óvodában dolgozó minden pedagógus és alkalmazott személyes példamutatása is hirdesse az egészségnevelés fontosságát.

Szakmai szervezetekkel való együttműködés

- Védőnői **jelenlét** biztosítása.
- Egészségügyi szűrővizsgálatok megszervezése
- Részvétel megyei, vagy országos akciókban és programokon.

Helyi kezdeményezések:

- Családi napok
- Egészségnapok/ Egészséghetek
- Szüret

Óvodai étkeztetés

Az egészségnevelés és fejlesztés fontos területe az egészséges táplálkozás. Az óvodai étkezés milyensége és mennyisége ezért kiemelt figyelmet kell, hogy kapjon. A kulturált étkezés lehetőségének biztosítása pedig nevelőmunkánkat segíti.

Az óvodáink megfelelően felszerelt melegítő konyhával rendelkeznek. Az étkeztetés szervezésével kellő időt és folyamatos étkezést biztosítunk a tízórai, ebéd és uzsonna elfogyasztására. Az ételt szállító konyha gyermekétkeztetést lát el, ezért kiemelt szempont az egészséges táplálkozásra való törekvés (az alapanyagoknak és az adalékanyagoknak az egészséges táplálkozás követelményeit szem előtt tartó megválasztása). Az étkezések alkalmával különösen odafigyelünk a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentésére a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzésére.

Születés/névnapok napok ünneplése, rendezvények tartása esetén ösztönözzük a szülőket ezen előírások figyelembe vételére.

Intézményünkben lehetőség van diétás étel rendelésére a rászoruló (liszt érzékeny, diabetes stb. betegségben szenvedő) gyermekeknek.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Egészséges, esztétikus környezet megteremtésével a nevelő hatások kedvező érvényesülésének elősegítése.
- Egyéni igényeknek, szükségletnek megfelelő higiénikus gondozással a gyermekek egészségének megőrzése, védelme.
- Rendszeres mozgással a testi képességek, fizikai erőnlét, állóképesség, ügyesség, az összerendezett mozgás elősegítése, a szép esztétikus mozgás iránti érdeklődés felkeltése.
- Mindennapi testi-lelki edzéssel gyermekeink erőnlétének, alkalmazkodó képességének fejlesztése.
- Megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatokat ellátása.
- Környezetvédelem és a „Zöld Óvoda” kritériumainak való megfelelés.

IV./6. A GYERMEKEK GONDOZÁSA, TESTI SZÜKSÉGLETÜK, MOZGÁSIGÉNYÜK KIELÉGÍTÉSE

A gyermekek gondozása az óvodai nevelőmunka alapvető feladata: olyan sajátos nevelési feladat, melynek színvonalas megvalósítása nemcsak a gyermek személyiségének fejlesztését alapozza meg, de lehetővé teszi annak a kedvező környezeti hatásnak a kialakulását, ami a gyermek további fejlődéséhez nagymértékben hozzájárul.

Öltözködés

Az öltözködés hozzájárul gyermekeink önállóságának, izlésvilágának, esztétikai érzékének fejlődéséhez.

Lényeges, hogy óvodásaink ruházata kényelmes, könnyen fel- és levehető legyen. A megfelelő cipő használatát különösen indokoltnak tartjuk, mert védi a lábat, és segít megelőzni a lúdtalp kialakulását. Az önállóságbeli egyéni különbségek az otthonról hozott szokásból is fakadnak, ezért hangsúlyt fektetünk a szülőkkel való öltözködési szokások összehangolására, esetenként a tapintatos meggyőzésre.

Testápolás

A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, a szükség szerinti tisztálkodást, a tisztaságigény kialakulását szolgálja.

A testápolási feladatok a gyermekek intim szférájában zajlanak, ezért fontos a bensőséges légkör kialakítása. Lényeges a felnőtt állandó, a gyermek egyéni ismeretét figyelembe vevő, tapintatos, türelmes, segítő jelenléte. A testápolás magában foglalja az étkezések előtti, és a szükség szerinti kéz- és arcmosást, a fogmosást, törölköző használatát, fésülködést, a WC használatát, zsebkendő használatát, esetenként a gyermekek teljes mosdatását, zuhanyozását. A gyermekek saját jellel ellátott törölközőt használnak. Gyermekeinket szükségleteik jelzésére szoktatjuk. A gyakorlati teendők elsajátítása során fokozatosan rávezetjük őket a tevékenység önálló elvégzésére. Figyelemmel kísérjük a testápolási szokások alakulásának fokozatait, az igényesség megjelenését. Fontosnak tartjuk az óvodai és a családi testápolási szokások összehangolását, esetenként a családnak való segítségnyújtást, tanácsadást. Külön figyelmet fordítunk az eltérő szociokulturális körülmények közül érkező gyermekek testápolási szokásaira, ha szükséges, felvállaljuk a hiányzó szokások kialakítását.

Fogmosás: gyermekkorban kialakuljon az igény a szájápolásra. **Az alábbi gyümölcsök után nem mosnak fogat a gyermekek: alma, citrusfélék.**

Táplálkozás

A szülőknek lehetőségük van előre megismerni az óvoda havi étrendjét. Fontos feladatunk megismerni a gyermekek egyedi étkezési szokásait, esetleges ételérzékenységét. Ezen tényezőket figyelembe véve tapintattal segítjük, szoktatjuk őket az egészséges, helyes táplálkozásra, szorosan együttműködve a családi neveléssel. Fontos feladatunknak tekintjük a kulturált étkezés szokásainak kialakítását.

Óvodánkban megfelelő feltételeket teremtünk a nyugodt, családias étkezéshez esztétikusan terített asztal mellett. A folyamatos étkezések lehetőséget biztosítanak az egyéni tempó figyelembevételéhez, segítséget nyújtanak a biztonságos eszközhasználatához. Minden gyermeknek meg kell kapnia azt az adagot, amelyet a főzőkonyha biztosít, függetlenül attól, hogy megeszi, vagy sem. A szelet/darab húsokat, halakat egészben kell megkapniuk a gyermekeknek, s amennyiben igénylik, felnőtt segítségével fel lehet azokat darabolni!

Tízórainál és uzsonnánál a folyadékot már az étkezés kezdetén oda kell adni a gyermekeknek, ebéd alkalmával pedig, ha a második fogást is megkapták a gyermekek. Ebéd alkalmával is érvényesülnie kell a folyamatosságnak! Fejlettségüktől függően használnak kanalat, villát, kést. Az 5-7 éves korú gyermekek önállóságának fokozása érdekében a tízórait saját maguk készítik el. Egész nap folyamatosan lehetőséget biztosítunk folyadékpótlásra, a csoportszobában és az udvaron egyaránt. A gyermekek rendszeresen fogyasztanak a szülők által hozott gyümölcsöt, zöldséget; segítenek a tisztításban, darabolásban; salátát készíthetnek. Ezen alkalmak lehetőséget nyújtanak az oldott együttlétre és az ismeretek bővítésére, esztétikai élmények szerzésére, ízlés alakítására. Gyermekeinket fokozatosan, tapintattal szoktatjuk az új ízekhez; módjukban áll az újat megkóstolni, vagy akár elutasítani.

Mozgás, edzés, levegőzés

A gyermeket elsődlegesen biológiai szükséglete készletti mozgásra, amit, ha nem tudunk kielégíteni, testi–lelki nyugtalansághoz vezet. Ezért törekszünk arra, hogy felesleges korlátozások nélkül, belső szükségletből eredően vegyenek részt a mozgásos játékokban, kedvükre mozoghassanak, szabadon választhassák meg a terhelés intenzitását és időtartamát (pl.: ha elfárad, leülhet pihenni).

A rendszeres, szabad mozgás lehetőségét biztosítják az óvodán belüli terek, udvari mászóakák, favarak; séták, hosszabb, rövidebb kirándulások, egyéb óvodán kívüli tevékenységek. Játékidőben is lehetőség nyílik mozgásos játékokra, sportfelszerelések használatára.

A mozgás, edzés hatását kiegészíti a tervszerű fejlesztő tevékenység, a mozgás. Kihasználjuk a természet erői által való edzés lehetőségeit: a friss levegőn való tartózkodást, napozást.

A friss levegőn való tartózkodás minden évszakban, mindennap kötelező:

- Télien, -10°C -ig, minimum 20 percig, ha az időjárási viszonyok megfelelőek.
- Egyéb évszakok estében, minimum 45 percig, az időjárási viszonyok függvényében.

Lábboltozatot erősítő udvari pálya:

Lúdtalp prevenció. Tavasztól ősziig kialakított szabály szerinti rendszerességgel, minden csoport.

Pihenés

A megfelelő biológiai életritmus kialakításában nagy szerepe van a pihenésnek. Az óvodáskorú gyermekek napi alvásigénye 12–14 óra, ennek betartását csak a családdal együttműködve lehet biztosítani.

Cumi/cumisüveg használata még a befogadási időszakában sem megengedett! Akkor aludta ki magát a kisgyermek, ha magától ébred. A csoportszobákat a délutáni pihenés előkészítésénél alaposan kiszellőztetjük, és folyamatosan biztosítjuk a légcserét. A halk altatózene, az elsötétített szobák, hangulatmécses illóolajjal mind elősegítik a belső feszültségek csökkenését, a ráhangolódást. Az elalvást segítik a nyugodt hangvételű versek, mesék, népdalok, altatók. A gyermekek egyéni igényeinek, alvási szokásainak figyelembevételével segítjük a pihenést.

Arra biztatjuk őket, hogy ha pihenőidőben szükségletük támad, jelezzék az óvodapedagógusnak. Fontos a nem alvó gyermekek figyelemmel kísérése. A kevesebb alvásiigényű gyermekeket pihenésre biztatjuk. Igyekszünk velük elsajátíttatni azt a szokást, hogy ne zavarják alvó társaikat.

Ellazulás

Ebben a stresszhelyzetekkel teli világban fontos, hogy gyermekeink megtanulják ellazulni, tudjanak kívül kerülni a zavaró ingereken. Az erre való képességüket rendszeres, az életkoruknak megfelelő relaxációs gyakorlatokkal alapozzuk meg.

Ahhoz, hogy a lazítás eredményes lehessen, erős ingerektől mentes, csendes légkört, maximális érzelmi biztonságot nyújtunk, mely feltételek között, barátságos, halk, meleg tónusú hangunk hatására létrejehet az ellazulás.

Mindenekelőtt megtanítjuk őket lazítani. Játékos gyakorlatokon keresztül gyakoroltatjuk a testük valamennyi izmának feszítését, lazítását. Megtanítjuk őket arra, hogy figyelmüket csukott szemmel egy meghatározott területre, testrészre, testük egy belső szervére, vagy akár egy pontjára tudják irányítani. Mozgósítjuk képzeletüket annak érdekében, hogy a relaxált állapotot minél könnyebben el tudják érni, mélyebben át tudják élni. Ehhez meséket, kitalált történeteket alkalmazunk, testi kontaktust használunk.

Az óvodapedagógus feladata:

- Testápolási, gondozási szokások kialakítása, szokás – és szabályrendszer betartatása
- Önállóságra nevelés minden területen (önkiszolgálás, testápolás, táplálkozás, mozgás)
- A gyermek testi szükségleteinek kielégítése
- Környezet rendjének, tisztaságának megőrzésére nevelés
- A családi és az óvodai gondozási szokások összehangolása
- Folyamatos folyadékpótlás
- Rendszeres szabad mozgás, udvaron tartózkodás biztosítása
- Nyugodt pihenés feltételeinek megteremtése (szellőztetés, nyugodt, csendes pihenés feltételeinek biztosítása, ágyak egymástól megfelelő – lehetőleg 20 cm- távolságban történő elhelyezése, folyamatos friss levegőcsere biztosítása, aromalámpa, relaxációs zene, mindennapi mese, eltérő alvásiigényű gyerekek alvásiigényének figyelembe vétele: a korábban felébredők ne zavarják a még alvó társaikat; az egyéni alvásiigények figyelembe vételével, a még alvó gyerekeket hagyjuk pihenni, pihenés alatt az óvodapedagógus tartózkodik a gyermekek között, ha kitakaróznak, takarja be őket; a szülők figyelmének felhívása a nyugodt, infokommunikációs technikai eszközök mellőzésére elalvás előtt, az ébresztés nem drasztikusan, halk beszéddel, simogatással történjen)
- Szervezett mozgás szervezése mindennap

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fésülködnek.
- Önállóan mosnak fogat, a fogmosófelszerelésüket tisztán tartják.
- Zsebkendőjüket önállóan használják.
- Önállóan döntik el, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek vizet a kancsóból.
- Készség szinten használják a kanalat, villát, kést.
- Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek.
- Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- **Önállóan szednek levest.**
- Önállóan öltözködnek.
- Ruhájukat ki-begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- A ruhájukat összehajtva polcukra helyezik.
- A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- Ügyelnek saját külsőjükre, ruhájukat igazítják.

V. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

*„Embert nevelni a legszebb hivatás,
Légy nemes, gazdag lelkű ember,
Hogy emberré tehess másokat
a magad embersége által.”
(Móricz Zsigmond)*

Célunk: Érzelmileg kiegyensúlyozott, társakkal, felnőttekkel szemben barátságos, nyílt, **stabil értékrenddel rendelkező gyermekek nevelése.**

Alapelv:

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvoda kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be.

Az érzelmi nevelés feladatai:

A gyermekeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érik, ezért még a beiratkozás előtt, nyílt nap tartása leendő óvodásaink számára, ismerkedő „csibenap” szervezése az új közösség segítésére

- Gazdag érzelmi légkör biztosítása.
- A szeretet és kötődés képességének fejlesztése. **Ehhez a Boldogságóra program metodikáját is felhasználják a tanfolyamot végzett óvodapedagógusok.**
- Együttműködés speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében.
- Elsősorban a felnőtt és gyermeki személyiségeken keresztül, másodsorban a szűkebb, tágabb környezethez való kötődés, identitástudat kialakítása, hazaszeretetre nevelés.
- „A mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése” tolerancia, másság elfogadására nevelés.
- „Az élménybefogadás képességének fejlesztése”.

- Az érzelmeket felismerő és kifejező képességének fejlesztése” a „drámapedagógiai” játékok lehetőségeinek kiaknázása.
- „Az ösztönző és az érzelem irányításának fejlesztése”.
- „Az érzelmi zavarok tompítása, leépítése,” szükség esetén szakember bevonása.
- A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.
- Közös élményekre épülő tevékenységek megszervezése, választható lehetőségek: (névnap, születésnap megünneplése, ünnepekre való készülődés: Mikulás, karácsony, farsang, kiszabás égetés, húsvéti locsolkodás, anyák napja, apák napja, gyermeknap/gyermekhét, játszóházi foglalkozások, séták, kirándulások).
- -Az óvoda egyszerre segíti a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, **pozitív** éntudatának alakulását, és teret enged önkifejező törekvéseinek;
- A gyermek nyitottságára építve, ahhoz segítjük a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldre és családra való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A szülők már a bemutatkozást szolgáló nyílt napon megismerkedhetnek az óvodával, az óvoda programjával, a leendő óvodapedagógusokkal. A nevelési év megkezdése előtt szülői értekezlettel indítjuk el a család és az óvoda kapcsolatát. **Ezeken felül szervezünk az leendő szülői közösség számára ismerkedő, ún. „Csibenapot”, így szeptemberben ismerősökként kezdik el a nevelési évet.**

A befogadásra különös figyelmet fordítunk a gyermek szükségleteihez igazodva, lehetőséget adva a folyamatos és fokozatos, nem elhúzódó befogadásra (max: 2 hét).

A befogadási **időszak első két hetében mind a két óvodapedagógus egész nap jelen van.**

Az alkalmazkodás nehézségeit tekintjük természetesnek. Senkit és semmit nem szabad erőltetni, a „passzív szemlélődés” lehetőségét is meg kell hagyni a gyermeknek, ha ez nem szomorú félrehúzódot jelent.

A befogadást megkönnyíti az óvodapedagógus törődő, segítő, tapintatos, empatikus és **problémaérzékeny** magatartása, a gyermek kedvenc alvókájának, egy-egy otthoni szokásának elfogadása.

A befogadás történjen sok – sok szeretettel, türelemmel, megértéssel, mert ez megnyugtatja a gyermeket. Az egyetlen „üdvözítő” magatartás: a türelem. Sírás esetén a leghatásosabb a figyelemelterelés és az óvodapedagógus ölbéli játéka, mondókázása, bábozása, a kedvesség, a simogatás, a biztató szó. Külön varázsa van az óvodapedagógus énekének, hangszeres játéka.

A bábnak különös feszültségoldó szerepe lehet a zavaró tényezők ellensúlyozásaként (sírás, félelem, gátlásosság). Válasszunk egy olyan bábót, amely a gyermek lelkivilágához, érzésvilágához közel áll, s azt követően végig együtt éli meg a báb a gyermekkel a problémahelyzeteket. A bábok segítenek, hogy másnap érzelmileg motiváltan érkezzenek óvodába („GYERE HOLNAP IS, VÁRLAK!”).

Mindennapjainkban együttes élményekre épülő közös tevékenységet biztosítunk gyermekeink számára.

A csoportok sajátos hagyományainak megteremtésével is erősítjük a „jó együtt lenni” érzését, a **csoportkohéziót**.

A modell értékű viselkedés, kommunikáció, törődés, a szeretetteljes odafordulás nemcsak a csoport óvodapedagógusával, hanem az óvoda minden dolgozójával szemben követelmény.

A régebbi óvodásokat is felkészítjük az újak fogadására. Azok a gyermekek, akik szociálisan érettek, pozitív modellként közvetítik a szokásrendszert. Véleményformáló hatásuk van. Olyan tapasztalathoz juttatják társaikat, hogy pl. „jó együtt lenni”.

Az óvodapedagógus első számú modell, példakép a társas viselkedés alakulásában, ő szervezi meg a gyermek életrendjét, és azokat a közös tevékenységeket, élményszerzési alkalmakat, amelyekben a társas kapcsolatok alakulnak; fejleszti a gyermek viselkedéskultúráját, segíti a másság, más kultúrák elfogadását. A felnőtthöz fűződő viszony nyújtja azt az érzelmi biztonságot a gyermek számára, amely jó közérzetet, kiegyensúlyozott, harmonikus tevékenységet tesz lehetővé.

A gyermek–felnőtt, gyermek–gyermek közötti pozitív érzelmi kapcsolatok kialakítása:

Megismertetjük a gyermekeket az alapvető illemszabályokkal (köszönés, megköszönés, udvariasság, kérés stb.) Megteremtjük és kialakítjuk a légkört ahhoz, hogy gyermekeink bizalommal forduljanak a felnőttekhez, ha problémájuk van, ha bánat, vagy öröm éri őket, ha konfliktusba kerültek valakivel.

A társas kapcsolatok egészséges alakítása szempontjából elengedhetetlen az agresszió kerülése, **megfelelő formában való kiélése**, a másság elfogadása, az önzetlenség, s az értékóvó magatartás (természet, környezet). Segítjük megtanulni, hogyan fejezzék ki szociálisan elfogadott formában érzelmeiket.

A gyermeki magatartás alakítása érdekében pozitív viselkedési mintákat közvetítünk. Az óvodapedagógus a gyermek egyéni igényeit megértéssel fogadja. Az empátiakészség megnyilvánulása ugyanúgy hozzátartozik az érzelmi neveléshez, mint a kiegyensúlyozott, harmonikus alaphangulat kialakítása. Azok a gyermekek pedig, akik viselkedési nehézségekkel és zavarokkal küzdenek (agresszivitás, gátlás), különösen sok figyelmet és megértő nevelői magatartást igényelnek.

Nagyon fontos feladat már az óvodában törekedni kell a közösségben zajló folyamatok, a társas kapcsolatok és a közös tevékenységek kibontakoztatására. Mindez természetesen nem jelenti az egyén fejlesztésének mellőzését.

A cél, hogy az adott lehetőségek között a legtöbbet legyünk képesek egyéniségükből kihozni, ezzel is gazdagítva a közösséget. Minden gyermek egyéniség, akinek lehetőséget kell biztosítani személyisége pozitív és széles körű kifejlődéséhez.

Az óvodai közösségben a közösségi érzés, a közösségi tudat és magatartás mellett mások megbecsülése, a közös szokások, a hagyományok tiszteletben tartása, sőt a csoport közvéleménye is kialakul. A csoportban elfogadott normák befolyásolják a gyermekek cselekedeteit. Ha mindehhez még nyitott légkör, demokratikus és szeretetteljes irányítás társul, akkor tág teret nyitunk a gyermekek önállósága, tenni akarása és döntési képességének kibontakoztatása irányába.

A nevelőközösség szerepe ebben a folyamatban meghatározó. Belső tartása, gyermekszeretete, kivívott tekintélye és világos, pontos, tudatos, célirányos nevelő tevékenysége nélkül az elképzelt gyermekközösség kialakítása nem sikerülhet.

Az óvodai gyermekközösség kialakítása a tevékenységek rendszerén keresztül valósítható meg. Az óvodában minden tevékenységnek a gyermek egyéni öröme túl a közös élményt is kell erősítenie. A társas kapcsolatok, a közös munka, az együttjátszás és a komplex tevékenységek rendszere is az együvé tartozás érzését erősíti.

Mindent próbáljon ki a gyermek, kivételt csak a **saját, illetve társai** testi és szellemi épségét veszélyeztető tevékenységek képeznek.

A közösségi szokások kialakítása, a tevékenységek végzését segíti, a gyermek cselekedeteit irányítják. A szokások tegyék lehetővé, hogy az egyik gyermek ne zavarja a másikat a tevékenység végzése közben”

Törekedjenek a:

- halk játékra,
- egymás alkotásait, tevékenységét tartsák tiszteletben,
- kérjék el egymástól a játékeszközöket, ha azonnal nem kapják meg, várják meg türelemmel, míg társaik átadják azt,
- vigyázzanak egymásra, egymás holmijára,
- vegyék észre, ha társaiknak segítségre van szüksége és lehetőségük szerint adják meg egymásnak azt,
- érdeklődjenek társaik, barátaik iránt.

„A helyes szociális viselkedés megtanulásának színtere az óvodai csoportközösség. A felnőtt és gyermek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partnerviszony kialakítása a cél.”

Az óvodapedagógus ugyanúgy vegye figyelembe a gyermek jogos kívánságait és igényeit, ahogy a gyermektől elvárja a szokások, szabályok betartását:

- a) hallgassák meg figyelemmel egymást,
- b) vállaljanak a közösség számára hasznos feladatokat (pl. naposság)
- c) feladatuk, munkájuk elvégzése közben alkossanak véleményt a csoport számára fontos dolgokról és szerezzenek tapasztalatot döntésük következményéről.

„A gyermekek egymás között és a felnőttel való kapcsolatában egyaránt a szabadságra, a nyíltságra és az őszinteségre kell építeni. A közösség lehetőséget teremt az önálló kapcsolatok kialakítására. A különböző nézőpontok megismerésére, a konfliktusok kezelésére és megoldására.”

Ezek a folyamatok pedig a másokkal szembeni tolerancia kialakulásához vezetnek.

A társas és közösségi tevékenységek a nevelőmunka egészét átszövik. Ebben a folyamatban talán a legfontosabb időpont az, amikor a gyermek először ismerkedik az óvodával, az óvodai csoporttal.

A megszokottól eltérő környezet, a szülőktől való elszakadás, az új helyzet sokszor nehéz feladat elé állítja a szülőket és az óvodapedagógusokat egyaránt.”

A gyermek óvodába lépését megelőzően az óvodapedagógusok meglátogathatják őket az otthonukban, saját környezetükben. Ez az előzetes ismerkedés oldhatja az első találkozás feszültségét. **Ugyanez a cél az ismerkedő „Csibenappal” is, már ismerősökként tekintsenek egymásra szeptemberben. Így az intézmény hozzásegíti egy kevésbé stresszes óvodakezdéshez a családokat.**

A gyermeket az óvodába lépés pillanatától érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, családi, feltétel nélküli szeretetet közvetítő légkör fogadja. Ennek emberi, érzelmi és tárgyi környezete alapvetően befolyásolja a gyermek csoporthoz fűződő későbbi kapcsolatát.

Az óvodapedagógus feladatai a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban:

- Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése az óvodába lépéstől az óvodáskor végéig.
- Használja a szociális tanulásban rejlő lehetőségeket.
- Lehetővé teszi a helyes viselkedési normák, a mintaként szolgáló cselekvések, a kommunikáció, együttműködés megismerését.
- A gyermek–felnőtt; és a gyermek–gyermek közötti pozitív érzelmi kapcsolatok kialakítása.
- Az érzelmeken alapuló kapcsolatteremtő és megtartó képesség kialakítása, erősítése, közösségformálás – hagyományteremtéssel, tudatosan alkalmazott eszközökkel, és módszerekkel.
- Közös tevékenységek, élmények alapján szervezett óvodai élet biztosítása, mely erősíti az erkölcsi tulajdonságok kialakítását (együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, önállóság, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, feladattudat, szabálytartás, önzetlenség, igazságosság).
- Az önismeret megalapozása, pozitív megerősítése, mely által elősegítjük a mások tiszteletére, megbecsülésére nevelést.
- Szociális érzékenység kialakítása, mely elősegíti a gyermekeket a másság elfogadásában.
- Tudatosan választott módszerek alkalmazása, melyek segítik az együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, a közösségbe való beilleszkedést.
- Biztonságos, nyugodt, félelemmentes óvodai mindennapok biztosítása, amiben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és felnőttek közötti minél gyakoribb kontaktusfelvételre.
- A felnőttekkel és a társakkal kapcsolatos viselkedési szokások kialakítása és gyakorlása természetes szituációkban.
- A gyermekcsoporton belül az együttműködés, együtt játszás, együtt dolgozás képességének kialakítása és gyakorlása.
- Drámapedagógiai játékok alkalmazása.
- **Azokban a csoportokban, ahol Boldogságóra program tanfolyamot végeztek az óvodapedagógusok, a nevelési év során 10 témakört dolgoznak fel a csoportok.**

Ezek a következők:

- 1. A hála gyakorlása**
- 2. Az optimizmus gyakorlása**
- 3. Társas kapcsolatok ápolása**
- 4. Jó cselekedetek gyakorlása**
- 5. Elköteleződés egy cél mellett**
- 6. Megküzdési stratégiák**
- 7. Apró örömeik élvezete**
- 8. A megbocsátás gyakorlása**
- 9. Testmozgás**
- 10. Fenntartható boldogság.**

A program eszköztára sokrétű és meghagyja a pedagógus módszertani szabadságát. A foglalkozások alapja a bátorító és megerősítő pedagógiai attitűd. Helyet kap a relaxáció, feszültségoldás, meditáció, élmény alapú konstruálás, a közös gondolkodás.

- A konfliktusok megelőzése, kezelése, a demokratikus szabályok betartásának gyakorlása, kompromisszumos megoldások keresése.
- A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet alakítása.
- Arra kell nevelni a gyermeket, hogy megértést és toleranciát tanúsítsanak a társaik irányában.
- A szokások és szabályok közös kialakítása, következetes betartása, betartatása. A gyermeknek pontosan tudnia kell, mit szabad és mit nem, ezzel segítjük leginkább őket az eligazodásban.
- Segítjük, ápoljuk a baráti kapcsolatokat.
- Figyeljünk arra, hogy minden gyermek minden nap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. (mentálhigiénés egészség).
- Születés és névnapok megünneplése

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Az eddig kialakult szokások, szabályok belső igényükké válnak. Ezek betartására figyelmeztetik egymást.
- A közös tevékenységekben aktívan vesznek részt, örülnek a közösen elért sikereknek, bekapcsolódnak társaik tevékenységébe, vigyáznak egymás munkájára.
- Elfogadják az adott tevékenység által megkívánt magatartásformákat, képesek együttműködni a feladat elvégzésében, elfogadják az alá – fölé, és mellé rendelt viszonyokat.
- Észreveszik kinek, miben van segítségre szüksége, megértést, rokonszenvet, barátságot mutatnak egymás iránt.
- Figyelmesen, türelmesen hallgatják meg a felnőttek és társaik közlését, kérdéseit.
- A közösség életét zavaró megnyilvánulást tapasztalva kísérletet tesznek a megoldásra, a konfliktust igyekeznek békésen, megértéssel rendezni, képesek kívánságaikat módosítani.
- Érzelmileg és értelmileg elfogadják és követik az óvodapedagógusok kéréseit, útmutatásait, tisztelettel viselkednek a felnőttekkel szemben.
- Önálló véleményalkotásra is vállalkoznak. Ismert helyzetekben választanak, döntenek. Igazat mondanak.
- Az énkép – önismeret – önértékelés fejlődése révén képessé válnak az önálló helyzetmegoldásokra, képesek felelősségvállalásra cselekedeteikben, önérvényesítésük a társas kapcsolatokban elfogadható módon történik.
- Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben fejezzék ki.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, köszöntik egymást.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- A csoportba érkező vendégeket köszöntik és szeretettel fogadják.
- Igényükké vált a tevékenységekben való részvétel, együttműködés.
- A tevékenységeket türelmesen, a megbeszéltek alapján befejezik.
- Értik, és megfelelően reagálnak a metakommunikációs jelzésekre.
- A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat.

V./1. JUTALMAZÁS - BÜNTETÉS

Alapelv:

Tiszteletben kell tartani a gyermek emberi méltóságát és személyiségét. Ezért nem vehető alá embertelen, megalázó büntetésnek, testi fenyegetésnek, zaklatásnak és nem részesíthető sem közvetlenül sem közvetetten hátrányos megkülönböztetésben.

Az értékelés fontos közösségalkító tényező. Az óvodában a folyamatos pozitív értékelés az elsődleges: a jutalmazás és ennek előlegezett formája, a biztatás. Ezzel erősíthetők leginkább a gyermek helyes megnyilvánulásai, és ezzel alakíthatók ki a pozitív motivációk.

A legcélravezetőbb jutalmazás a dicséret! Dicsérő, elismerő szavaink ösztönzik a gyermekeket a jobb teljesítményre. A jutalmazásnál mindig figyelembe kell venni a gyermekek életkorát, egyéni sajátosságait. Minél kisebb a gyermek, a jutalom annál személyesebb jellegű legyen, a szeretetet konkrétan fejezze ki (a gyermek megsimogatása, megölelése).

Figyelembe kell venni az egyéni erőfeszítéseket, az „első sikerek” megszületését, a fejlődést.

A jutalmazás serkentő hatású, mindig erősítse a helyes cselekvést, és továbbiakra sarkalljon.

Fontos, hogy a jutalmazás tudatosan és mértékkel történjen, hogy ne alakuljon ki jutalomfüggőség, és a gyermekek ne csak külső motivációra támaszkodjanak.

A jutalmazás leggyakoribb fajtái:

- Dicséret: személyes jellegű szeretet kifejezésétől egészen a példaként való kiemelésig.
- Megbízások adása.
- Plusz tevékenységbe való bevonás.

A büntetés

A büntetés mindig a gyermek viselkedésének közösségellenességére irányuljon. Mindig a pillanatnyilag adott magatartást ítéljük el és nem a gyermeket. A büntetés akkor éri el célját, ha segíti a gyermeket abban, hogy a helytelen viselkedésformát kiküszöbölje.

A büntetés leggyakoribb formái:

- Rosszalló tekintet.
- Figyelmeztetés.
- Időleges kiemelés az adott tevékenységből.
- **Természetes következmények – Ha egy gyermek például eldobja a játékát, akkor egy ideig nem játszhat vele.**
- **Logikai következmények – Ha valaki nem tartja be a szabályokat, például nem osztzik a játékokon, akkor egy ideig nem vehet részt a közös játékban.**
- **Időkorlátos elvonás – Rövid ideig tartó „gondolkodási idő”, amikor a gyermek egy nyugodt helyen átgondolhatja a viselkedését.**
- **Pozitív fegyelmezés – A gyermekek figyelmének átirányítása, például egy másik tevékenységbe való bevonás.**
- **Beszélgetés és érzelmi nevelés – Az óvodapedagógusok segítenek a gyermekeknek megérteni a viselkedésük következményeit és megtanulni az önkontrollt.**

Derűs, barátságos, szeretetteljes légkörben a legenyhébb büntetésforma is erőteljesen hat.

Fontos elv:

A büntetésnek sohasem a személyre, hanem a tetteire kell irányulnia. Soha ne mondjuk azt, hogy "rossz vagy", hanem inkább azt, hogy "most rosszat csináltál". A büntetésnek nem lehet célja a

megszégyenítés. A helyesen nevelt kisgyermek természetesen minden megrovást restell, de a büntetés célja nem a kipellengérezés. **Fontos, hogy a büntetés ne legyen megalázó vagy félelmet keltő, hanem inkább a megfelelő viselkedést előre vivő jellegű.**

A gyermek magatartásának helyes értékelési módját igyekszünk a családba is átvinni, hisz csak egységes nevelési elvekkel tudjuk céljainkat elérni, megvalósítani.

VI. HAGYOMÁNYOK

*„A népművészet a felgyülemlett jelenlévő múlt,
hatékony emlék, mely irányítja a jövőt”
(József Attila)*

Célunk: Népünk hagyományainak, tárgyi és szellemi kultúrájának újraélesztése, továbbadása, és beépítése a mindennapokba, s ez által a gyermekek nemzeti identitástudatának megalapozása.

A gyermekekhez közel hozható jeles napok, és a hozzájuk kapcsolódó népszokások megismertetése, és megszerettetése.

Legfontosabbnak tartjuk, hogy az elsivárosodott, elszigetelt, formavilágában élő gyermekek számára megmutassuk a népi kultúránkban rejlő kincseket.

A különböző szokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó, népi mondókákat, népmeséket, énekes játékokat olyan, tiszta forrásból származó szakirodalomból válogatjuk, mely kiállta már az idők próbáját.

A népszokások felelevenítéséhez szükséges feltételek biztosítása:

Az adott időszakban, a csoportban uralkodó légkört alapvetően meghatározza a közelgő ünnep, esemény hangulata (Farsang – vidámság, tréfa, karácsony – meghitt, bensőséges). Ezt erősíti az is, hogy a csoportokban olyan környezetet teremtünk, mely a megfelelő légkör kialakulását segíti elő.

Mindig az adott jeles nap jellege határozza meg, hogy az arra való készülés mennyi időt foglal magába. Vannak olyan ünnepkörök, melyek hosszabb, 2–3 hetes készülődést igényelnek. Vannak rövidebb, néhány nap alatt kibontható, és vannak eseményszerű, egy napos jeles napok. Mindig megfelelő időt biztosítunk az élmény kiteljesedésére.

Fontos, hogy a gyermekek világához közelálló, számukra befogadható legyen az élmény tartalma. Ehhez minden olyan eszközt (tárgyi emléket, mondókát, mesét, éneket, játékot) felhasználunk, ami az átélést segíti. A legfontosabb, hogy minden gyermeket érintsen meg, de lehetősége legyen a maga módján átélni azt.

A néphagyomány közösségteremtő, emberformáló lehetőségeinek kihasználása:

A régi népszokások által a gyermekek olyan egyéni értékekkel gazdagodnak, melyek személyiségükre pozitívan hatnak. Fejlődik esztétikai érzékük, mozgáskultúrájuk, önkifejező képességük, alakul viselkedésük, és ez által olyan közösségi értékek birtokába jutnak, melyeket az élmények, a közös játék, a hagyományokon alapuló együttlét teremt meg.

A néphagyományörzés beépítése a nevelésbe, játékba, fejlesztő tevékenységekbe:

Programunknak tevékenységkerete a hagyományörzés, amely a gyermekek óvodába lépésétől az iskolába bocsátásig, illetve a nevelési év elejétől annak befejezéséig folyamatjelleggel van jelen, a nevelés részeként.

Az irodalmi alkotásokkal való találkozás alapját a népmesék, a népköltészeti alkotások, a zenei élménynyújtás alapját a népi énekes játékok, népi mondókák, és a néptánc adják. A mozgásfejlesztésben a népi játékoknak, a vizuális kultúra megalapozásában a népi kismesterségek technikái, megismerésének van nagy szerepe. Arra törekszünk, hogy e különböző tevékenységterületek egymással összefonódva, egymást megerősítve, minél több élményt nyújtva, komplex módon fejtsék ki hatásukat.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekekhez közel hozható jeles napok, és a hozzájuk kapcsolódó népszokások megismertetése, és megszerettetése.
- A népszokások felelevenítéséhez szükséges feltételek biztosítása.
- A néphagyomány közösségteremtő, emberformáló lehetőségeinek kihasználása.
- A néphagyományörzés beépítése a nevelésbe, játékba, fejlesztő tevékenységekbe.
- Érzékeljék a gyermekek a természetes anyagok esztétikumát, tanulják meg a velük való bánásmódot, ismerjék meg sokoldalú felhasználhatóságát (gesztenye, makk, csuhé, csutka, stb.) környezetalakító szerepét. Ez domináljon a csoportszobák megjelenésében is.
- A nagycsoportos korú gyermekek számára a TÍMÁRHÁZ látogatása kötelező. Más hasonló tevékenységet bemutató kulturális intézmény felkeresése csoportosan, népi kismesterségek, tevékenységek lehetőségeinek kihasználása középső csoportban (mézeskalácsos, fazekas, gyertyaöntő, bőrös, gyöngyfűző mesterek felkeresése vagy meghívása helyszíni foglalkozásra).
- Hagyománytisztelő, a hazáját szerető, identitástudattal rendelkező gyermekek nevelése.
- Továbbá azon kolléganők, akik hasonló jellegű képességekkel rendelkeznek, gazdagítsák tovább tehetségükkel csoportjuk és óvodájuk esztétikumát. Osszák meg tudásukat a gyermek által elsajátítható mértékben.
- Az élmények, tapasztalatok és konkrét tevékenységek hozzájárulnak a gyermek sokoldalú személyiségfejlődéséhez. Sikerélményük öröm forrása, fejlődik képességük, kreativitásuk, figyelmük, kitartásuk.
- Négy évszak, a természet változásait követő ünnepkörök adják meg a ritmusát azoknak a tevékenységeknek, amelyeknek a gyermekek alkotó részesei.

VI./1. HAGYOMÁNYRENDSZERÜNK

/Jeles napok/

Feladatellátási helyenként változó az objektív feltételek figyelembevételével.

Az együtt munkálkodás fontosságát Kodály Zoltán is felismerte:

„A kisgyermek, amit hall elfelejti, amit lát, már inkább megjegyzi, de amiben tevékenyen ő is részt vesz, az bizonyára bevésődik emlékezetébe.”

Őszi néphagyományok:

- Szüret (mustkészítés)
- Betakarítás: zöldségek felszedése a kertből, feldolgozása
- Mihály napi szokások: vásár - választható
- Vásári szokások, kismesterek, népművészek, kikiáltók - választható
- Márton napi népszokások: lámpás készítése, agyagozás, libazsíros kenyér készítése, a témához kapcsolódó mondókák, énekes játékok, Szent Márton története, délelőtt a nagycsoportosok műsorának megtekintése a tornateremben.

A gyermekek szüleivel közös lámpás felvonulás az óvoda környékén – középső és nagycsoportban kötelező!

Őszi óvodai hagyományok:

- Termések gyűjtése, (gesztenye, makk, fenyőtoboz, csuhé, kukorica, napraforgó, magvak, bab, tökmag, mákgubó, préselt falevél)
- Szeptember 30. Magyar Népmese napja
- **Egészségnap, egészséges életmód megalapozása, egészséges ételek fogyasztása; szülők szemléletformálása. Meseillusztrációk készítése gyümölcs vagy termésbábok felhasználásával a szülők közreműködésével.**
- Zöldség vagy gyümölcsbábok készítése, kiállítása – választható
- Óvodai induló megismertetése kis-középső csoportban, nagycsoportban elsajátítása
- Európai mézes reggelihez való csatlakozás

Téli néphagyományok:

- Adventi előkészületek (pl.: koszorú készítés, adventi zsák, adventi naptár stb.)
- Mézes sütemény közös készítése - választható
- Lucázás vagy búzaültetés – választható
- Karácsony - Betlehemes játék vagy Pásztorjáték eljátszása
- Kiszebáb égetés
- Farsangi mulatság

Téli óvodai hagyományok:

- Mikulásünnepség – bábozás, dramatizálás.
- **Adventi vásár**
- **Adventi délután a szülőkkel: közös kézműveskedés, közös gyertyagyújtás**
- **Farsanghirdetés intézményen belül (tréfás névcsúfolók, csujogatók, állatalakoskodások, verseny játékok, csoportok egymás közötti vendégeskedése).**
„Tegyünk farsang napján is a környezetünkért” újrahasznosított jelmezek díjazása

Tavaszi néphagyományok:

- Húsvéti hagyományok (tojásfa, tojásfestés, komatál, locsolás.)
- Májusfa állítása, díszítése
- Pünkösd – nagycsoportban
- Gyermek Közösségi Nap a Jánosi utcai telephelyen: közös tevékenység a családokkal – kemencézés.

Tavaszi óvodai hagyományok:

- NŐNAP
- Kerti munka, veteményezés, palántázás
- Április 11. A város napja
- Anyák napi köszöntés, évvárói és ballagási műsorok
- Gyermekhet
- **Fürkésznapi: az óvodától elballagott gyermekek részére szervezett környezetvédelmi kirándulás**
- Június 4.- A nemzeti összetartozás napja
- **Apák napja**

Nyári óvodai hagyományok:

- Csibenap: a leendő óvodások részére.

Az ünnepek jó alkalmak a csoportok közötti átjárhatóság biztosítására.

Nemzeti ünnepeinkről megemlékezés:

- Október 23. A Köztársaság kikiáltásának napja
- Március 15. Petőfi vagy Kossuth szobrához tett látogatás (zászló, kokárda földre helyezése)
- Május 1.
- Augusztus 20. Az államalapítás napja, az új kenyér ünnepe
Feladatok: dekorálás, zászlókészítés, nagycsoportban a Himnusz meghallgatása

Egyéb ünnepeink:

Gyermekhét naponként változó különleges programokkal, pl: bábelőadás, ugrálóvár, fagylaltozás, stb.

Április 11: A város Napja: a város dalának meghallgatása

Június 4: Nemzeti összetartozás napja: magyar népmese hallgatása, kézműves és mozgásos tevékenység választhatósága. Az Összetartozunk dal meghallgatása

A gyermekcsoport hagyományos ünnepei:

- Gyermek név és születésnapja
- Év végi kirándulás a szülőkkel közösen

VII. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

*„Hacsak lehet, játszik a gyermek.
Mert végül a játék komolyodik munkává.
Boldog ember, ki munkájában megtalálja a
valamikori játék hangulatát.”
(Sütő András)*

VII./1. JÁTÉK

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze a 3-7 éves gyermek alapvető mindennapjait átszövő tevékenység. A játék, szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul kell telnie.

Célunk: Olyan gyermekek nevelése, akik élményeiket, tapasztalataikat játékban, játékosan szerzik, s az így kialakult készségek, képességek elősegítik személyiségük, kreatív gondolkodásuk fejlődését, alkotó képzeletük, társas kapcsolataik alakulását.

Kreativitás:

- Utánozható mintát ad a játéktevékenységekre.
- Segítő, kezdeményezővé válik, ha a játékfolyamat elakad.
- Igény szerinti együtt játszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával segíti az elmélyült gyermeki játék kibontakozását.

Megfelelő feltételek biztosítása a tartalmas, nyugodt, érzelmi biztonságot nyújtó, szabad játékhoz:

- Olyan légkört biztosítunk, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek arról, hogy kivel játszanak, milyen játékot, milyen témát választanak, milyen eszközökkel jelenítik meg ezt, milyen helyet választanak és mennyi ideig tart a játékuk.
- Törekszünk a jól átlátható és biztonságos csoportszoba kialakítására, melyben lehetőség van többféle, állandó és variálható kis kuckók, a gyermek számára láthatóan lehatárolt játszóhelyek létrehozására, a gyermek által is mobilizálható elemekkel. A kreatív tevékenységeknek, mint pl. rajzolás, festés, agyagozás, barkácsolás stb. állandó helyük van a csoportszobában.
- A jó adottságokkal, felszereltséggel rendelkező tágas udvarunkon megnövekszik a játék tere, ahol az évszaktól és időjárástól függően sokrétű lehetőséget biztosítunk a tartalmas játékra.
- Napirendünk rugalmasan igazodik a gyermekek szabad, elmélyült játékához. A folyamatos játéktevékenység biztosítása és a megfelelő időkeretek lehetővé teszik, hogy a gyermekek idejük legnagyobb részét játéktevékenységgel töltsék. Módjuk van továbbá egy játéktémát akár több napon keresztül is folytatni, hogy élményeiket minél mélyebben és gazdagabban átélhessék és feldolgozhassák.
- Esztétikus, lehetőleg természetes anyagokból készült játékokat, eszközöket biztosítunk a gyermekek számára. Fontosnak tartjuk, hogy koruknak és fejlettségüknek megfelelő fejlesztő játékokkal, képes könyvekkel játszanak.
- Különböző mozgásfejlesztő eszközök biztosításával elégítjük ki mozgásigényüket.
- A szerepjátékban való átváltozáshoz szükséges kellékeket, ruhadarabokat a kincses ládából vehetik elő. A rajzeszközöket is bátran, önállóan, szabadon használhatják. Lehetővé tesszük, hogy a családban, az óvodában, a tágabb természeti és társadalmi környezetben szerzett élményeket, tapasztalatokat a gyermekek a játékban újra és újra átélhessék a saját egyéni elképzeléseik és fantáziájuk szerint.
- A reflektív játépedagógiai folyamat elmeinek érvényesítése a gyermeki játék elképzelések támogatása.

A gyermekek játéktevékenységének minőségi fejlesztése

- Törekszünk arra, hogy a megfelelő figyelemmel kísérve a játékot, abba direkt módon be nem avatkozva, a gyermekeket egy magasabb minőségű játéktevékenység felé vezessük. Akkor fejlődnek a játék által, ha ötleteinkkel, figyelmes, segítőkész magatartásunkkal tovább lendítjük őket egy fejlettebb szintre, tiszteletben tartva a belső szükségleteiket is. Vannak helyzetek, játékok, amelyekben igénylik a felnőtt jelenlétét. Tapintatos, visszahúzó magatartásunkkal társaik vagyunk ilyenkor.
- A játékba való bekapcsolódással megfelelő mintát adunk a közös cselekvéshez, így indirekt módon segítjük a gyermekek részvételét, szerepvállalását, s ez által játékuk is fejlődik.
- Óvodapedagógusi szerepünk: A gyermeki érdeklődés feltárása, követése és az érdeklődést involváló hatás, környezet biztosítása

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Örömmel, felszabadultan játszanak.
- Képesek megszervezni játékukat, helyet biztosítani, társakat találni, ha szükséges, játékeszközöket készíteni hozzá.
- Képesek társaikhoz alkalmazkodni, együttműködni velük a játékban.
- **SNI:** A játék a legfontosabb tapasztalatszerzési, és önkifejezési forma, irányítással, a pedagógus mintaadásával, irányított segítség adásával tanuljon meg gyakorló, konstrukciós, és didaktikus játékokat játszani. Egyszerű szabályjátékban részt venni, és spontán is végezzen játéktevékenységet.

- Akár több napon keresztül is képesek egy azon játéktevékenységet folytatni.
- Képesek olyan játékhelyzeteket létrehozni, amelyekben tapasztalataik, érdeklődésük alapján ábrázolhatják a felnőttek tevékenységét és különféle kapcsolatait.
- Az ismert meséket szívesen eldramatizálják, bábozzák.
- Képesek egyre igényesebb, egyre bonyolultabb építményeket, alkotásokat létrehozni, önállóan, egyéni ötlet alapján.
- Játékukban megjelenik az egészséges versengés, a helyes magatartás alapvető formáinak elsajátítása.
- Játékukban megjelenik az együttes élmény, a kíváncsiság az érdeklődés és a problémamegoldás sikere.
- Játékukban meghatározó a szerepjáték.
- Bonyolult építményeket képesek kreálni.
- Élvezik a szabályjátékot, képesek a normák betartására.
- Interakciójuk gazdag, kulturált és érthető.

Konfliktusok kezelése:

- Ismertessük meg, sajátítsuk el a gyerekekkel a konfliktusok erőszakmentes, békés megoldásának módjait. (Pl: Hallgassuk meg mind a két felet, beszéljük meg, igazságosság, méltányosság, méltóság)
- Felkínálunk, stimulálunk, alkut kötünk, alternatívákat kínálunk, ne mindig mi döntsünk a gyermek helyett.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megfelelő feltételek biztosítása a tartalmas, nyugodt, érzelmi biztonságot nyújtó, szabad játékhoz.
- A gyermeki játékszükségletek azonosítása, a játék pedagógiai támogatásának elvei
- A reflektív pedagógiai szemlélet, a reflektív játékkörnyezet kialakítása
- A gyermekek játéktevékenységének minőségi fejlesztése.
- Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése.
- A napirenden belül lehetőleg több összefüggő idő és hely biztosítása a szabad játék számára.
- Az önálló tapasztalatszerzéshez, a játékhoz és egyéb tevékenységekhez, az életkornak és a gyermekek egyéni képességeinek megfelelő eszközöket biztosít.
- Ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához.
- Az egyéni élményeken túl közös élményszerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében.
- A gyermek egyéni sajátosságainak figyelembevétele, a játékfajta tartalmának gazdagítás.
- A gyermeki játék szabadságának tiszteletben tartása.
- A játék szociális, hátránykompenzáló (hátránycsökkentő) szerepének kihasználása komplex módon.

VII./2. DRÁMAJÁTÉK

Gabnai Katalin a Drámajátékok – Bevezetés a drámapedagógia című könyvében szereplő megfogalmazás szerint **drámajáték** minden olyan játékos emberi megnyilvánulás, melyben a dramatikus folyamat jellegzetes elemei fellelhetőek.

„A dramatikus folyamat **kifejezési formája** a megjelenítés, az utánzás; **megjelenítési módja** a földézett vagy éppen megnyilvánuló társas kölcsönhatás, az interakció; **eszköze** az emberi és zenei hang, az adott nyelv, a test, a tér és az idő; **tartószerkezete** a szervezett emberi cselekvés.” (GABNAI 1999:9)

Célunk:

Az egész személyiség harmonikus és differenciált fejlesztése. Feladatuk a személyiségformálás, a kapcsolatfelvétel, a kapcsolattartás, a közlés megkönnyítése, eszerint a dramatikus játékok tulajdonképpen emberépítő, szocializáló tevékenységek.

„A jól alkalmazott dramatikus nevelés elősegíti a közösségben, a közösségért tevékenykedő ember aktivitásának serkentését, ön- és emberismeretének gazdagodását, alkotóképességének, önálló rugalmas gondolkodásának fejlődését, összpontosított, megtervezett munkára való szoktatását, testi, térbeli biztonságának javulását, időérzékének fejlődését, mozgásának és beszédének tisztaságát, szép és kifejező voltát.

A drámajátékok jellemzése során lényeges, hogy a játékban való részvétel mindig önkéntes, légköre felszabadult, örömteli, egymást elfogadó és támogató. A tevékenységek megkezdése előtt nélkülözhetetlen szabályainak, esetleges fogalmainak tisztázása. Fontos szempont, hogy a foglalkozások a gyermekek számára fizikai, szellemi és lelki értelemben is aktivitást teremtsenek. A tevékenységek értékelésének elsődleges irányelve pedig a gyermek játékához, részvételi szándékához való hozzáállása. A pedagógusnál szakmai felkészültsége mellett fontos a jó kommunikációs-, empátiás készsége, rugalmassága, kreativitása, következetes magatartása. A drámajátékot nem önálló játék, hanem beépül a gyermekek számára felajánlott komplex tanulási tevékenységekbe.

Az óvodapedagógus feladata:

- Drámajáték gyűjtemény készítése folyamatosan az adott korcsoportra vonatkozóan.

VII./3. TEVÉKENYSÉGBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

*„A gyermek abból tanul, amit lát.
Ha a gyermek együtt él a biztonsággal
megtanul hinni magában és a környezetében.
Ha a gyermek együtt él a barátságossággal,
megtanulja, hogy a világ olyan hely, ahol jó élni.
(Dorothy L. Nolte)*

„A játék és tanulás teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban. A tevékenységi vágy ösztönöz a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz, azaz, tanul a kisgyermek. Játék közben, játékosan szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az.”

Tanulás:

Az óvodában a tanulás folyamatos tevékenység, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben valósul meg. Nem szűkül le az ismeretszerzésre. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- Utánzásos, minta és modellkövetéses magatartás, viselkedéstanulás.
- Spontán, játékos tapasztalatszerzés.
- Gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés.

- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, felfedeztetés, tapasztalatszerzés.
- A gyakorlati probléma- és feladatmegoldás.
- Az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokon megvalósuló tanulás.
- Kreativitás erősítése.
- A gyermek együtt működő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások.

Óvodánkban a fejlesztő tevékenységek játékba integrálása úgy valósul meg, hogy a folyamatos, szabad játék a döntő fontosságú, ez adja meg a keretét az egyéb tevékenységeknek. Ezek a felkínált lehetőségek úgy ékelődnek a játékidőbe, hogy nem zavarják meg a játékfolyamatot (lehetőleg ne legyen közben játékelrakás), és a gyermekek maguk dönthetik el, részt vesznek-e a tevékenységben, vagy megfigyelők maradnak, illetve a megkezdett játéktevékenységet folytatják, tapintatosan, nem zavarva vele társaikat.

A személyes átélés adja meg az igazi élményt a gyermekek számára, amelyben a felmerülő problémahelyzetek és megoldásuk saját tapasztalataikat gyarapítják. Ezeket a tevékenységeket az óvodapedagógus tervezi, a fejlesztő munkájának szerves része, illetve jó érzéssel felismeri a játékban spontán módon adódó, fejlesztési céljaihoz igazodó lehetőségként.

A tanulási tevékenység szervezeti formái:

- Tevékenységtől, életkortól, feladattól, feldolgozandó anyagtól függően:
 - Egyéni
 - Páros
 - Mikrocsoportos
 - Csoportos

Az óvodai nevelés csak jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Az óvodapedagógus feladatai a tanulóval kapcsolatban:

- A módszereket, az aktuális tevékenységi forma sajátosságainak, céljainak és a gyermek fejlettségének megfelelően alkalmazza.
- Értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, kreativitás, gondolkodás).
- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának, sokoldalú érdeklődésének kielégítése.
- Lehetőséget kínál a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit.
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása.
- A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése.
- Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújt segítséget a gyermeknek, amelyben saját és társai teljesítőképességét is megismerheti, ennek fejlődését elősegíti.
- A gyermek kommunikációs képességének fejlesztése közvetlen tapasztalat és ismeretszerzés során.
- Az odafigyelés, meghallgatás, saját érzések elmondása, mások érzésének meghallgatása, elfogadása hassa át a pedagógiai munkáját.
- Az utánzások, minta – és modellkövetéses magatartás -, és viselkedéstanulás (szokások alakítása).
- Spontán játékos tapasztalatszerzés.
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés.

- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés.
- A gyakorlati probléma – és feladatmegoldás.
- Az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységekben megvalósuló tanulás.
- A rendelkezésre álló digitális és robotikai eszközök alkalmazása a tanulási folyamatban.
- Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során egyéni, pozitív értékeléssel segíti a gyermekek személyiségének kibontakozását.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén:

- Megjelenik a tanulás alapját képző szándékos figyelem.
- A gyermek megismerő tevékenysége fokozatosan áttevődik a képszerű, szemléletes gondolkodás szintjére.
- A cselekvéses műveleteket, az összefüggéseket a beszéd szintjén is értik és kifejezik.
- Képesek problémák felismerésére és megoldására. A gyerekek maguk vonják le a következtetéseket, ítéletet alkotnak, általánosítanak.
- Kialakult bennük az igény, hogy a kapott feladatokat sikeresen megoldják.
- Megkezdődik az önellenőrzés képességének kialakulása.
- Minden gyermek eljut saját képessége optimális szintjére.
- A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.

VIII. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

A munka a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok alakításának fontos lehetősége: mint például a kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság. A munka jellegű tevékenység a **kötelesség és felelősségvállalás alakításának eszköze, mely önként, örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység. A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő pozitív értékelést igényel.**

Célunk: A gyermekek képesek legyenek a kívülről és belülről jövő igényeknek megfelelően, lehetőségeikhez, fejlettségükhöz képest önállóan ellátni a saját személyükkel kapcsolatos, a közösségért végzett és az alkalmi jellegű munkatevékenységeket. Szívesen végezzék el ezeket a munkákat. Ismerjék fel ezek fontosságát, hasznos voltát. Ezáltal fejlődjön közösségi magatartásuk, önállóságuk, erkölcsi érzékük, kreativitásuk.

A munka alapvető feltételei, irányításának alapelvei:

- Megfelelő munkaeszközök (célszerűség, méret, anyag stb..) rendben tartása, tartsuk azokat hozzáférhető helyen, ahonnan a gyermekek el tudják venni, majd helyére tudják tenni.
- Elegendő idő a munka elvégzésére úgy, hogy közben a gyermekeknek ne kelljen egymásra várniuk.
- A megfelelő helyet a rendelkezésre álló térben jelöljük ki, vagy megfelelő átrendezéssel teremtjük meg azt, ahol az adott feladat kényelmesen, másokat nem akadályozva elvégezhető.
- Nyugodt, békés hangulatban a gyermekek önállóan tevékenykedjenek, de bármikor legyen lehetőségük egymástól vagy a felnőttől segítséget kérni.
- Az óvodapedagógus mindvégig támaszkodjon a munka játékkal megegyező sajátosságaira.

- Az egyes munkafajtákat fokozatosan kell bevezetni, a munkafogásokat egyenként kell bemutatni, gyakorolni, a munka mennyiségét fokozatosan, az egyén fejlettségi szintjéhez mérten lehet növelni.
- Mindig értékelni kell a gyerekek munkáját! A munkafeladatot soha ne adjuk büntetésként, sőt jutalom, kitüntetés legyen!
- Eleinte az elvégzett tevékenység feletti közös öröm domináljon feltétlenül, majd az ismeretek pontosabbá válásával a készségek fejlődése során lassan ki kell alakítani a követelményeket, amelyeket mindvégig differenciáltan kell kezelni, a gyermek egyéni fejlettségét figyelembe véve.
- Fogadjuk el, hogy minden gyermeknek lehet „kedvenc” munkája, amit szívesen végez, amiben esetleg ügyesebb is, mint a többiek, így e munka gyakori végzése fokozott sikerélményhez juttatja.
- Minden munkafajta bevezetése hosszú átmenettel valósítható meg, és sok-sok gyakorlással.
- Egy-egy részmozzanat megtanításával előkészíthető az új feladat bevezetése.
- **Személyes példaadással ösztönözze a gyermekeket a munkajellegű feladatok elvégzésére.**

A különböző munkafajták:

- Önkiszolgálás
- Naposság
- A gyermek saját személyével kapcsolatos munkák
- A csoport érdekében végzett munkák
- A kerti munkák
- Alkalmi munkák
- A környezet rendjének megőrzése
- Testápolás
- Állatgondozás
- Növénygondozás

A munkafajták közül ki kell emelnünk az önkiszolgálást, aminek az óvodáskor kezdetétől fogva igen nagy a jelentősége. A gyermekek magukkal kapcsolatban minden teendőt – testápolás, öltözködés, étkezés, személyes holmijuk kezelése, környezetük rendben tartása, - a lehető legkorábbi időtől kezdve próbáljanak önállóan elvégezni differenciált segítségadással.

Másik jellegzetes óvodai munka a naposi munka. Ennek során a gyermekek olyan, erejükhöz mért munkát végeznek, mely a közösség számára hasznos és nélkülözhetetlen. A naposi munka feltétele, hogy a gyermekek rendelkezzenek alapvető készségekkel, ezért csak a középső csoportban vezetjük be önkéntes alapon.

A naposi munka-tartalma:

- étkezéssel kapcsolatos teendők ellátása szokásrendnek megfelelően,
- takarítás (csoportszobák rendjének helyreállítása),
- eszközök előkészítése, elrakása, növénygondozás,

Az óvoda, a csoport életével kapcsolatban vannak olyan munkák, amit alkalmyszerűen végeznek a gyerekek.

A kerti munka tartalma:

- közreműködnek a falevelek összegereblyezésében, az avar gyűjtésben,
- az udvari járdák tisztántartásában,
- virágot ültetnek,
- tavasszal részt vesznek a föld előkészítésében, veteményezésben, növénygondozásban,

- ősszel részt vesznek termés betakarításban.
- **komposztálás**

Az óvodapedagógus feladatai a munkatevékenységgel kapcsolatban:

- Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkatevékenységekhez szükséges, gyermek számára megfelelő munkaeszközöket. Tanítsa meg szakszerű használatukat és a munkafázisok helyes sorrendjét.
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez.
- Az egyes megbízatásokat ne mindig a legügyesebb, legbuzgóbb gyermeknek adja, a passzívabb gyermeket is mindig vonja be.
- Szervezze meg az évi rendszeres papírgyűjtést.
- A megfelelő szokásokat, szabályokat alakítsa ki.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A közösség számára hasznos feladatokat végeznek, tudatosodik bennük, hogy ezt a csoport érdekében végzik. Felelősséget éreznek a vállalt feladatért, amelynek befejezésére ösztönözzük őket. Képesek együttműködni a feladat elvégzésében, elfogadják az alá – felé – és mellé rendelt viszonyokat.
- Képesek alapvető személyes szükségleteik kielégítésére.
- Örömmel segítenek társaiknak, a kisebbeknek, a felnőtteknek, s megbízatásaikat készségesen vállalják, önállóan, igényesen végzik.
- Készség szinten ismerik a munkafolyamatok menetét, fogásait.
- Megtanulják a legszükségesebb eszközök, tárgyak célszerű használatát, miközben tapasztalatot szereznek a munkaszervezésről elemi fokon.
- A gyermekek kitartóan, jókedvvel, igényesen, önállóan végeznek munka jellegű tevékenységeket.
- Szükség esetén képesek maguk is megszervezni azokat.
- A vidáman elvégzett munka eredménye örömmel tölti el őket.
- Szívesen vállalnak egyéni megbízatásokat, felelősséggel végzik el azokat.
- **SNI:** Képességeihez mérten vegyen részt a közösségi munkatevékenységekben, önkiszolgálási feladatokban – segítséggel – mutasson előrelépést, haladást az önállóság felé;
- Környezetük rendjének megóvásában, illetve környezetük átalakításában egymással együttműködve, tevékenyen részt vesznek.
- Vegyenek részt a játék elrakásában, a csoportszoba díszítésében, rendezésében, a játékszerek tisztításában, javításában, egyéni képességnek megfelelő szinten.
- Végezzenek meghatározott időközökben nagytakarítást a babaszobában.
- Készítsenek apró játékokat, meglepetéseket ünnepek előtt kisebbeknek, felnőtteknek.
- Vegyenek részt süteménykészítésben, (répagolyó, banángolyó, mézeskalács kókuszgolyó,) a vitamin és gyümölcssaláták elkészítésében. A gyümölcs héját a komposztálóba helyezzük a fenntarthatóság érdekében.
- Segítsenek a kisebbeknek minden olyan területen, ahol erre szükség van.
- Az élősarok és veteményeskert gondozásában egyre nagyobb önállóságot kapjanak (ültessenek virágot, magvakat, gondozzák őket).
- Gondozzák az akváriumot, kisállatokat.
- Télen gondoskodjanak a madarokról.
- Havat seperjenek, lapátoljanak.

- Ősszel seperjék össze a lehullott faleveleket, komposztáljanak, a fenntarthatóság érdekében.
- A Takarítási Világnap alkalmával az óvoda környékén gyűjtsék össze a szemetet.

Fontosnak tartjuk az óvodában az élő sarok kialakítását, és a kerti munka megvalósítását, mert a nevelésben játszott szerepén túl a természet, a környezet és az ember kölcsönhatásának megtapasztalására igen nagy lehetőséget nyújt a gyermekcsoport valamennyi tagjának. Tavasztól – ősziig lehet tevékenykedni a kertben és közben rengeteg tapasztalatot, ismereteket szereznek a gyermekek

IX. JÁTSZÓHÁZ

IX/1. JÁTSZÓHÁZ A JÁNOSI UTCAI TELEPHELYEN

Óvodánkban a játszóházi tevékenységek általában minden hónap első és második keddjén, kapnak helyet, biztosítva a gyermek sokszínű és folyamatos tevékenykedtetésének lehetőségeit. A kisgyermek megtapasztalhatja, megtanulhatja, hogy több lehetőség közül választhat. Olyan tevékenységek közül, melyek eltérnek a mindennapi, megszokott lehetőségektől. Egyben meg kell tanulnia, hogy döntési helyzetben hogyan viselkedjen.

„A döntést nehezíti, hogy a szabad választási lehetőség az egyik csoportból a másik csoportba való átlépést, az átjárhatóságot is lehetővé teszi.”

Ez nem csak az épületen belül, hanem az udvaron is megvalósítható. Ez a sokfajta választási lehetőség újabb döntésre és újabb gyakorlásra készíti a gyermeket. Ugyanakkor a csoportnál nagyobb közösség megismerésére, sőt kialakítására is lehetőség nyílik.

Az adott napokon két csoportban két különböző tevékenységet kínálunk. Minden kisgyermek maga döntheti el, hogy melyik tevékenységet választja. S hogy ne érezze azt, hogy valamiből kimarad, (mert először más volt számára a vonzóbb,) mindig ugyanazt a tevékenységet kínáljuk egy adott csoportban – egymás utáni két, vagy több alkalommal.

Életkoronként változó lehet a felajánlott tevékenységek sora. Előtérbe kerül a természetes anyagokkal való foglalatosság.

Kinti lehetőségek (udvari tevékenység)

- versenyjátékok
- mozgásos játékok
- labdajátékok (kosárlabda, foci)
- kör-és dalos játékok
- zenés torna
- barkácsolás
- sárkánykészítés
- hófestés
- agyagozás
- szövés (szövőkeret)
- aszfaltrajz

Benti lehetőségek (csoportszobai tevékenység)

- papírhajtogatás
- szövés
- textilmontázs
- batikolás
- kasírozás
- bábkészítés, bábozás, termésbábok készítés
- ajándékok készítése
- üvegfestés
- gyöngyfűzés
- dia- filmvetítés
- rajzolás
- gyurmázás – szabadtéri agyagozás
- mese- zene- vershallgatás
- társasjátékok
- kézimunka
- barkácsolás
- aktualitásoknak megfelelő tevékenységek egy-egy játszoházi tevékenység alkalmával
- meghívunk népi iparművészeket is (bőrkészítő, korongozó, gyöngyfűző, mézeskalács készítő stb.)

Ezen tevékenységek minden év októberétől, illetve a kiscsoport számára márciustól kezdődnek. Az első két alkalommal a kicsik megtekintik a másik két csoport által kezdeményezett tevékenységet, áprilistól pedig kinti helyszínen nekik is külön szervezünk Játszóházi tevékenységet.

Az óvoda udvarán a gyermek kielégítheti mozgásigényét, olyan különböző mozgásos játékkal, zenés tornával, sorversennyel, amelyeket elsősorban az óvodapedagógus kezdeményez. Az éves munkatervet az óvodapedagógus úgy állítja össze, hogy figyelembe veszi a gyermekek elképzeléseit is. Ez sokfajta játék ismeretét igényli az óvodapedagógustól – ez később a gyermeknél önálló játékválasztásként is jelentkezhet.

Nincs komoly eszköz feltétele a körjátékoknak, labdázásnak, egyéb labdajátékoknak.

A csoportok közötti átjárhatóságot biztosítjuk, illetve az udvaron ezek eleve adottak.

Megegyezés szerint kísérik az óvodapedagógusok a többi csoport által tartott tevékenységhez saját óvodásaikat

Nevelési év elején felosztjuk egymás között a tevékenységeket úgy, hogy mindenki a hozzá legközelebb állót választhatja.

Az éves munkatervekben a csoportos óvodapedagógusok aktuális választása szerepel.

Az óvodapedagógus feladatai a tevékenységek megszervezésében:

- A választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, illetve időszakonként gondolja át a változtatások lehetőségét és szükségességét.
- Egyszerű, saját maguk és a gyermekek alkotta eszközökkel segítse elő a gyermek fantáziájának fejlődését.
- Eszközök beszerzése a felkínált tevékenységekhez.
- Tapasztalatok megbeszélése a fejlesztés érdekében.
- Dokumentáció a tevékenységekről az oviKRÉTÁBAN.
- Egyeztetés a kiegyenlített gyermeklétszámról a csoportokban a zsúfoltság és a hosszú várakozás elkerülése érdekében.

IX./2. JÁTSZÓHÁZI TEVÉKENYSÉG A KÖRTEFA UTCAI SZÉKHELYEN

Óvodánkban a játszóházi tevékenységek általában minden hónap első és második keddjén kapnak helyet, biztosítva a gyermek mozgásigényének sokszínű és folyamatos kielégítését. A kisgyermek megtapasztalhatja, megtanulhatja, hogy több lehetőség közül választhat. Egyben meg kell tanulnia, hogy döntési helyzetben hogyan viselkedjen.

Nem csak az épületen belül, hanem az udvaron is megvalósítható. Ezek a választási lehetőségek újabb döntésre és újabb gyakorlásra készítetik a gyermeket. Ugyanakkor a csoportnál nagyobb közösség megismerésére, sőt kialakítására is lehetőség nyílik.

Az adott napokon az udvaron három (márciustól négy) különböző tevékenységet kínálunk. Minden kisgyermek maga döntheti el, hogy melyik tevékenységet választja. S hogy ne érezze azt, hogy valamiből kimarad, (mert először más volt számára a vonzóbb,) mindig ugyanazt a tevékenységet kínáljuk egymás utáni két, vagy több alkalommal.

Kinti és benti lehetőségek:

- Futó-fogójátékok
- Labdajátékok
- Foci
- Zenés torna
- Kör-és dalos játékok

Ezen tevékenységek minden év októberétől, illetve a kiscsoport számára márciustól kezdődnek. Az első két alkalommal a kicsik megtekintik a másik két csoport által kezdeményezett tevékenységet, áprilistól pedig a kinti helyszínen nekik is külön szerveznek játszóházi tevékenységet.

A csoportok közötti átjárhatóságot biztosítjuk, illetve az udvaron ezek eleve adottak.

Az óvodapedagógus feladatai a tevékenységek megszervezésében:

- A választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, illetve időszakonként gondolja át a változtatások lehetőségét és szükségességét.
- Biztosítása az eszközöket a felkínált tevékenységekhez.
- Tapasztalatok megbeszélése a fejlesztés érdekében.
- Dokumentáció a tevékenységekről az oviKRÉTÁBAN
- Egyeztetés a kiegyenlített gyermeklétszámról a zsúfoltság elkerülése érdekében.
- Figyelem felhívása a fokozott balesetveszélyre.

X. A KOMPLEX TEVÉKENYSÉGEK RENDSZERE

A színterek jó gyakorlatok bemutatása, amely intézményi szinten meghatározza a nevelőmunkát.

Jó gyakorlatok lehetnek: heti élményszerzések (séták stb.), mesefeldolgozás módja: mesepszichológia, „Zöld Óvoda” kísérletek ajánlása.

Óvodapedagógusok, dajkák új feladatai:

Problémák felismerése, azok kritikus elemzése és konfliktushelyzetek megoldása, pedagógiai döntések meghozatala, előítéletmentes inter- és multikulturális nevelés, a családokkal való együttműködés megújítása, a társintézményekkel való kapcsolattartás, a szakszolgálatokkal szakmai partnerség kialakítása, önálló tanulással és/vagy szervezett továbbképzésekkel új kompetenciák elsajátítása.

A komplex tevékenységek lényege:

- a) Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermekek szintjén.
- b) A foglalkozásokat probléma centrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi.
- c) A foglalkozásokon tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket.

Ebben a folyamatban a felnőtt a kultúra átadója, nevelője legyen, a gyermeki műveltséget építő tudnivalókat közvetítse.

X./1. AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

*Ismergetjük, tanuljuk egész életünkben
anyanyelvünket is,
ezt a sokszínű, sokarcú csodát.
S minél jobban megismerjük,
annál szebbnek,
gazdagabbnak, csillogóbbnak látjuk.
Lőrincze Lajos*

Az anyanyelvi nevelés célja:

- Valósuljon meg az anyanyelvi nevelés megbecsülésére, ismeretére, szeretetére nevelés.
- A gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására nevelés.
- Történjen meg a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére megfelelő figyelem fordítása.
- Az óvoda tevékenység rendszere épüljön a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, spontán tapasztalataira.
- A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak bővítése irányuljon az értelmi képességek és a kreativitás fejlesztésére.

Az anyanyelvi nevelés feladatai:

- Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósuló feladat.
- A gyermek tapasztalatainak, érzelmeinek, gondolatainak, szóbeli kifejező készségének fejlesztése.
- Kínáljunk változatos tevékenységeket, további élményeket a gyermekek számára.
- A kontaktuseremtés, a kommunikációs képesség, önkifejezés eszközeinek fejlesztése.
- Az irodalom iránti érdeklődés, támogatás.
- Az egész nap folyamán minden tevékenységben jelenjen meg az anyanyelvi nevelés.
- Az anyanyelvi nevelés különösen kapcsolódik az irodalmi nevelést megalapozó meséléshez, verseléshez, mondókázáshoz.

Az anyanyelvi nevelés feladatainak megteremtésekor az alábbiakra kell figyelni:

- Milyen új fogalmakat, kifejezéseket szeretnénk megismertetni a gyermekekkel, s milyen cselekvéssel, tárgyi tapasztalattal, képi ábrázolással kívánjuk kialakítani ezek képzeletét.
- A mesében, dalban, népi játékokban előforduló népies vagy tájnyelvi szavakat előzőleg ismertetjük –e meg a gyerekekkel, és milyen szöveggörnyezetben, vagy a mese, dal, játék során az ismert szinonima „zárójeles” említésével magyarázzuk meg.

Az anyanyelv fejlesztése, és a kommunikáció különböző formáinak alakítása

Az anyanyelvnek a gyermekek életében, személyiségük, gondolkodásmódjuk fejlődésében (ezen keresztül az óvodai nevelésben is) alapvető szerepe van.

Ahhoz, hogy a kisgyermek jól beszéljen és értsen, az örökletes képességeken kívül nagyon fontos szerepe van a környezeti tényezőknek, hiszen a gyermek utánzással sajátítja el a beszédet. A szülő, továbbá a kisgyermekkel foglalkozó szakemberek kifogástalan, mintaszerű beszéde alapvető jelentőségű, hiszen az anyanyelvét éppen elsajátító kisgyermek számára a legjelentősebb mintát képviseli.

A beszéd kialakulása hosszú, bonyolult fejlődési folyamat, fejlődésének ütemét idegrendszeri és környezeti tényezők szabják meg. De bármilyen is legyen ez az ütem, szakaszának egymásutánja meghatározott, nem lehet átugrani. A beszéd minden ember sajátja, meghatározói az öröklődés és a környezet.

Tiszta beszéd csak akkor alakul ki, ha:

- Épek a beszédszervek.
- Ép a hallás.
- Az idegrendszernek a beszéddel és az értelmi működéssel összefüggő területei épek.
- Ha biztosítva van az ép, beszélő környezet.

A mai, rohanó világunkban a családoknak egyre kevesebb idejük marad egymásra, sajnos sok a beszédhibás, vagy megkésett beszédfejlődésű kisgyerek. Az óvodában ezért nagyon fontos a prevenció, mert sokkal előnyösebb valamilyen kóros állapot kifejlődését megakadályozni, mint már a kialakult elváltozásokat helyrehozni.

Az óvodába lépéstől kezdve törekszünk arra, hogy nyitott magatartásunkkal beszédkedvet ébresszünk gyermekeinkben, és élményeik meghallgatásával, meghitt beszélgetésekkel folyamatosan fenn is tartsuk azt. A személyes beszélgetések lehetőségét kihasználjuk az egyéni bánásmód érvényesítésére, és megteremtjük a közös beszélgetések módját is. A megfelelő légkör, és a szükséges motivációk hatására a gyermekek természetes módon kérdeznek. Kérdéseiket kiemelt módon kezeljük.

Olyan kapcsolatot alakítunk ki velük, melyben kérdéseinkre bátran válaszolnak is.

Játékos gyakorlatokon keresztül ügyesítjük beszéd szerveiket, fejlesztjük beszéd mozgásukat. Mintaértékű beszédünkkel tiszta kiejtésre, természetes hanglejtésre serkentjük gyermekeinket. Változatos irodalmi formákkal bővítjük szókincsüket, választékos kifejezőmódra ösztönözzük őket. A beszédhibás gyermekekkel nagycsoportos koruktól rendszeresen logopédus foglalkozik.

A gyermekekkel való viselkedésünk fontos eleme, hogy gesztusaink és szavaink összhangban legyenek egymással, mert ezeken keresztül értik meg mondanivalónkat, s maguk is így tanulják meg a nem verbális eszközök megfelelő használatát.

Ügyesítjük beszéd szerveiket, fejlesztjük szókincsüket, a ragok helyes használatát, választékos kifejezőmódra ösztönözzük őket.

Az irodalmi alkotásokat úgy válogatjuk össze, hogy azok kulturális értékeket közvetítsenek, és identitástudatuk alakulására pozitívan hassanak.

Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van. Minden feladatot, minden tevékenységet áthatva segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakulását, kialakítását és elősegíti a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését.

Az óvoda tevékenységgel gazdag élete folyamán bármikor adódhat lehetőség a beszélgetésre. A hétfői napokon erre külön is legyünk tekintettel, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot mondják el a gyermekek. A környezet példamutató, tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést ad.

Különösen fontos, hogy az óvodapedagógus, dajka ügyeljen beszédének stílusára, a hanglejtés, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására. Beszéde legyen érthető, egyszerű és világos. Figyeljünk arra, hogy a gyermekek mindig választ kapjanak a kérdéseikre. Ne vegyük el kedvüket javítással és figyelmeztetéssel. Helytelen kifejezés esetén mi magunk, a helyes formát ismételjük meg. Dicsérjük és biztassuk a bátoralanabb gyermekeket. Anyanyelvi fejlettségüket folyamatosan kísérjük figyelemmel.

Amikor a gyermekek óvodába kerülnek, felmérjük beszédfejlettségi szintjüket. Ekkor igen sok gyermeknek van még életkorából adódó beszédhibája (hiányzó, vagy rosszul képzett hang). Különböző mondókákkal, hócögetőkkel segítjük beszédritmusuk kialakítását, javítását.

A hangképzésben fontos szervek, pl. a szájizom, nyelv erősítésére nagy hangsúlyt fektetünk, ezt különböző gyakorlatokkal segítjük (pl. ping-pong labdafújás, léggömbfújás). **Különböző anyanyelvi játékokat játszunk, játékosan gyakoroltatjuk a nyelvtörő mondókákat, ami a különböző, nehezen ejthető hangok képzésében nyújthat nagy segítséget.** Figyelünk a folyamatos beszéltetésre, hogy a gátlásos gyermekek is megszólaljanak. Számukra külön párbeszéd lehetőségét teremtünk, (bábbal, párbeszéd versikékkel).

Folyamatosan törekszünk az aktív szókincs bővítésére, a népies kifejezések, vagy tájnyelvi szavak jelentésének megértésére. Sok mesével, verssel segítjük az irodalmi szófordulatok megértését, érzékeltetését. A különböző műveltségtartalmakkal való találkozás kapcsán megismerkednek új fogalmakkal, kifejezésekkel. Megtanulják ezek jelentését, a későbbiekben ez is aktív szókincsük részévé válhat.

Különböző helyzetgyakorlatok, szituációk megteremtésével készítjük az ingerszegény környezetből érkezett gyermekeket, hogy bátran kérdezzenek és beszéljenek tapasztalataikról. Drámapedagógiai játékok tudatos megválasztásával ezt elősegíthetjük.

Megfelelő szervezeti formák alkalmazása

A közös irodalmi élmény befogadásához, átéléséhez elengedhetetlen a csendes, nyugodt légkör, a megfelelő hangulat.

A játéktevékenység bármely percében adódhat alkalom kötetlen, néhány, vagy akár csak egy gyermeket érintő verselésre, mondókázásra, ölbeli játéokra. Ezek az örömteli pillanatok az egyéni bánásmód remek lehetőségei. Az udvaron, vagy mozgásos játékokat kísérve is alkalom adódhat mondókák, versikék ismételtetésére.

Az elalvás előtti csendes, meghitt, családi légkör megteremtése érdekében mindennap mesélünk a gyermekeknek. **Fontos, hogy minden csoportban gyertya/illatmécses, és halk relaxációs zene segítse az aktív pihenés elérését!**

Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:

- Beszélgetésre alkalmas, nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése.
- A beszédöröm biztosítása. Arra nevelje a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket, tapasztalataikat, kérdezzenek.
- Teremtsen lehetőséget minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására.
- Törekedjünk egyre több élménynyújtással beszédkedvük felkeltésére (séták, kirándulások, bábszínház, mese előadások)
- A gyermekek aktív és passzív szókincsének folyamatos bővítése.
- Szókincsbővítés találós kérdésekkel, ellenkezős játékkal, barchoba játékkal.
- A beszédszínvonal emelése olyan formában, hogy a gyermekek képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni, rokon értelmű szavakat és viszonyzókat alkalmazni.
- Beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása.
- A gyermeki kérdések inspirálására, megválaszolására törekvés.
- Az óvodapedagógus személyes példamutatással, pontos fogalomhasználattal az óvodás korosztály fejlettségéhez igazodó példaértékű mintaadással ösztönözzön.
- Az óvodapedagógus személyes példamutatással, pontos fogalomhasználattal, reflektálással segítse a nevelést oktatót segítő kollégák mintaszerű kommunikációját.
- Az anyanyelvi játékok gyűjteményének folyamatos összeállítása, és rögzítése a csoportnaplóban.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, mondókákat.
- Várják, igénylik a mesét.
- Szívesen élik át élményeiket a bábozás, dramatizálás segítségével.
- Tudnak mondókákat a természet jelenségeiről, emlékeznek kedvenc verseikre, meséikre.
- Az ismert vagy kitalált meséket mozgással, és más művészeti eszközzel önállóan is meg tudják jeleníteni.
- Életkoruknak megfelelő a szókincsük, választékos beszédük.
- Szereti és becsüli a könyveket, ismerik a mesekönyvek használatát.
- Az érthető, kifejező beszédképesség alapjai kialakulnak – elsajátítják a helyes kiejtést (magán és mássalhangzók) megfelelő lesz az artikulációjuk.
- A metakommunikációs jelzéseket használják, környezetükben megfelelően kommunikálnak.
- Képesek elismételni a hallott történeteket.
- Összetett mondatokat is alkotnak, mindezeket gondolati síkon is képesek megfogalmazni, kifejezni.
- Megkülönböztetik az irányokat /jobbra-balra/, értik a helyeket kifejező névutókat /alá-fölé.

- Kialakult beszédhelyzetekhez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető a beszédük.
- Megfelelő ideig tudják figyelmüket ugyanarra összpontosítani.
- Segítséggel ellenőrzik saját tevékenységüket, javítják saját tévedéseiket, törekszenek az önértékelésre.
- Bátran kommunikálnak a felnőttekkel és csoporttársaikkal.
- Bátran használják aktív szókincsüket, érthetően, választékosan beszélnek.
- Mind beszédészlelésük és beszédmegértésük is korukhoz képest megfelelően fejlett.
- Érthetően, folyamatosan kommunikálnak, beszélnek: gondolataikat, érzelmeiket mások számára érthető formában, életkoruknak megfelelő tempóban és hangsúllyal tudják kifejezni; minden szófajt használnak; különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtaikat alkotnak, tisztán ejtik a magán- és mássalhangzókat. Végig tudják hallgatni és megérteni mások beszédét.

X./2. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

X./2./1. A KÖRNYEZET TEVÉKENY MEGISMERÉSE

*A mi felelősségünk minden tőlünk
telhetőt megtenni azért,
hogy egy olyan bolygón éljünk,
amely nemcsak nekünk,
hanem minden földi életnek otthont ad.
David Attenborough*

Célunk: a gyermekeknek segítséget nyújtunk ahhoz, hogy a világot megismerjék és megértsék a maga egészében. A gyermekeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre, tapasztalatszerzésre és felfedezésre építünk. A természet szeretetére neveljük őket, természet közeli étellel, a természet, a környezet védelmével, ezzel is példát mutatva a számukra.

Környezeti nevelési program

Óvodánkban a környezeti nevelés mozzanatai több területen jelen vannak, a környezettudatos attitűd áthatja a nevelő-oktató munkát továbbá az óvodai élet egyes részterületeit.

A pedagógusok törekszenek az igényes környezet kialakítására. Ezt bizonyítják az óvoda épületének állandó díszítése és környezetének ápolása.

2010. szeptember 26-án a Körtefa utcai székhely és a Jánosi utcai telephely elnyerte a „**ZÖLD Óvoda**” címet, 2013. december 18-án pedig ismételt „**Zöld Óvoda**” cím birtokosai lehettünk. 2017-ben harmadik alkalommal kapta meg ezt az elismerő címet intézményünk. 2020-ban elnyerte intézményünk Körtefa utcai székhelye az „**Örökös Zöld Óvoda**” címet.

Jövőkép, alapelvek, célok

A bennünket körülvevő természeti és társadalmi értékek megőrzése, védelme létfontosságú környezeti válságokkal teli világunkban. Ezért óvodai nevelő-oktató – munkánk során fontosnak tartjuk, hogy gyermekeink érzékennyé váljanak szűkebb és tágabb környezetük – és a világ globális problémái iránt.

Törekvésünk, hogy kialakítsuk bennük a felelősséget saját testi és szellemi fejlődésükért, egészségük megőrzéséért. Mindezek mellett célunk, hogy elősegítsük gyermekeink környezettudatos magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy felnőve képesek legyenek környezetük aktív védelmére, értékeinek megőrzésére.

Hosszú távú környezeti nevelési célok:

- Az általános célokra vonatkozó érték- és szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása.
- Érzelmi és értelmi környezeti nevelés tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés.
- Tolerancia kialakítása a környezettudatos magatartás és életvitel segítése.
- Az egészség és a környezet összefüggéseinek feltárása.
- Ismeretek és jártasságok kialakítása, amelyek segítségével képesek lesznek megelőzni az egészségügyi problémákat.
- Gyors helyzetfelismerés.
- Ok-okozati összefüggések problémamegoldó gondolkodás, döntésképeség globális összefüggések megértése.
- Életminőség választásához szükséges értékek, viselkedési normák kialakítása.
- A családi életre nevelés fejlesztése.
- **Az egészséges életvitelhez szükséges képességek fejlesztése.**
- **Fenntarthatóság**

Rövid távú célok és feladatok

- A környezeti nevelés a nevelés és az oktatás valamennyi területén jelenjen meg.
- Természeti – épített – szociális környezetünk ismerete, óvása, fejlesztése.
- Helyi értékek és problémák feltérképezése, helyi célok megfogalmazása (pl. öreg fák megóvása, faültetés, madárvédelem, szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékosság, stb.).
- A szülőkkel, az óvoda környezetében élőkkel a kommunikáció fejlesztése.
- A pedagógusok, a felnőtt dolgozók és a szülők személyes példájukkal legyenek a környezettudatos életvitel hiteles terjesztői.

Környezeti nevelés

Az esztétikus, rendezett környezet, a mindennapi élet megszervezése segíti a gyermekeket az új környezetben való eligazodásban, és felkelti a vágyukat az óvodai élethez, a munkához nélkülözhetetlen tisztaság és rend iránt. Szívesen csodálkoznak rá egy – egy természeti jelenségre, szépségre is.

A gyermek közvetlen környezetének számos jelenségével találkozott már, sok személyes emléke, tapasztalata van, de ennek olykor nincs is tudatában. Az óvodapedagógus dolga, hogy a mozaikszerű tudásdarabokat egymás mellé illessze, rendezze.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Nevelési cél: a természet élvezete, szeretete, fontossága, az egyéni felelősség felébresztése (nem pazarolok, nem szemetelek, nem ártok senkinek, magamat megvédem), a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök megalapozása, nem akarom, hogy a természet megváltozzon, hogy a növényeknek, állatoknak, embereknek rossz legyen.

A természet védelmére nevelés érzelmi, esztétikai, erkölcsi, értelmi folyamata.

A környezetismeret a valóságos környezet megfigyelésével, vizsgálatával kielégítheti a gyermeki kíváncsiságot. Felkelti a természeti jelenségek megismerésének vágyát, bemutatja az élővilág sokszínűségét, az élőlények egyedi, megismételhetetlen voltát, az ember felelősségét az élővilág megőrzésében.

Ahhoz azonban, hogy gyermekeinkben kialakítsuk a kívánt magatartásformát, erős érzelmi kötődést kell létrehozni, mely e viselkedés egyik motivációs bázisa. Erre lehetőség kínálkozik mindennapi óvodai élet tevékenységei során.

Az örömmel végzett tevékenység együttműködésre, toleranciára, önnevelésre serkent.

Természetismeret:

- Az egészséges környezettel harmonikus életvezetési szokások kialakítása.
- A környezet állapota iránti érzékenység, az ökológiai szemlélet, a helyes magatartásformák és értékrend kialakítása.
- Környezettudatos döntések elősegítése.
- A leggyakoribb környezetszennyezések megismerése.

Földünk és környezetünk:

- Tapasztalatok, ismeretek, élmények szerzése a közvetlen élő és élettelen környezetről.
- A természeti és társadalmi folyamatok hatásainak eredményeként lezajló változások felismerése, értékelése.
- A természeti és társadalmi szépségek, értékek megismerése, megőrzése.
- Annak a megismertetése, miképpen tudunk együtt élni azzal a technikai környezettel, amelyet az élet megkönnyítése érdekében hoztunk létre.
- A fenntartható fejlődés összefüggéseinek, követelményeinek, problémáinak feltárása. Ezáltal hozzásegíteni a gyermekeket, hogy megértsék a nem fenntartható és fenntartható fejlődés különbségeit.

Módszerek:

Az életkornak megfelelően más-más módszerek kerülhetnek előtérbe. Ám a környezeti nevelés szempontjából kiemelkedő jelentőségű az élmény- és tevékenység alapú, érzékenyítő, interaktív módszerek minél sokoldalúbb alkalmazása.

A képességfejlesztésben hangsúlyosan jelen kell lennie a közvetlen érzéki tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek.

- a gyermeki aktivitást igénylő módszerek előtérbe helyezése
- szenzitív pedagógia
- érzelmi minták közvetítése élmény gazdag helyzetek megteremtésével
- viselkedési minták közvetítése, példamutatás
- önismeret fejlesztése

A séták, kirándulások, az óvoda udvarán és kertjében, vagy az élősarokban végzett tevékenységek tanulási, tapasztalási, felfedezési lehetőséget kínálnak a gyermeknek.

Törekvéseink:

- A természetes és az ember által létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolat kialakítása. Annak a megértése, hogy az ember is a természet része.
- Összefüggés megláttatása – környezetvédelem – egészséges életmód között. Annak a szükségességének felismerése, hogy értékeinkre, a természet kincseire – vigyázni kell!

Célunk „jó ízű” kísérletezés, a hozzá nem férhető jelenségek megfigyelése, tapasztalás, összehasonlítás, amely közelebb viszi a gyermeket a világ jobb megismeréséhez, ezáltal felelősebb védelméhez. (természetesen csakis ott, ahol az óvodapedagógus ezt helyesnek tartja, és nagycsoportos gyermekeit megfelelően érettnak érzi ilyen felfedezések megtételére.)

Az óvodapedagógus feladatai a tevékenységek megszervezésében:

- Olyan feltételek megteremtése, amelyek lehetővé teszik minél több tapasztalat szerzését természetben.
- Tudatosan törekedjen arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyermekek saját természeti, társadalmi környezetükből.
- Biztosítsa az eszközt és lehetőséget a természetben való folyamatos tevékenykedéshez.
- A tevékenységeket lehetőség szerint a szabadban szervezze meg.
- Biztosítsa a feltételeit annak, hogy az óvodában élősarok, konyha, és /vagy virágos kert működjék, kisállatot gondozzanak (akvárium, ékszer teknős, hörcsög).
- Ismertesse meg a gyermekekkel a növények, az állatok, a csend, a levegő, a víz, a talajvédelem fontosságát. Ezek igazolására végezzenek különböző kísérleteket.
- Ismertesse meg ezek védelmének egyszerű lehetőségeit: komposztáljanak, ültessenek virágpalántát, ne szemeteljenek, a talajt műveljenek, a csapokat jól zárják el, szóljanak, hogy a villant kapcsolják le, ha már nem szükséges, végezzenek utca-udvartakarítást, szelektív hulladékgyűjtést.
- Biztosítsa a gyermekek számára, hogy saját cselekedeteikkel, viselkedésükkel hozzájárulhassanak a fenntarthatósághoz, tudatosítva bennük, hogy a jövő rajtuk is múlik.
- Távcsővel bentről is figyeljék az etetőház járó madarakat.
- Különböző megfigyelésekre használják a nagyítót, földgömböt.
- Azt kell a gyermekekben megerősíteni, hogy mennyire összefügg minden egymással, és milyen nagy az ember felelőssége a társadalmi és természeti környezet megóvása szempontjából. A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabad természetben, vagy óvoda környezetében, udvarán zajlanak.
- Legfontosabb feladat sokoldalú tapasztalatszerzés útján megismertetni a gyermeket azzal a természeti környezettel, amelyben él felhívni a figyelmet annak értékeire és szépségeire.
- A gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása.
- Az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése.
- Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

A módszerek között megtalálhatók a hagyományos pedagógia (beszélgetés, elbeszélés, szemléltetés, magyarázat, bemutatás) éppúgy, mint a természettudományos ismeretszerzés sajátos módszerei (megfigyelés, leírás, vizsgálódás-kísérlet, mérés, összehasonlítás).

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, munkahelyét, csoportjuk, óvodájuk nevét.
- Tudják saját születési helyüket és idejüket.
- Tudják, hogy Magyarországon, Debrecenben élünk, hogy magyarok vagyunk.
- Ismerjék hazánk szimbólumait, a címet, a zászlót.
- Ismerjék meg Debrecen főbb nevezetességeit: Nagytemplom, Csokonai Színház, Nagyerdő, Déri Múzeum, Csonka templom, Kossuth tér, Református Kollégium épülete.
- Tudják az emberi testrészeket az emberi test felépítésének megfelelően felsorolni.
- Legyenek ismereteik a kéz, a láb, és az érzékszervek funkciójáról. Legyenek igényesek testük tisztaságára.
- Ismerjék az évszakokat, ismerjék ezek legszembetűnőbb jegyeit, tudják, hogy következnek egymás után, hasonlítsák össze azokat.
- Tudják a hét napjait, tudják, hogy következnek egymás után
- Tudják az év hónapjait
- Fedezzenek fel ok-okozati összefüggéseket az időjárás és a természetben bekövetkező változások között.
- Ismerjék fel az időjárás hatását emberre, növényre, állatra.
- Tudjanak különbséget tenni élő és élettelen dolgok között.
- Ismerjék a növény szót, mint gyűjtőfogalmat, legyenek ismereteik a növények fejlődéséről.
- Tudják megkülönböztetni a házi és vadon élő állatokat, tudják, hogy a házi állatokról az ember gondoskodik, ismerjék ezek jellemzőit, életmódját, hasznát.
- Tudják, hogy a növények nem csak táplálékot adnak, hanem a levegőt is tisztítják.
- Tudják, hogy gondozni, védeni kell őket.
- Ismerjék, hogy papírgyűjtéssel, „újra – papír” készíttéssel fákat mentenek meg.
- Tudják, hogy egészséges növények csak egészséges talajban élnek, ezért vigyázni kell a talaj tisztaságára.
- Tudják, hogy a szelektív hulladékgyűjtéssel környezetünket védjük.
- Legyenek kialakulóban azok a magatartási formák, szokások melyek a természeti, társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Kreatívan gondolkodjanak a lehetséges jövőről.
- Tudják, hogy az itt maradó madarakat télen etetni kell, ismerjék közülük a rigót, cinkét, távcsővel figyeljék a madáretetőkhöz járókat.
- Tudják, hogy a víz tisztaságára vigyázni kell, ezzel a növényeket, az állatokat, az embereket is védik. Tudják, hogy a víz nélkül nincs élet, ezért mennyiségét is óvni kell.
- Gyakorolják a zöld napokhoz kapcsolódó tevékenységeket.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket.
- Feladattudatuk kialakulóban van.

Kötelező Zöld napok:

09. 23.	Takarítási Világnap – minden korcsoportban
10. 04.	Állatok Világnapja - minden korcsoportban
10. 10.	Komposztálás világnapja - minden korcsoportban
10. 21.	Földünkért Világnap – középső és nagycsoportban
12. 21.	Madarak karácsonya - minden korcsoportban
03. 22.	A víz Világnapja - minden korcsoportban
04. 22.	A Föld napja - minden korcsoportban
05. 10.	Madarak, Fák napja - minden korcsoportban
06. 05.	Környezetvédelmi Világnap - középső és nagycsoportban

Választható Zöld napok:

- 09. 16. Ózon világnap
- 09. 20. Autómentes nap
- 10. 01. Gyaloglás világnapja
- 02. 14. Madarak fészekrakása - középső és nagycsoportban
- 03.01.Újrapapír Világnap középső és nagycsoportban
- 03. 06. Energiatakarékossági világnap
- 03.10.Beporzók Világnapja középső és nagycsoportban
- 04. 18. Műemlékvédelmi Világnap - nagycsoportban

X./2./2. MATEMATIKAI TARTALMÚ TAPASZTALATOK

*„A matematika olyan, mint egy csodálatos kert.
Tele szebbnél szebb virágokkal,
amelyeket, ha gondozunk,
csodálatos varázslatok tanúi lehetünk.”
Péter Rózsa*

Célunk: Olyan légkörben nevelkedjenek gyermekeink, ahol a játékból fakadó matematikai problémák megoldása gondolkodásra készíti őket, és ez élvezetes tevékenységet jelent számukra.

Nem csak a játék, hanem a gyermek összes tevékenysége során adódnak olyan lehetőségek, amely matematikai problémahelyzetet hordoz magában. Ezt kihasználva, az óvodás korban megismerhető matematikai műveletek ismeretében, a játékba, tevékenységbe ágyazva gondolkodtatjuk a gyermekeket.

Elsődleges szempont, hogy minden matematikai tartalom sokirányú, személyes tapasztalatszerzés útján jusson el hozzájuk, az ezekkel való találkozás jelentsen élményt és kihívást számukra.

Az érzékelés, észlelés fejlődése érdekében a gyermekeket a dolgok, tárgyak tulajdonságainak minél alaposabb megismerésére ösztönözzük. Az eredményes problémamegoldáshoz elengedhetetlenül szükséges, hogy figyelmüket szándékosan is tudják meghatározott dolgokra irányítani. Az érdekes tevékenységek közben, az önállóan, játékosan megismert tényeket, összefüggéseket, műveleteket megjegyzik, így fejlődik emlékezetük. Az eközben összegyűlt megoldási módokat hasonló helyzetekben felidézhetik. A képzelet, a problémamegoldó képesség, a kreativitás fejlődése érdekében arra bátorítjuk őket, hogy egy-egy feladatot többféleképpen próbáljanak megoldani. Keressék a problémákat, és törjék a fejüket azok megoldásán.

A gyermeki érdeklődés irányító, mozgató tényezői az érzelmek. A tapasztalatszerzés vágyát, a problémamegoldás akarását az érzelmi állapot vezérli. Ezért fontos számukra, hogy pozitív érzelmi viszonyt alakítsunk ki a problémakeresés, a megoldás, a tapasztalatszerzés iránt.

Óvodánkban a matematikai tapasztalatszerzés kizárólag játékos formában valósul meg. Erre adódhatnak egyrészt spontán lehetőségek, melyeket a nap során, a különböző tevékenységekben érhetünk tetten, és használhatunk ki. Mondókák, versek, gyűjtögetések, kézműves tevékenységek közben, komplex módon megjelenhetnek matematikai tartalmak.

Másrészt tervszerűen szervezünk olyan játéktevékenységeket, melyben az egyes matematikai műveletek körében szerezhettek tapasztalatokat a gyermekek.

Szakmai felkészültségünk a garancia arra, hogy kellően megalapozott, egymásra épülő matematikai tapasztalatok biztos alapot nyújtanak a gyermekek számára.

Bármilyen gyakori is a játékban és egyéb tevékenységekben szerzett, belső érdeklődésből fakadó tanulás, a gyermek ötödik életéve után egyre gyakrabban igényli és képes is kisebb – nagyobb csoportban az óvodapedagógus által irányított formában a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására.

Az óvodapedagógus feladata a következő tevékenységek megismertetése:

- Szétválogatás.
- Összehasonlítás.
- **Halmaz elemeinek csoportosítása különböző tulajdonságok szerint.**
- **Halmazképzés.**
- Összemérés (mennyiségek és halmazok összemérése).
- Tő és sorszámolás a gyermek fejlettségi szintjének megfelelő számkörben.
- A több, kevesebb, ugyanannyi megállapítása, a relációs jelek alkalmazása, rajzolása.
- A számképek megismerésére.
- Sorba rendezés, sorozatok alkotása.
- Kombinatorika képzése.
- Hosszúság, magasság, szélesség, terület, űrtartalom M-mérések különböző egységekkel.
- Építések, alkotások szabadon és másolással.
- Pár fogalmának, páros, páratlan számok megismerése, alkalmazása
- Tevékenység tükörrel, szimmetria felfedeztetése.
- A számok kevesebb, több szomszédainak megismerése.
- Testséma - Tájékozódás a térben és síkban ábrázolt világban vegyes térirányokban.

Felsorolásban volt, külön bekezdésben legyen:

A komplex matematikai foglalkozásoknak vagy a tervszerű, kötetlen kezdeményezéseknek minden esetben támaszkodnia kell a gyermek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire, a már megszerzett ismereteire.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A tevékenységekben felmerülő matematikai lehetőségek, problémahelyzetek kihasználása.
- Matematikai játékok szervezésével a gyermekek gondolkodásra készítése, logikai készségük fejlesztése.

Problémamegoldó képességük, kreativitásuk fejlesztése, kibontakoztatása.

- Algoritmikus gondolkodás fejlesztése.
- Matematikai képességek fejlesztése, a problémamegoldáshoz való pozitív érzelmi viszony kialakítása.
- Változatos szervezeti formák alkalmazása.

A tehetségígéretes gyermekeknek nehezebb, gondolkodtatóbb, magasabb számkörű, de sikerélményt biztosító tevékenység adása.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Képesekké válnak arra, hogy mások kérdéseit, gondolatát megértsék, kövessék.
- Képesek egymás állításainak igazságát megítélni, javítani saját tévedéseiket.
- Képesek jól ismert tulajdonságok szerint tárgyak szétválogatására, sorba rendezésére. A sorba rendezett elemek helyét képesek megállapítani. (sorszám tízig)
- Képesek periodikusan ismétlődő sorok létrehozására.

- Kombinatorikai tapasztalatokat szereznek, melyek során fejlődik gondolkodásuk, problémamegoldásuk.
- A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Képesek legalább 21-ig, a helyes átváltással számlálni.
- Összehasonlításaikat szóban is kifejezik, értik és használják az összehasonlítást kifejező szavakat (alacsonyabb, magasabb, több-kevesebb, hosszabb-rövidebb, keskenyebb-szélesebb, kisebb-nagyobb).
- Össze tudnak mérni mennyiségeket. Össze tudnak mérni halmazokat párosítással. Elő tudnak állítani különféle elemekből, ugyanannyit, többet, kevesebbet.
- Másolással képesek megépíteni, illetve kirakni térbeli és síkbeli alakzatokat.
- Egyszerűbb tükrös alakzatokat képesek felismerni, előállítani.
- Értik és követni tudják a térbeli és síkbeli irányokat és a helyeket kifejező névutókat (jobbra – balra, alá – fölé, mellé, elé mögé, közé, alatt – fölött, között, előtt – mögött)
- **Képesek:**
 - a több, kevesebb, ugyanannyi megállapítása, a relációs jelek alkalmazása, rajzolása.
 - a számképek felismerésére. A tehetségígéretes gyermekek akár 25-ig.
 - pár fogalmának felismerésére, alkalmazására.
 - hosszúság, magasság, szélesség, terület, úrtartalom mérésére különböző egységekkel.
- Azok közt ok –okozati, összefüggéseket megállapítani.
- Szimmetrikus és nem szimmetrikus alakzatok megkülönböztetésére.
- Térben és síkban vegyes térirányokkal tájékozódni.
- A számok kevesebb, több szomszédainak megállapítására.
- Páros, páratlan számok felismerésére.

XI. MŰVÉSZETI TEVÉKENYSÉGEK

Általános feladatok:

Úgy alakítsuk ki a gyermekek bevonásával a csoportszobát, hogy ott a különböző tevékenységet kereső gyermekek nyugodtan, kényelmesen, párhuzamos tevékenységeket végezhessenek. **Alkalmanként alkotásaikkal díszítjük ünnephez és évszakhhoz illően a csoportszobát.** Biztosítsunk sokféle eszközt, időt és helyet a művészeti tevékenységek gyakorlásához, ezzel is ötletet adva a gyermeki fantáziának.

1. Részesítsük előnyben a természetes anyagok használatát, formáljuk a gyermekek ízlését a megfelelő anyagok kiválasztásával.
2. Nyújtsunk lehetőséget a vizuális és kommunikációs tevékenységek összekapcsolására, s törekedjünk, komplexitásra.
3. Segítsük elő a gyermekek önálló elképzeléseinek megvalósítását, csak együttjátás jelleggel mutassunk be és kínáljunk fel egy-egy új alkotási lehetőséget.
4. Adjunk lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy minél több élményt átélve megvalósíthassák elképzeléseiket.
5. Egy-egy művészeti tevékenységhez való mélyebb kötődésünket, affinitásunkat, speciális képességünket, tehetségünket maximálisan kamatoztassuk a gyermekek körében.
6. A kreativitás és az élményszerűség fokozása érdekében saját készítésű eszközökkel bővítsük készletünket.
7. A továbbképzésben elsajátított ismeretekkel valamennyien gazdagítsuk a gyermek tevékenységét, fejlesszük fantáziáját, képességeit. Itt kapjon legnagyobb hangsúlyt a

tehetséggondozás az egyéni képességek kibontakoztatására. (szalmafonás, tánc és drámapedagógiai ismeretek, néptáncjal való ismerkedés, galéria, műalkotások megtekintése.)

XI./1. VERSELÉS, MESÉLÉS

*„A mese az a hely, ahol megtanuljuk,
hogy a legyőzhetetlen ellenség a félelem,
és a legnagyobb hős a szeretet.” –
Madeleine L'Engle*

Célunk: Az irodalmi érdeklődés felkeltése. A néphagyományokat és a művészi értékeket hordozó irodalmi alkotások által közvetített élmények érzékeny, aktív befogadása.

Változatos irodalmi élmények nyújtásával a vágy felébresztése a gyermekekben a könyv, a színház, a múzeum értékei iránt.

Irodalmi nevelés feladata:

A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese és a vers mindig többről szól, mint amennyit szavakkal kimond, olyan kapcsolatokat, helyzeteket mutat meg a gyermekek számára, amelyek megértésére más eszközökkel ebben a korban még nincs mód.

A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkésítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra.

Hatással van az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének alakulására. Feloldja a kisgyermek szorongásait, és megoldást adhat a gyermek számára egyes feszültséget okozó helyzetekre.

A mese –képi és konkrét formában –feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.

A népmese belső indulati érzelmeket közvetít, erkölcsi rendszerében a jó és az igaz győz a hazuggal szemben.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A gyermek saját vers-és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

A mindennapi mesélés, verselés biztosításakor ügyeljünk a gyermekekkel való szoros érzelmi kapcsolat, a meghitt légkör megteremtésére. **Óvodánkban előtérbe helyezzük az élőszavas meséket, a klasszikus és kortárs műveket, valamint más népek, nemzetiségek meséit, amelyek különösen alkalmasak az óvodás gyermekek szemléletmódjának és világképének**

alakítására. A tevékenység színterének bemutatása: mesesarok különféle eszközökkel (bábok, kincsesláda, paraván). Az irodalmi nevelés fonódik össze legszorosabban az anyanyelvi neveléssel, zenével, énekkel, mozgásos játékkal. Az élmény érzelmi benyomásokból **keletkezik** érzelmi állapotokat hoz létre. **Elősegíti** a szeretetteljes, nyugodt, érzelmetli légkört, ahol a gyermeknek az óvónéni hallgatni öröme.

Az irodalom közege a nyelv. Ezért lényeges, hogy csak nyelvtanilag tiszta, és értékes mesét, verset halljanak a gyermekek. A nyelv közegén át az emberi kapcsolatokra tanít, mélyíti az önismeretet, a világ megismerését, világképének alakítását. A meséknek erkölcsi tartalma van, belső indulati élményeket közvetít, feloldja szorongásait, biztonságérzetet ad, vágyai kielégését biztosítja.

A felhasznált irodalmi anyagot elsősorban a népköltészetből merítjük, melyhez szorosan kapcsolódik a néphagyomány, melynek tartalma: népmesék, mondókák, közmondások, rigmusok, időjósok, névcsúfolók, találós kérdések. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese - képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel - feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. A kortárs irodalmi művek is helyet kapnak az irodalmi anyagban.

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodva a népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemeit, meséit- a klasszikus és a kortárs irodalmi műveket ismertetjük meg. A mese – és versmondást a spontán adódó helyzetek, a kedvező körülmények tudatos kiváráására, előidézésére építheti az óvodapedagógus.

Mondókákhoz, vershez fontosabb az alkalomszerűség, mint minden más játék, naponta bármikor elkezdhető és befejezhető. A mesemondás alkalmait a mesehallgatásra utaló, ismétlődő szokásokkal teremtsük meg.

Éreztesük, hogy ez a nap lényeges eseménye. A megfelelő alkalmak felismeréséhez, megragadásához álljunk készenlétben. Ezért fontos, hogy sok mondókát, verset, mesét tudjon az óvodapedagógus emlékezetéből bármikor felidézhető legyen, (legyen egy gyűjteménye!) Könyv nélkül mondjuk az alkalomhoz illő mondókákat, verseket és meséket is.

A nevelési év során a gyermekeknek lehetőségük van az óvodapedagógusok által közösen előadott mesék megtekintésére.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A magyar nyelv szépségének megszerettetése.
- A gyermekek szókincsének bővítése, fejlesztése.
- A beszédkedv felkeltése, megőrzése.
- Adjunk lehetőséget önálló mesemondásra, mesekitalálásra, illetve az eljátszásra.
- Megemlékezni minden korcsoportban a magyar népmese napjáról: szeptember 30.

- **A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:**
- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen báboznak, dramatizálnak a kisebbeknek és a maguk szórakoztatására is.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, azt mozgással megjeleníteni, kifejezni.
- Bábjátékban, dramatizálásban kibontakoztatják szabad önkifejezésüket.
- Ünnepi alkalmakhoz tudjon kapcsolni egy-egy alkalmi irodalmi szöveget.
- Megtanulnak egymásra figyelni, **képesek egymást meghallgatni**, érezni a társak szükségességét.

XI./2. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA

*„Amikor rajzolsz,
akkor a saját világodba kerülsz,
a saját alkotásodba.
És nincs annál jobb világ,
mint amit te alkottál magadnak.”
Meg Cabot*

Célunk, hogy a gyermek számára az alkotás örömteli cselekvés legyen, lehetőség az élmény és fantáziavilágának szabad kifejezésére. Fejlődjön kezügyességük, alkotóképességük ez által formálódjon személyiségük.

Gyurmázás, agyagozás, mázolás, festés, batikolás, varrás, ragasztás, barkácsolás, rajzolás, nyírás, kasírozás, gyöngyfűzés, gipszöntés, szövés, hajtogatás, szabadon választott egyéb technikák. A tevékenység színterének bemutatása: barkács sarok.

A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermek által megérthető világ tárgyai és eseményei, az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat. Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermek alkotókedve, teljes önállóság szükséges. Az ötlettől a megvalósításig főként bátorítást, útmutatást és dicséretet várnak.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Az ábrázoló tevékenység nem más, mint maga a játék. Az ábrázolással ugyanúgy valamely alapszükséglete teljesül a gyermeknek, mint a játékkal, mindkettő megjelenése, fejlődése a gyermek személyiségfejlődése szempontjából alapvető fontosságú, egymással nem helyettesíthetők. A kettő motivációja egy töről fakad, a valóság kétféle dimenzióját dolgozza fel általa a gyermek.

Tehát a felnőtt – hasonlatosan a játék irányításához – inkább az eszközök, lehetőségek, élmények biztosításával inspiráljon, s ne tanítsuk az ábrázolhatóság módjait. Felnőtt sémákkal semmi esetre se kössük meg a gyermek szárnyaló képzeletét!

Soha ne javítsunk bele a gyermek alkotásaiba, tartsuk tiszteletben elképzeléseit.

A vizuális tevékenységgel a gyermek élmény és fantázia világának képi, szabad önkifejezését segítjük elő. A gyermek tér – forma –szín képzetének gazdagítása esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük, alkotótevékenységük kialakítása a célunk.

A vizuális – esztétikai nevelés formája gazdagítja a gyermek személyiségét, fejleszti értelmi erőit, érzelmeit és alakítja jellemét is. A kisgyermekkorban szerzett természeti élmények nemcsak örömforrást nyújtanak. Ezek jelentik a felnőttnek a hazát, az életet, a „messze ringó gyermekkor világát” is.

Az esztétikai élményforrások nemcsak a művészeti alkotásokban élnek, hanem a mindennapi életben is jelen vannak, ezért törekszünk a csoportszobák évszaknak és ünnepkörnek megfelelő ízléses, esztétikus díszítésére, hogy gyönyörködhessenek második otthonukban. A gyermek szemében a magatartási normáknak is esztétikai megközelítése van. A gyermekek igénylik az **óvodapedagógusok** elismerését, a dicséreteket, a pozitív megerősítéseket, amit konkrétan kell kifejezniük (pl. szépen terítettél, mert nem ráncos a terítő). A gyermek értékítéletét fejlessze egy – egy elismerés!

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a „firkáló” gyermek által létrehozott produktumot az óvodapedagógus értelmezni és értékelni tudja, empátiájával el tudja fogadni a „kusza” firka jelentését is.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Egész nap folyamán gazdag tevékenységek felkínálása, egyéni és mikrocsoportos formában, differenciáltan.
- Műalkotások, a népművészeti elemek, szokások, hagyományok, nemzeti szimbólumok megismertetése.
- A gyermeki alkotások közösségi rendezvényen (kiállítás, rajzpályázat) történő bemutatása.
- A tehetségígéretes gyermekek tehetségműhelybe való irányítása, támogatása.
- Finommotorika, kreativitás fejlesztése, mozgáskoordináció alakítása.
- Különböző anyagok, eszközök, technikák felkínálása, eszközök biztosítása.
- Térbeli tájékozódó képesség, kreativitás, szín, forma, arány érzék fejlesztése.
- **Az óvodapedagógusok előtérbe helyezik a természetes anyagok, termékek felhasználását.**
- **Feladatuk az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés elősegítése.**

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Élményeik, elképzeléseik, képzeik megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit. Színhasználatukban érvényesítik kedvenc színeiket.
- Formaábrázolásuk változatos, többnyire képesek hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket, jellemző formákat, (ember, állat, növény).
- Emberábrázolásban megjelennek a részformák, (haj, ruha stb.), s próbálkoznak a legegyszerűbb mozgások jelzésével is, egyéni fejlettségüknek koruknak megfelelően.
- Tudnak formákat mintázni elképzeléseik alapján és megfigyeléseik felhasználásával. Önállóan és csoportmunkában is készítenek egyszerű játékokat, kellékeket, modelleket, maketteket.
- Fokozott önállósággal tudják alkalmazni a megismert technikákat. (papírhajtogatás, nyírás, tépés, ragasztás, összeszerelés, varrás,). Önállóan díszítenek tárgyakat, felnőtt irányításával képesek az anyagszerűségekre törekvés szabályait betartani. Igénylik a díszítést, kedvvel alkalmazzák képalakításukban és plasztikai munkáikban az egyszerű forma – és színritmusokat, a díszítés többféle technikáját. (pl. színnel, formák válogatásával, lenyomattal, karcolással).

- Képesek a különböző anyagok, eszközök kombinált alkalmazására.
- Késztetést éreznek arra, hogy figyelmüket összpontosítsák, technikai tudásukat aktivizálják.
- Képzalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- A gyermekek alkotásaira jellemző a részletező formagazdagság, a színek egyéni alkalmazása.
- Örülnek alkotásaiknak és a közösen készített kompozícióknak, de maga a tevékenység is örömmel tölti el őket.
- Téralkításban, építésben is bátrak, ötletesek, együtt működők.
- Képesek megfogalmazni értékítéleteiket, beszélgetni az alkotásokról.

XI./3. ÉNEK, ZENE, NÉPI JÁTÉK, TÁNC

*„Mindenik embernek a lelkében dal van,
és a saját lelkét hallja minden dalban.
És akinek szép a lelkében az ének,
az hallja a mások énekét is szépnek.”*
Babits Mihály

Célunk: hogy az élményt nyújtó közös ének – zenei tevékenységek során a gyermekek fedezzék fel a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét a közös éneklés örömeit.

Ének-zenei nevelés feladata:

Ének-zenei anyag választásánál vegyük figyelembe az óvodás gyermek hangkészletét, hangterjedelmét. (Javasolt forrásanyag a mellékletben.)

A mondókák, énekes játékok a zenei anyanyelvünk művészi értékei. Ének – zenei nevelésünk főleg népi-játékokra, táncra, dalokra, mondókákra, épül, és szerves részévé váltak a néptánc és népszokások. Hisszük, hogy nincs biztonságos jelen múlt nélkül. Feladatunk meghatározásakor komplexitásra törekszünk. Kapcsoljuk énekeinket és mozgásanyagunkat az évszakokhoz, és az azokhoz kapcsolódó népszokásokhoz. A népszokásokhoz kapcsolódó énekek, játékok, táncok eljátszása empátiát, kreativitást kíván a gyerekektől, a megszokottól eltérő cselekvési módot, többféle reagálást és együttműködést.

Fontosnak tartjuk annak erősítését is, hogy mondókaival, énekkel, zenével, tánccal is lehet játszani. A játék elemei, jegyei itt is érvényesek. A gyermekek a nap folyamán bármikor spontán szerezhetnek zenei élményeket. **Minden csoportszobában megtalálható többfajta hangszer, melyeket biztosítunk a gyermekek szabad játék tevékenységének színesítésére, valamint képességfejlesztésre egyaránt.** Játék közben dúdolgatnak, énekelgetnek, ugyanakkor zörejeket és zenei hangokat is hallanak. Ezeket a tapasztalatokat tudatos fejlesztéssel megerősítjük, rendezzük.

A feladatok sikeres megoldása elősegíti a zenei anyanyelv megalapozását, a gyermek biztonságérzetének növekedését, gátlásaik feloldását, önként vállalt fegyelmük, közösségi érzésük és magatartásuk kedvező alakulását. Megmutatkozik a zenei nevelés hatása a testtartásukban, esztétikus, rendezett mozgásukban is. A készségfejlesztés fokozatait, szintjeit mindaddig gyakorolhatjuk, amíg az egyes gyermek biztonságosan elvégzi azt.

Az óvodapedagógus feladata:

- Meghitt légkör kialakítása, megteremtése.
- Közös éneklés, mondókázás megszerettetése.
- A gyermekek egyéni ötleteinek figyelembevételével zenei képességek fejlesztése.
- Életkornak megfelelő énekek, mondókák megismertetése, 85%-a az ÉNÓ ének, és mondóka anyagából választva.
- Zenei képességek, készségek kialakítása fejlesztése, az ÉNÓ-ban leírtak szerint.
- Biztosítani, segíteni az egyéni ötleteket.
- A kreativitás fejlesztése éneklésben, mozgásban, táncban.
- Különböző forrásmunkák alkalmazása kiválasztása.
- **Az éneklés, zenélés, népi játékok, néptánc a gyermek mindennapi tevékenységének részévé tegye.**
- **A felnőttek utánzásra méltó éneklési tevékenységei.**

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek örömmel, felszabadultan énekelnek.
- Tudnak mondókázni, képesek, hat hang terjedelmű dalokat és alkalmi dalokat tisztán, szép szövegkiejtéssel énekelni.
- Ismert dalt szöveg nélkül is tudnak énekelni dúdolva, zümmögve stb.
- Ismerik és alkalmazzák a zenei fogalom párokat (halk, - hangos lassú-gyors, magas-mély).
- Képesek az egyenletes lüktetést, a dal ritmusát különféle módon egyénileg és csoportban érzékeltetni.
- Egyöntetű mozgást végeznek különféle térformák kialakításával, képesek esztétikus, játékos táncmozdulatok végzésére.
- Megismerkednek a hangszerek használatával (dob, cintányér, ritmusbot, triangulum, stb.)
- Élvezettel figyelnek a zenehallgatásra.

Irodalmi és ének-zenei nevelés közös feladata:

Óvodai ünnepekre való készülődési alapelvünk, hogy csak az ütemtervben tervezett és megismertetett anyagból választunk (dalanyag, mese-vers).

XII. MINDENNAPOS MOZGÁS

*„A sport megtanít becsületesen győzni
vagy emelt fővel veszíteni.
A sport tehát mindenre megtanít.”
Ernest Hemingway*

Célunk: A mozgás megszerettetése a rendszeres, egészségfejlesztő testmozgás által.

Elsődleges feladata: a gyermeki szervezet felfrissítése, a kondicionális és kondíciós képességek fejlesztése, a szervezet edzése, az egészség megőrzésének biztosítása.

„A tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme a testi fejlesztés. A 3 –7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást, és terhelést biztosító mindennapi mozgás nélkül. A mozgásöröm és a szellemi fejlődésegymással szoros kapcsolatban áll. A mozgásfejlesztéshez hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán

mozgáslehetőséget, az egyéni sajátosságok figyelembevételével, minden lehetőséget kihasználva a nap folyamán.”

Fontos a szabadlevegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása.

Időjárástól függően:

- **Téli: - 10 °C, minimum 20 percig.**
- **Egyéb évszakok esetén, minimum 45 perc.**

A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának. „A természet erőivel – napfény, víz, levegő – történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapi mozgást lehetőleg a szabadban célszerű tartani.

A nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású napi 20 – 30 perces testmozgás nemcsak a kondicionális és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is.

A spontán - a játékban, azon belül a szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítjuk a lehetőségeket. A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek.

Minél több kooperatív mozgásos játékot alkalmazzunk, s lehetőleg a szabad levegőn!

A mindennapos mozgás objektív feltételei:

A természetes mozgásigény kielégítésére, gyakorlására. Az egyensúlyérzék fejlesztésére, valamint a korszerű és minőségileg kifogástalan képességfejlesztő eszközök és termékek beszerzésére törekszünk.

Hosszabb sétát, túrát szervezzünk a szabadban a gyermekkel, ezt tegyük rendszeressé.

Minden, ami az óvoda udvarán található (fák, bokrok, homokozó, játékeszközök stb.) felhasználhatók a rendszeres egészségfejlesztő mozgás feladatainak megvalósításához. Ugyanez mondható el az épületen belül szervezett rendszeres egészségfejlesztő testmozgásra is. Minden csoportban nagymozgásos eszközök állnak a gyermekek rendelkezésére. Mindenkor nagy gondot fordítunk az alkalmazásra kerülő kézi és tornaszerek, berendezési tárgyak épységére, tisztaságára, valamint arra, hogy könnyen elérhetők legyenek.

Óvodánkban fontos szerepet kapnak az alábbi mozgások:

- *spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenységek
- * irányított, mindennapos mozgásfejlesztések (zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, néptánc)
- * szervezett mozgásos tevékenységek

A mindennapos mozgás szubjektív feltételei:

Az óvodapedagógus személyisége, testi neveléshez való viszonya nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó eredményességét.

A testgyakorlatok mintaszerű végzésével, a játékban való aktív bekapcsolódással kedvezően motiválhatjuk a gyermeket, építve utánzási hajlamukra, segítve a rendszeres testmozgáshoz való pozitív viszony kialakulását.

Az örömmel, derűs légkörben végzett mozgás, hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is, ezért nagyon lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulásán tükröződjön, hogy szívesen mozog együtt a gyermekkel és örül a mozgásban elért sikereinek.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás döntő mértékben a természetes mozgások, gyakorlatok képezik (járások, futások, függések, kúszás, csúszás, mászás, gurulás, egyensúly gyakorlatok, láb és tartást segítő – javító gyakorlatok). Ezeket kiegészíti néhány talajtorna elem, valamint a kézi szerekkel végezhető gyakorlatok. Természetesen ide tartoznak a mozgásos játékok is. A lényeg, hogy minden mozgásforma, amit a gyermekek képesek elvégezni, a rendszeres egészségfejlesztő testmozgás keretén belül is beépíthető.

Nagymozgásos tevékenységek vezetésénél az óvodapedagógusoknak és a nevelő-oktató munkát segítő dolgozóknak is kötelező laza, könnyű tornaruhába, tornacipőbe átöltözni! Ezzel is példát mutatva a megfelelő mozgásra.

A NOKS-os dolgozók csak a gyermekek gyakorlatvégzésében nyújthatnak segítséget, a gyakorlatok bemutatásában, végzésében nem.

A mozgásfejlesztés feladatai:

- Sokoldalú mozgástapasztatásokat szerezzenek a gyermekek az alapvető mozgásformák gyakorlása által.
- Folyamatosan fejlődjön a gyermek mozgása, állóképessége, testi ereje, egyensúlyérzéke.
- Harmonikus, összerendezett mozgásuk elősegítése.
- Helyes testtartás kialakítása, gerincoszlop, és a mozgásszervek elváltozásainak megelőzése érdekében.
- Speciális, játékos láb – és tartásjavító torna gyakorlatainak általánossá és rendszeressé tétele, minden hónapban havonta egyszer, illetve a rendszeres egészségfejlesztő testmozgás részeként is.
- A komplex testmozgások épüljenek be az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, - fejlődésére.

Az óvodapedagógus feladatai a mindennapos mozgás megszervezésében:

- Legfontosabb feladat, hogy minden nap adjunk lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra.
- Biztosítsuk a gyermek spontán, szabad mozgás – gyakorlásának a feltételeit.
- A jobb és bal irányokat következetesen, mindig ellenőrizzük minden gyermeknél.
- Olyan akadálypálya elkészítése, amelyben a természetes támaszgyakorlatokat változatos módon gyakorolhatják.
- A nagy és finommozgások és fizikális erőnlét fejlesztése:
 - Egyensúlyfejlesztés, helyes testtartás
 - Szem - kéz - láb koordináció
- Testséma fejlesztése:
 - testrészek ismerete
 - a test koordinációjának alakítása
 - a test fogalom kialakítása
 - a kezesség (lateralitás fejlesztése, a dominancia) erősítése

- A társukra való odafigyelés képességének fejlesztése, *kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazása lehetőleg a szabad levegőn.*
- A vizuális és auditív percepció fejlesztését alapozó, illetőleg azt kiegészítő szerepű mozgások gyakoroltatása
- Problémamegoldások erősítése, mozgásos tevékenységgel elvégzett feladatmegoldásokkal
- A mozgással kapcsolatos és mozgáshoz kapcsolható szókészlet fejlesztése
- A foglalkozások higiéniai és balesetmentes körülményeinek biztosítása (gyermekek öltözete, az eszközök, szerek tisztasága, szellőztetés stb.).
- Tájékozódjon a mellékletben javasolt korcsoportonkénti mozgásanyagokról.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Megszeretik és igénylik a mozgást, ezáltal növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik.
- Megértik az egyszerű vezényszavakat.
- Mozdástapasztalataik az egyensúlyozásban és az ugrásban növekednek.
- Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak, erősödik fegyelmük és figyelmük.
- Kooperatív játékokat játszanak a szabályok pontos betartásával.
- Képesek elvégezni a természetes mozgásfajtákat.
- Kitartóak a mozgásos játékokban.
- A gyermekek finom mozgása, egyensúlyérzékelése, összerendezett mozgása kialakult.
- Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.
- Betartják a szabályokat, a különböző játékok, ügyességi feladatok játszásakor.
- Tudnak ütemtartással járni, a gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, kocogni.
- Tudnak labdát vezetni.

XIII. A NEVELÉS TERVEZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

Célunk: Tudatos, tervszerű, a gyermekek fejlettségének megfelelő nevelési terv készítése.

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósul meg. A pedagógiai munka tervezése, a csoport szokás és tevékenységrendszerének kialakítása - a gyermekek életkori sajátosságait és fejlettségét figyelembe véve- az óvodapedagógus feladata, amelyet írásban is rögzít / napirend, hetirend, éves tanulási terv, projektterv, hetiterv, nevelési terv /.

A napirend megtervezése, a tevékenységek koordinálása a pedagógusoktól tudatos, átgondolt tervező munkát kíván. Biztosítania kell a folyamatosságot. Kialakításánál fontos szempont a gyermekek életkori sajátosságaiból adódó szükségletek figyelembevétele.

A napirend rugalmas kezelése lehetővé teszi az előre nem tervezett, de a gyermekek személyiségfejlődését szolgáló események beillesztését.

A tevékenységek megszervezésénél fontos szempontnak tartjuk a kötetlenség és folyamatosság biztosítását.

A *nevelési terv* részei: a befogadási terv, az első félév és a második félév nevelési terve.

Az éves tervek, tervezett projekttémák gyűjteménye minden nevelési évet megelőzően készül el, körülbelül meghatározva az egyes témák, projektek témáját, időtartamát, feladatát.

A heti ütemterv tartalmazza a komplex tevékenységek lebontását.

Tartalmazza a mindennapi mesélést-verselést, melyből minimum heti 1-1 alkalom a délelőtti verselés-mesélés. Minden nap, elalvás előtt is mesélünk a gyermekeknek. Tartalmazza a heti 1 alkalommal megvalósuló ének, zene, énekes játék, gyermektáncot; továbbá a minimum heti 1 alkalommal megvalósuló rajzolást, mintázást, kézimunkát, festést. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás mindennap, lehetőleg az udvaron, ebéd előtt kerüljön megszervezésre, mely 15-30 perces időtartamú legyen életkortól függően. A heti 1 alkalommal végzett nagymozgást, a külső világ tevékeny megismerését szintén heti 1 alkalommal, valamint heti 1 alkalommal a matematikai tapasztalatok szerzését. Továbbá tartalmaznia kell a konkrét anyagot és a hozzá kapcsolódó didaktikai és nevelési feladatokat, valamint a kapcsolódó képesség fejlesztési lehetőségeket.

A hetirend és a folyamatos napirend biztosítja az egészséges életritmust, a megszokott tevékenységek sorrendje erősíti a gyermek biztonságérzetét, segíti az időben való tájékozódást. A nevelés és a tanulás tervezése, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg.

XIII./1. A NEVELŐMUNKA TERVEZÉSE

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermek megismerését és fejlesztését, a fejlődés nyomán követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják.

A nevelőmunka tervezése éves tervből féléves lebontásban, és egy hetes ciklustervekből áll.

Óvodapedagógusaink a csoportjukban folyó nevelőmunkát, a csoport életével kapcsolatos szervezési feladatokat az előbbi felépítéssel tervezik meg.

Az értékelést félévente készítik el, majd a következő féléves tervezést az értékelésre építve tervezik és valósítják meg. Ajánlott tartalma az Útmutató a pedagógus minősítési rendszerében. A csoportokban zajló pedagógiai és egyéb tevékenységekről az óvodapedagógusok havi bejegyzéseket tesznek.

oviKRÉTA

2024. szeptemberétől minden a magyarországi óvodában bevezetésre került az oviKRÉTA, mely olyan digitális rendszer, amelyet adminisztratív feladatok támogatására fejlesztettek ki. Célja, hogy segítse az óvodák gyermekekkel és alkalmazottakkal kapcsolatos nyilvántartását, valamint megkönnyítse a fenntartók számára az intézmények működésének áttekintését.

Főbb feladataink:

- **Gyermekek és gondviselőik adatainak kezelése** –könnyű nyomon követhetőség a gyermekek fejlődésére és jelenlétére vonatkozóan.
- **Felvételi és mulasztási napló** – Naprakész nyilvántartás a gyermekek jelenlétéről és hiányzásairól.
- **Csoportnapló vezetése** – Az óvodai tevékenységek és események dokumentálása egy helyen.
- **Óvodai beiratkozás kezelése** – Felvételi döntések és előjegyzési napló generálása.
- **Fenntartói betekintés** – Az óvodák fenntartói számára biztosítja a fontos információk megtekintésének lehetőségét.

Az oviKRÉTA modern, digitális megoldás, amely segíti az óvodák hatékony működését és a szülőkkel való kommunikációt.

A kötött és kötetlen kezdeményezések, foglalkozások/tevékenységek tervezése:

Középső - Nagycsoportban: szeptember 01.

Kiscsoportban: október 01.

Személyiségfejlesztés: Az óvoda a Nkt. 41.§ (4) bekezdése alapján köteles a gyermek óvodai fejlődésével kapcsolatos adatokat nyilvántartani. EMMI -rendelet 63.§ (1) bekezdése értelmében az óvodás gyermek fejlődését folyamatosan nyomon követi az eredmények tükrében tervezi a következő időszak fejlesztési feladatait. Egyénre szabott fejlesztési lehetőségek, az adott szükséglethez igazodó eljárások, módszerek megválasztása, tervezése.

A tervezés szintjei:

1. Éves tanulási terv:

Tartalmazza:

- Külső világ tevékeny megismerése, illetve matematikai tapasztalatszerzés:
Anyag, főbb feladatok meghatározása; népi és intézményi hagyományok, jeles zöld napok, aktualitások figyelembevétele.
- Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka:
Anyag választás, technikák.
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc:
Részletes anyaggyűjtés, zenehallgatási anyag kiválasztása, forrásmegjelöléssel, képességfejlesztés az ÉNÓ szerint.
- Verselés, mesélés:
Részletes anyaggyűjtés, forrásmegjelöléssel.
- Mozgás:
Anyag, főbb feladatmeghatározás, játék megnevezése.

A tervezés a gyermekcsoport fejlődési ütemének, életkori sajátosságainak és előzetes ismeretinek figyelembevételével készüljön.

2. Heti/projektterv

3. Konkrét tevékenység tervezése: közvetlen felkészülés (aktuális, részletes).

Közvetlen felkészülés menete

- tartalom (anyag) kiválasztása
- cél, feladat, értékek megállapítása az előzmények tükrében
- tartalom megjelenítése
- módszerek, eszközök megválasztása
- szervezeti- és munkaformák megválasztása
- tevékenység menetének összeállítása, időtartamának megjelenítése
- eszközök kipróbálása, előkészítése,
- ellenőrzése, tevékenység lebonyolítása
- eredmények számbavétele, elemzése, értékelése

A nevelés időkeretei:

A rugalmas és folyamatos napirend céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermek óvodai életrendjét, időbeosztását.

Napirend

- Napirendünk folyamatossága mellett biztonságot, állandóságot ad a gyermekeknek, segíti a szokás-, és norma-rendszer alakulását.
- A szabad játék a gyermekek elsődleges tevékenysége, ez hatja át egész napirendünket.
- A legtöbb időt a **szabad játéokra** fordítjuk, a reggeli és délutáni összevont működés ideje alatt is -A lehetőségek kihasználásával minél több időt töltünk a szabadban (levegőzés, játék, különböző tevékenységek).
- A különböző tevékenységekhez és gyermeki szükségletekhez igazodva segítjük elő az egészséges életmódra nevelést, a harmonikus személyiségfejlesztést.
- A játékba integrált tanulás szervezeti formái: kötetlen és kötelező jellegű fokozatosan növekvő időtartamú (5–35') tevékenységek.
- **A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.**
- A párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységekhez biztosítjuk a megfelelő eszközöket és a szabad választás lehetőségét.

A hetirend és napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését.

A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást és mozgást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását. A folyamatos napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége a **szabad játék** kapja. A napirend, ahogy az évszakok változnak, vagy a gyermekek fejlődése azt indokoltá teszi, változtatható, módosítható.

A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események stb. hatására.

Az óvodai élet megszervezése során nagy hangsúlyt fektetünk a személyes interakciókra, élıszavas mesék és közösségi játékelmények biztosítására.

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a gyermekek aktuális fizikai és érzelmi állapotát, ehhez igazítja a tevékenységek tempóját, időtartamát, módszereit. Szükség esetén rugalmasan változtat előzetes tervein.

Az óvodapedagógus feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

- Heti nevelési – tanulási terv készítése.
- A hetirend és napirend összeállítása.
- A gyermek fejlődésének megfigyelését szolgáló feljegyzések vezetése minimum félévente, a szülők tájékoztatása fogadó óra keretében. A fogadóórán történt megbeszéléseket a szülők aláírásukkal igazolják.
- Kiscsoportban a befogadás tervezése.
- A nyári élet tervezése minden csoportnak.
- Pedagógiai tervező munkáját éves ütemtervre, tanulási-tanítási egységekre (pl. heti terv, tematikus terv) és tevékenységekre (pl.: játék-és munkatevékenységekre) bontva tervezi meg.
- Az Óvodapedagógus komplex módon veszi figyelembe a pedagógiai folyamat minden lényeges elemét a tartalmat, a gyermekek előzetes tudását, motiváltságát, életkori sajátosságait, a nevelési környezet lehetőségeit, korlátait stb.
- Tudatosan törekszik a gyermekek motiválására, aktivizálására.

- Az óvodában alkalmazható digitális eszközöket (pl. CD lejátszó, projektor, fényképezőgép, diavetítő, számítógép) célszerűen használja.
- Pedagógiai munkájában olyan munkaformákat és módszereket alkalmaz, amelyek alkalmasak a gyermekek önellenőrzésére, önértékelésére.
- Vázlatában tudatosan tervezi a tevékenység céljainak megfelelő módszereket, eszközöket, szervezési módokat.
- A Gyakornok, gyakornoki ideje alatt köteles minden délelőtti tevékenységére/foglalkozására vázlattal készülni. A Pedagógus I és Pedagógus II. fokozatba sorolt pedagógusok igény szerint írnak vázlatot. Kötelező a vázlatírás házi bemutatók, hospitálások, nyílt napok, önértékelések alkalmával.

Egyéni fejlesztési terv készítése:

- Az óvodapedagógus a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek és a tanköteles korú korcsoportjukat ismétlő gyermek vagy gyermekcsoport számára, félévenként, havi lebontásban, fejlesztési terveket dolgoz ki, és ezeket hatékonyan meg is valósítja.
- Az általános pedagógiai célrendszer figyelembevételével határozza meg az egyéni szükségletekhez igazodó fejlesztési célokat.

Reflexió:

- Többféle módszertani megoldásban gondolkodik. Az adott helyzetnek megfelelően rugalmasan alkalmazza módszereit.
- Pedagógiai terveit a megvalósítás eredményességének függvényében felülvizsgálja.
- Reálisan és szakszerűen elemzi és értékeli saját gyakorlatában az egyéni bánásmód megvalósulását.
- A megbeszéléseken, a vitákban, az értekezleteken rendszeresen kifejti szakmai álláspontját, a vitákban képes másokat meggyőzni, és ő maga is meggyőzhető.

A nevelőmunka folyamatos értékelése:

Kiscsoportban: háromszor – a befogadási időszak végén (október 31), január 31. és május 31.

Középső és nagycsoportban félévenként történjen: január 31, május 31.

XIII./2. NYÁRI UDVARI ÉLET

A nyári óvodai élet eltér a megszokottól. A csoportok összevontan működhetnek ilyenkor az óvodában is csökkenhet a létszám. A szülők egy része otthon tartja a gyermekét. Nincs is ennél jobb, hiszen a gyermek otthon érzi a legjobban magát. A szülők másik része folyamatosan dolgozik, elfoglalt ezért a gyermeke nyáron is óvodába jár. Az óvodai „NYÁRI ÉLET” június-július és augusztus hónapokban is, érdekes és változatos tevékenységeket tartogat a gyermekek számára. Kifejezetten izgalmas az élet az óvodában így nyáron is, hiszen reggel mindjárt az udvaron lehet kezdeni a játékot, és a pihenésen kívül szinte az egész napot a szabadban töltik a gyermekek.

Fontosnak tartjuk, hogy nyáron is különféle tevékenységeket ajánljunk a gyermekek számára, hogy mindig érdeklődésüknek, és kedvüknek megfelelően választhassanak.

A mozgásos játékoknak különösen nagy szerepe van a nyári időszakban, a nyári élet tartalmasabbá válik általa, a víz és a levegő edző hatását kiegészítik, erősítik.

Kedvelik a gyermekek az udvari mozgásfejlesztő játékokat: kerékpározást, rollerezést, futóbiciklizést óvodánk udvarán, valamint a műfüves focipályán történő mozgásos tevékenységeket. a Kresz-pályán. Lehetőséget kínálunk a rajzolásra, festésre, gyurmázásra, kézműves foglalkozásokra, vizes játékok használatára.

A homokozókban remek alkotások, homokvárak készülnek homokból, sárból, a természet adta kincsekből. Lehetőségük van a gyermekeknek mezítlásos ösvény használatára.

Nagy figyelmet fordítunk arra, hogy a gyermekek bőrét a magas UV sugárzás esetén folyamatosan napvédő krémekkel ápoljuk.

Nagyon fontos a hőségben a folyadék folyamatos pótlása, ezért óvodánk udvarán az ivókút, valamint a poharából történő vízfogyasztás mindig a gyermekek rendelkezésére áll. Nagy melegben, magas UVB sugárzás esetén 11.00-15.00 óra között kizárólag az épületben tartózkodnak a gyermekek, ahol klimatizált helyiségben folytatódhat a tevékeny óvodai élet. Élményszerző sétákkal, kirándulással színesítjük a gyermekek mindennapjait.

XIV. GYERMEKVÉDELEM

*„Ha az emberek különbözhetnek is
testi vagy szellemi erő dolgában,
a közmegállapodás és a jog valamennyiüket
egyenlővé teszi.”
(Rousseau)*

Integrált intézményünknek egy gyermekvédelmi felelőse van. A gyermekvédelmi tevékenység meghatározó része nevelőmunkánknak. A gyermekvédelmi munkaterv az Éves Pedagógiai Munka Terv mellékleteként szerepel, mely minden nevelési év elején a hatályos törvény, illetve törvénymódosítás figyelembevételével elkészül.

A gyermekek védelme során – nemhez, nemzethez, nemzetiséghez, etnikai csoporthoz való tartozás, lelkiismereti, vallási vagy politikai meggyőződés, származás, vagyoni helyzet, cselekvőképesség hiánya vagy korlátozottsága miatt, valamint a gyermekvédelmi gondoskodásba kerülés alapján- tilos bármilyen hátrányos megkülönböztetés.

Család- és gyermekjóléti alapellátás:

a kiskorú saját, vérszerinti családjában történő gondozása, nevelésének elősegítése a Gyvt. szerint meghatározott támogatási rendszer elérhetőségével, igénybevételével.

A család- és gyermekjóléti alapellátás kétszintű:

- család- és gyermekjóléti szolgálat
- család- és gyermekjóléti központ

XIV. 1. GYERMEKVÉDELMI FELADATAINK:

- a gyermekek mindenekfelett álló érdekeinek érvényesítése az óvodai nevelés egész folyamatában.
- az óvodai nevelőmunka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtésén túl ügyelünk a gyermekbalesetek megelőzésére.
- a fejlődést hátráltató tényezők feltárása a családban, kiemelten a hátrányos helyzetű HH és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek (HHH –s) beóvodáztatása terén.

- a szociális helyzete miatt hátrányos, illetve veszélyeztetett gyermekek segítése a gyermekétkeztetési hozzájárulással, gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése, illetve szervezése (ruha, játék, könyv gyűjtése, adományozása, kölcsönzése)
- a szociális ellátó rendszerrel aktív együttműködés (gyermekszegénység, elhanyagoló nevelés hátrányainak kompenzálása)
- speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki, nevelési feladatok ellátása gyermekek családjának segítségnyújtás (szakszolgálat, szakmai szolgáltatás) nevelési módszerek segítése (tanácsadás, azonos nevelési elvek az óvodával)
- a gyermekekkel kapcsolatos adatvédelem, titoktartási kötelezettség betartása,
- ügyintézési tanácsokkal a szülők segítése, gyermekorvosi, védőnői tanácsadás a szülők számára fogadóórát biztosítunk
- halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztése (szükség esetén szakember segítségével)
- veszélyeztetett gyermekek nyilvántartásba vétele,
- fogyatékkal élő gyermekek kiszűrése (SNI)
- az egyszülős családban nevelkedők fejlődésének fokozott figyelemmel kísérése
- szükség esetén családlátogatás a csoportos óvodapedagógussal közösen,
- kapcsolattartás külső szakmai intézményekkel, szervezetekkel, szakemberekkel,
- szakmai felkészülés, önképzés, továbbképzés

A gyermeki jogok védelme minden óvodánkban dolgozó kötelessége, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, ügyeinek intézésével foglalkozik. Óvodánk feladata a gyermeki jogok védelme és érvényre juttatása. A gyermekjóléti alapellátás észlelő- és jelzőrendszeri tagjaként az óvodás gyermekek egészséges személyiségfejlődését akadályozó vagy veszélyeztető hatások esetén jelzési kötelezettségünk van az illetékes gyermekjóléti központok és a szakhatóságok felé.

Biztosítjuk a személyi és tárgyi feltételeket a gyermekek optimális fejlődésének érdekében. Kiemelt figyelmet fordítunk a sajátos nevelési igényű gyermekek megfelelő ellátására. Elősegítjük a gyermeki jogok érvényesítését, ebben társintézményeinkkel és a szülőkkel igyekszünk minél jobban együttműködni. A gyermekek és családi hátterük feltérképezésével, családlátogatások, fogadóórák tartásával szükség esetén személyre szabott segítséget, probléma megoldási módszereket alkalmazunk.

Fontos szerepet kap munkánkban a gyermekek egyéni képességeinek, fejlődési ütemének, szociokulturális hátterének megfelelő foglalkozások, fejlesztések biztosítása, ez nagyrészt az óvodapedagógusok feladata, de amennyiben szükséges, utazó gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus és egyéb szakember segítségét is igénybe vesszük: a vizsgálatokat, a speciális egyéni vagy kiscsoportos fejlesztéseket intézményünk fejlesztő pedagógusa vagy a Pedagógiai Szakszolgálat munkatársai végzik. Az SNI gyermekek fejlesztése megbízott, sajátos nevelési igényűeknek megfelelő utazó gyógypedagógusok által történik.

Felmérjük az óvodánkban előforduló hátrányos helyzetek típusát, majd a hátrányos helyzet csökkentése, a gyermekek felzárkóztatásának érdekében az érintett családoknak igyekszünk segítséget nyújtani mind a gyermek fejlesztésével, mind a lehetséges szociális juttatások, lehetőségek ismertetésével és biztosításával.

A kiemelten tehetséges gyermekek fejlesztését, támogatását az óvodapedagógusok által tartott fejlesztéseken keresztül, valamint az egyéni lehetőségek felkutatásával valósítjuk meg.

Feladataink ellátásához elengedhetetlen, hogy a szülőkkel, családokkal jó kapcsolatot ápoljunk, ennek fórumai a mindennapi találkozások, a szülői értekezletek, fogadóórák és a közösen szervezett programok. Az információáramlást segítik a hirdetőtáblákra kihelyezett ismertető, programajánló, az internetes zárt csoportokban történő kapcsolattartások, amelyek jó lehetőséget biztosítanak a szülőknek a csoportok mindennapi életébe való betekintéséhez.

Lehetőségeink és igény szerint előadásokat szervezünk a szülők részére – együttműködve a szociális segítő szakemberekkel (pl: védőnői, gyermekorvosi, logopédiai, gyermekpszichológiai előadások, gyermeknevelési tanácsok)

Gyermekvédelmi munkánk célja:

Elsődleges prevenció:

- A gyermekek fokozott védelme
- Esélyegyenlőség biztosítása
- A hátrányos helyzetű, veszélyeztetett, sajátos nevelési igényű gyermekek fokozott figyelemmel kísérése:
- Hátrányos helyzet csökkentése
- Veszélyeztetettség okainak feltárása, megoldási stratégiák alkalmazása
- Megfelelő fejlesztés biztosítása
- Veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése
- A gyermekek integrált nevelésének biztosítása
- Egyenlő bánásmód elvének megvalósítása
- Szülőkkel való hatékony és asszertív kapcsolat kialakítása

Másodlagos prevenció:

Együttműködés a városi intézményekkel: Gyermekjóléti Szolgálat, Pedagógiai Szakszolgálat, Védőnői Szolgálat, Gyámügy stb.

A szervezett továbbképzéseken, esetmegbeszéléseken való részvétel
Kapcsolattartás és együttműködés a városban működő karitatív szervezetekkel

Az óvodai szociális segítő szakemberrel való kapcsolattartás, együttműködés megszervezése, az általa nyújtott szolgáltatások felhasználása.

Kapcsolattartás formái: családlátogatások, értekezletek, esetmegbeszélések, kölcsönös tapasztalatcsere, konkrét jelzések megtétele.

Az előzetes javaslattevés és véleményezés minden óvodapedagógus feladata – a család erőforrásainak feltárása érdekében objektív megítélésre törekszünk.

Az óvodapedagógus gyermekvédelmi feladatai:

Saját csoportjában a gyermekek figyelemmel kísérése az alábbi szempontok alapján:

- a gyermek személyi higiéniája;
- a gyermek egészségügyi állapota: betegségei, fertőzések, táplálása, pihenése;
- a gyermek viselkedése, magatartása az óvodai nevelés folyamán;
- a gyermek környezetéhez, felnőttekhez, társakhoz való viszonya;

- a gyermek fejlettségi mutatói, mentális állapota;
- a gyermek családi állapotában bekövetkezett változások;
- a gyermek állapotromlása.

Bármely fenti szempontban bekövetkező negatív változás jelzésértékű lehet a gyermek családjában, környezetében lévő esetleges problémára, mely a gyermek egészséges fejlődését akadályozza vagy veszélyezteti. Az óvodapedagógus feladata, hogy az észlelést követően haladéktalanul jelzéssel éljen a gyermekvédelmi felelős és az intézmény igazgatója felé.

Az óvodapedagógus a szociális érzékenysége és tapintata alapján a családdal való kapcsolata során a kompetenciahatárok megtartásával próbálja feltárni és megfogalmazni az esetleges problémákat. A családdal való kapcsolatot jellemezze: a bizalom, a feltétel nélküli elfogadás, a titoktartás, egymás tisztelete, a gyermeki jogok érvényesítése. Ennek érdekében egyéni beszélgetéseket, interjúkat kezdeményezhet a szülőkkel a napi találkozások, a fogadóóra és a családlátogatás keretében.

A GYERMEKVÉDELEM BELSŐ KAPCSOLATAI:

Az intézmény igazgatója felelősséget vállal a gyermekvédelmi munka megfelelő működéséért, valamint biztosítja a szükséges feltételeket, kiemelten a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében.

A gyermekvédelemmel kapcsolatos információkról, cselekvési – intézkedési tervekről az intézmény igazgatójának a gyermekvédelmi felelős rendszeres tájékoztatást nyújt.

A nyilvántartásba vett gyermekek óvodapedagógusaival rendszeres munkakapcsolatban tájékoztatjuk egymást az esetleges változásokról.

Az anyagi okból veszélyeztetettek felmérése érdekében a csoport óvodapedagógusai – illetve a szülők jelzéseit vesszük figyelembe.

A családok szociális hátrányainak, és az egyéb a gyermeket érintő nehéz helyzetek feltérképezésében, a csoportban dolgozó óvodapedagógusok és a szülők jelzéseire alapozunk. A megoldáskeresés érdekében a gyermekjóléti szolgálat képviselőivel felvesszük a kapcsolatot, és a problémák megismerésének függvényében kérünk, illetve ajánlunk segítséget a szülőknek.

Az óvodánk a preventív családvédelem terén kompetens az elsődleges, korai megelőzésben. Kompetenciaszintek a gyermekvédelem területén: óvodapedagógus, gyermekvédelmi megbízott, intézmény igazgató feladatai. Az óvodai, iskolai szociális segítő támogatja munkánkat, aki az alábbi tevékenységeket végzi:

- egyéni segítség, tanácsadás;
- csoportban végzett tevékenységek (szociális csoportmunka) –előnyük, hogy egyszerre több gyermeket érnek el, és a prevenció hatékonyabban megvalósítható általuk;
- közösségi tevékenységek –előnyük, hogy e módszerrel is egyszerre több gyermek érhető el, és egyes programokba a szülők is bevonhatók.

Támogatjuk a gyermek-és ifjúságvédelmi feladatok ellátását is, mivel része az észlelő-és jelzőrendszernek, így rá is vonatkozik a jelzési kötelezettség, amennyiben egy gyermek veszélyeztetettségét tapasztalja.

Támogatjuk:

- a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű családokat,
- segítjük a veszélyeztetettség kialakulásának korai felismerését,
- a BTMN gyermekek szakemberhez való irányítását,

- az észlelő-és jelzőrendszeri tevékenységét: érzékenyítéssel, a veszélyeztetettség tüneteinek korai felismerésében való segítségnyújtással, a jelzés megtételének támogatásával.

A szakmai munkánk támogató munkaformái: az esetmegbeszélések, a szupervízió és az intézményen belüli belső képzések.

Kompetenciáink: A gyermekek jogainak érvényesítése együttes cselekvést kíván valamennyi pedagógustól. Ennek értelmében nélkülözhetetlen feladatunk a problémák észlelése, továbbítása az illetékes szakemberek felé – Gyermekjóléti szakszolgálat, szociális segítő, védőnő, családsegítő, gyógypedagógus, Debrecen Járáshivatal Gyámügyi osztály stb. Eset megbeszélés, fejlesztés, megfigyelés, támogatás a szülők részére együttműködés a szakszolgálattal. Minden óvodapedagógusnak kötelessége a rendszeres kapcsolattartás a szülőkkel.

Amennyiben a szülő a gyermek veszélyeztetettségét a számára nyújtandó segítségek, alapellátások igénybevételével megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de segítséggel a gyermek a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható, akkor a település jegyzője a gyermeket védelembe veszi.

XIV./2. A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

Óvodánkba járó gyermekeink szociális háttere igen szélsőséges képet mutat. Munkánk tervezésénél figyelembe vesszük az elfoglalt, időhiánnyal küszködő családok igényeit éppúgy, mint a szerényebb anyagi lehetőségekkel bíró, több gyereket nevelő, esetleg csonka családokét. Különösen nagy a felelősségünk a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek nevelésében. Ők néha csak tőlünk kapnak segítséget a világban való eligazodáshoz, a kultúra értékeinek megismeréséhez, lelki és testi fejlődésükhöz.

Feladatunk az óvoda világát nehezen elfogadó ill. együtt nem működő, esetleg gyermeküket is elhanyagoló családokkal való - együttműködésre készítő - kapcsolattartás.

Célunk a tanulási zavarokat megelőző (preventív) támogató, minőségi és befogadó nevelés-oktatáshoz való hozzáférés folyamatos javítása, az oktatási egyenlőtlenségek csökkentéséhez, valamint a hátránycsökkentő óvodai fejlesztő programok kidolgozásával és (tovább)fejlesztésével, családközpontú jó gyakorlatok összegyűjtésével és elterjesztésével, valamint a szakemberek fejlesztésével – az Óvodai nevelés országos alapprogramban rögzített hátránycsökkentő szerep eredményes megvalósítása.

Feladat:

- a szociokulturális háttér alakulásának folyamatos figyelemmel kísérése,
- a gyermek fejlődési ütemének, képességeinek fejlődése folyamatos, kiegyensúlyozott legyen,
- az anyagi gondokkal küzdő családok felvilágosítása, az igényelhető támogatásokról, segítség nyújtása a dokumentumok kitöltéséhez.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek:

- A társadalmi egyenlőtlenségek megszüntetése, a szegregációmentes környezet kialakítása, fenntartása alapvető társadalmi feladat.
- Az egyenlő bánásmód elveinek betartása óvodánkban kiemelt feladat.

Az egyenlő bánásmód követelményét intézményünkben, különösen az alábbi esetekben érvényesítjük:

- az óvodai felvétel során
- a nevelés-oktatásba történő bekapcsolódás során,
- a teljesítmények értékelése során,
- az óvodai élethez kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele során,
- a nevelésben-oktatásban való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során.

A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek: Integráció a sajátosságok megőrzésével, a különbségekhez való alkalmazkodással –a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések különös tekintettel az EFOP-3.1.5-16-2016-00001 óvodai alprojektben megfogalmazott célokra, feladatokra)* a különleges bánásmódot igénylő gyermekekkel egyénileg foglalkozzon, szükség szerint együttműködjön a gyógypedagógussal konduktorral vagy a nevelést, oktatást segítő más szakemberekkel, a hátrányos helyzetű gyermek, felzárkózását elősegítse.

A tevékenység célja segíteni azon gyermekek beilleszkedését, akik szociális körülményeiket tekintve, valamint tartós betegségük miatt vagy egyéb okból hátrányos helyzetűek, így különösen a csonka családban felnövő gyermekek vagy munkanélküli szülők gyermekei.

Ehhez először elemeznünk kell azokat a károsan ható tényezőket, amelyek hozzájárulnak a hátrányos helyzet kialakulásához.

Ilyenek:

- a családi mikrokörnyezet (pl. lakásviszonyok, jövedelmi viszonyok, kulturális helyzet, nevelési hagyományok stb.);
- a családi házon kívüli környezet (pl. utca, lakóközvet, társas kapcsolatok);
- A hátrányok számbavétele után meghatározzuk tevékenységünk célját és a hátrányok enyhítését szolgáló tevékenységformákat.

A szociális hátrányok enyhítését óvodánkban az alábbi tevékenységi formák szolgálják:

1. Az egyéni képességekhez igazodó fejlesztés megszervezése.
2. Felzárkóztató, illetve tehetséggondozó programok szervezése.
3. Mentálhigiénés programok.
4. Felvilágosító munka a szociális juttatások lehetőségeiről szülői értekezleteken, fogadóórákon, családlátogatásokon.
5. Szoros kapcsolat a polgármesteri hivattal és a gyermekjóléti szolgálattal annak érdekében, hogy a szociális hátrányt elszenvedő gyermekek minél hamarabb segítségben részesüljenek.
6. Az óvodai felvételeknél fontos szempont, hogy a csoportok kialakításánál kiegyenlített legyen a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek száma.
7. Rendszeres kapcsolattartásra törekszünk a szülővel annak érdekében, hogy a gyermekek érdekében megnyerjük támogatásukat, együttműködésüket.
8. A szülőket bevonjuk az intézményi programjainkba.
9. Szükség esetén családlátogatások keretében segítjük a gyermekek szociális helyzetének feltárását.
10. Az intézményekben működő alapítványok is anyagi támogatást biztosíthatnak a rászorulóknak.

Kisebbségi, etnikai hátrány csökkentése

- Anyagi problémák rendezéséhez tanácsadás (adósságkezelési programba való juttatásuk).
- A házirend tudatosítása, a gyermekek rendszeres óvodába járásának szorgalmazása.
- Egyéni fejlesztési lehetőségek, óvoda és családsegítő intézmények segítségadásával.
- Ismerjék meg, ismertessék meg kultúrájukat szokásaikat.

Az óvodapedagógus gyermekvédelmi feladatai:

- Maximálisan biztosítsa a gyermekek alapvető szükségleteit és az érzelmi biztonságot.
- Vegye figyelembe a gyermek egyéni képességeit, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális hátterét.
- A családdal történő rendszeres kapcsolattartás, fogadóórák és egyéb kapcsolatok kezdeményezése, fogadóórákon történt megbeszélések rögzítése.
- Szakmai tanácsadás.
- Család szemléletének formálása közös programokkal.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek tehetséggondozása, hátrányainak csökkentése.
- Probléma vagy eltérés esetén, illetve a szülői együttműködés hiányakor jelzési kötelezettsége van a gyermekvédelmi felelős felé.
- Rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, az igazolatlan hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek és az intézmény igazgatójának.

XIV./3. Az óvoda-iskolai átmenet támogatása

Cél:

-az intézmény partnerkapcsolatainak bővítése, az együttműködési formák erősítése,
-intézményi és intézményközi műhelyek működtetése,
-intézményi átmenetet segítő programok kidolgozása és működtetése,
-a gyermekek iskolába lépéséhez szükséges fejlettségi szinteléréséhez és a sikeres iskolai előrehaladás megalapozásának érdekében óvoda-általános iskola átmenet program kidolgozása és bevezetése a kötelező felvételt biztosító általános iskolával az óvoda-iskola átmenet komplex (mérésen és nyomon követésen alapuló) differenciált pedagógiai támogatása
-a tanköteles kort elérő gyermekek közül az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget el nem érő gyermekek esetében beavatkozás a sikeres iskolai tovább haladásukat megalapozó készségek, képességek, attitűdök fejlődését elősegítő pedagógiai eszköztár használatával minél szélesebb körben érdemes támogatni az óvoda – iskola átmenetet, szinte minden hagyományápoló tevékenységben tudunk találni együttműködési lehetőséget az iskolai szakemberekkel, a gyermekek zökkenőmentes iskolakezdését elősegítendő. A szülők megnyerése ennek a folyamatnak különösen fontos.
Az óvoda-iskola átmenet segítése a kölcsönös pedagógiai munka megismerésével erősíthető.

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportjukban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terheltségéhez igazodó, külön helyiségben szervezett iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek

rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

A gyermekek fejlődését a tanköteles kor betöltésekor nevelési évben óvodánk fejlesztőpedagógusa az intézményünk által kidolgozott diagnosztikus mérési rendszerrel felméri.

ÓVODAI FEJLESZTŐ PROGRAM – A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉNEK ELŐSEGÍTÉSÉRE

Az együttműködés formáinak bővítése:

Az óvodában kialakított szokásrendszermegismertetése az általános iskolai tanítókkal. Óvoda-iskola munkacsoport működtetése.

Az együttműködés formáinak bővítése:

- Az óvodánkban kialakított szokásrendszer megismertetése az általános iskolai tanítókkal.
- Óvoda-iskola munkacsoport folyamatos működtetése.
- Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának megismertetése, az óvoda kompetenciáinak bemutatása.

A családok jobb megismerése rendezvények szervezésével. A szülők segítése, rendszeres kapcsolattartással. Az óvodánkba járó gyermekek bevonása az iskolai programokba, közös élményszerzés. A tanítók és gyermekek személyes kapcsolatának segítése közös programok által. A tanítók és szülők személyes kapcsolatának segítése:

Az augusztusban megvalósul a Csapókerti Általános Iskola szervezésében tartandó „Csibetáborban” való részvétel. Óvodai-iskolai nyílt napokon való kölcsönös részvétel a gyermekekkel, szülőkkel és pedagógusokkal egyaránt.

XV. A pedagógiai-szakmai munka eredményessége

Objektív, részletesen kidolgozott és a nevelőtestület által elfogadott kritériumrendszerre épülő értékelés, mely megbízható információt nyújt a pedagógiai munka eredményességéről, s lehetőleg minimálisra csökkenti a szubjektív szerepét. Olyan elvárásrendszert alakítottunk ki, amely reálisan megvalósítható minden pedagógiai környezetben, s azokat a lényeges elemeket tartalmazza, amelyek megléte feltétlenül szükséges az alapvető pedagógiai célok eléréséhez és a feladatok sikeres teljesítéséhez. Ezek a tényezők (gyermeki eredmények, a szakmai fejlődés dokumentumai, tevékenységkörök), amelyek tárgyyszerűen igazolják az elvégzett munka minőségét.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja

Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan. Bp. Gondolat K. 1978.

Kovács György – Bakosi Éva: Játék az óvodában. Debrecen 1995.

Dr. Kiss Tihamér: A gyermek értelmi fejlesztése az első hat életévében Piaget Szellemében. Módszertani Segédanyagok, MBM-i Ped. Int. Debrecen, 1992.

Porkolábné Dr. Balogh Katalin _ Dr. Pál Judit – Pintér Éva – Szaitzné Gregorits Anna: Komplex prevenciós óvodai program. Bp. 1996.

Porkolábné Dr. Balogh Katalin: Kudarccal az iskolában. Alextypó Bp. 1992.

Nagy Jenőné: Óvodai programkészítés – de hogyan? NAT – NAT sor. Bp. OKI. 1996.

Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel. JNSzM. Ped. Int. 1997.

Dömötör Tekla: Magyar népszokások, Corvin kiadó

Forrai Katalin: Ének az óvodában. EDITINO MUSIKS Bp. 1974.

Zilahi Józsefné – Stöckert Károlyné – Dr. Ráczné Dr. Főző Klára: Óvodai nevelés Játékkal, mesével. Bp. 1997. Eötvös Könyvkiadó

Balázsne Szűcs Judit: Az ember, aki óvodás. Bp. 1997. LITOFRAFH Kft.

Vekerdy Tamás: Személyes hangon. Óvodás az ezredfordulón.

Porkolábné Dr. Balogh Katalin: Komplex prevenciós óvodai program Bp. 1997.

Vekerdy Tamás: Személyes hangon, Óvoda az ezredfordulón